

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07453

GEZAMLTE VERK

Morris Winchevsky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאָרים ווינמישעווסקי

געזאמלמע זוערק

רעדאקטירט פון קלמן מרמר

פארלאג „פרייהייט“

ניו יארק, 1927

COPYRIGHT 1927
by the
Freiheit Publishing Association, Inc.

געדרוקט ביי די אמטאריץ פריעס, 61 א. א. 4טע גאס, ניו יארק 400

צווייטער באנד

לידער

פאָרוואָרט

דעם 26טן אָקטאָבער, 1927, ווערט פופציק יאָר ווי מאָרים ווינטשעווסקי האָט אָפגעדרוקט זיין ערשט ליד אין אידיש.

פריער, זינט 1874, האָט מאָרים ווינטשעווסקי, אָדער בן-נח (*), געדרוקט בלויז העברייאישע לידער. זיין ערשט ליד אין אידיש איז געווען אַ טייל פון אַ פעליעטאָן „דער גרענדע פירער“, געדרוקט אין ראַדקינסאָנ'ס וואָכנבלאַט „סוף לעם“ (פּאָלקשטיים) פון 26טן אָקטאָבער, 1877, אין קעניגסבערג, פרייסן. דאָס ליד, אונטערגעשריבן „בן-קאָוונע“ (אַ קאָוונער), האָט געשילדערט די אומצופרידענע מאַסן פון זיין שטאָט ווי בלויז „בריות אין ריידן“:

„זיי זיינען נאָר אלע גבורים אין רעדן,
אָבער פליגן אין טאָן:
זיי מיינען מען קען יסורים פארריידן,
פארריידן אַ שלעכטן צאָן!“

ניין, מיינע ברודער, איר זייט אין טעות,
אין טעות, אויף מיינע נאמנות!
צו אַ שלעכטן צאָן העלפט קיין המצאות,
רייסט ארויס אַן רחמנות!

אָבער כל זמן איר גייט מיט סבלנות
וועט קיינמאָל ניט ווערן אַן ענדע:
בוי די באַריסענע בלייבט די קבצנות,
און בוי ש—קן די גרענדע“.

זינט יענער צייט האָט מאָרים ווינטשעווסקי געשריבן אַ סך אידישע לידער. נאָר דרוםן זיי האָט ער אָנגעהויבן ערשט דעמאָלט, ווען ס'האָט זיך געגרינדעט די ערשטע סאָציאַליסטישע צייטונג אין אידיש, „דער פּוילישער אידל“ (אַנדאָן, 1884).

(* די אָנהויב און סוף בוכשטאַבן פון זיין היימישן נאָמען בן-ציון נאָוואַכאוויץ.

מאָרים ווינטשעווסקי'ס לידער פון די ערשטע צען יאָר (1884—1894) זיינען מיט ווייניק אויסנאָמען געווען געדרוקט אין לאַנדאָנער אויסגאַבן („פּוילישער אידל" און „צוקונפֿט" — אונ-טער זיין אייגענער רעדאַקציע; „אַרבעטער פּריינד — רעד. פון פּיליפּ קראַניץ, ק. גאַלאָפּ; „פּרייע וועלט" — רעד. פון ק. גאַלאָפּ, און „וועקער" — אונטער זיין אייגענער רעדאַקציע). די איבעריקע לידער זיינען מיט ווייניק אויסנאָמען געווען געדרוקט אָדער גע-שריבן אין אַמעריקע.

צו די לידער פון דער לאַנדאָנער עפּאָכע האָבן איך כמעט אומעטום אָנגעגעבן וואו און ווען זיי זיינען געווען געדרוקט. צו די אַמעריקאַנער לידער האָבן איך, צוליב טעכנישע סבות, דאָס נאָך ניט געקאָנט דורכפירן גרינטלאַך. אַויב מעגלאַך וועלן די אויס-געלאָזענע אָנמערקונגען ווערן געגעבן אין אַן אַנדער באַנד, וואָר-שיינלאַך אין דעם באַנד פּאַבלען, עפּיגראַמען א. א. וו.

ביי דער אויסוואַל פון די לידער האָבן איך זיך גערעכנט מיט דער מיינונג, וואָס מאָרים ווינטשעווסקי האָט אויסגעדריקט אין די „נאָטיצן" צו זיין באַנד „לידער און דיכטונגען" (פּאַרלאַנג מייוועל עט קאַ., ניו יאָרק, 1910). ער האָט דאָרט דערקלערט, אַז די „מאַרסעליעזע" האָט אים פּערזענלאַך קיינמאָל ניט באפּרידיקט, נאָר „אין איר איצטיקער פּאַרם איז זי אַזוי גוט באקאַנט", אַז ער האָט „ניט קיין מוט איר צו שטאַרק צו ענדערן". כ'האָבן אַנגעווענדט דעם זעלבן כּלל פאַר יענע אַלע לידער, וואָס ווערן, אָדער זיינען געוואָרן געזונגען פּונ'ם פּאַלק. צוליב אָט דעם מאַטיוו זיינען אין אַזוינע לידער אויך געבליבן אַ טייל דייטשמעריזמען פון יענער עפּאָכע.

ענדערונגען זיינען געמאַכט געוואָרן מיט'ן דיכטער'ס הסכּמה. די באַמערקונגען זיינען פון דער רעדאַקציע.

קלמן מרמר.

ניו יאָרק, 10טן פעברואַר, 1927.

לידער וועגן לידער

מיינע פאלקסלידער

פון אידישע ווערטער, אלט-מאדישע,
 פון איינפאכע רייד און א קלאנג,
 פון טענער אפט ווייניק מעלאדישע
 פארפאס איך מיין פראסטן געזאנג.
 דאך מאך איך די לידער צום זינגען ניט,
 א זיפן איז פאר זיי הארמאניע,
 דארום מאכט ניט אויס אויב זיי קלינגען ניט
 און אויב אין זיי פעלט מעלאדיע.
 די לידער פארפאס איך ניט מיינענדיק
 אפילו ניט איין אויגנבליק,
 אז חוץ ווער עס קען זינגען וויינענדיק,
 זאל אויפפאסן זייער מוזיק.
 זיי זיינען דער אפקלאנג פון טעגלאכע,
 פארשטיקטע געשרייען פון פאלק;
 דאס מאכט די מוזיק פאר א קלעגלאכע,
 דעם טעקסט פאר א זיפן און א טאלק.
 און בלייבן זיי אויך ניט געזונגענע,
 א, גלויבט מיר, איך בין אויף זיי שטאלץ,
 זיי שרייבט ניט א פען א פארדונגענע,
 איר האלט ניט א הענטל פון האלץ.
 ווי לאנג נאך די קנעכטשאפט וועט דויערן,
 ווער ווייס, אך, ווער ווייס נאך ווי לאנג?
 איך ווייס נאר אזוי לאנג וועט טרויערן
 מיין ליד מיט זיין טרויער-געזאנג.

„פרייע וועלט“, אקטאבער, 1891.

לידער פאר מיר...

לידער פון ליבע, פון לעבן, פון לוסט,
לידער פון פריידיקע, בלענדעדע שטראלן,
הילכן ניט אָפּ אין מיין לידנדער ברוסט,
וואָרפן ניט ליכט אויף דעם אָרט וואו זיי פאלן.

לידער פון בשמים, פון בלעמער, פון דופט,
לידער פון ליבלאכע פרויענגעשמאלטן,
בלייבן ביי מיר ווי דער קול, וועלכער רופט
דאָרטן וואו כאַס און עגדעשן שאלטן.

לידער פון שמערץ אין הימל ביי נאכט,
לידער פון הערלאַכקייט אין דער נאָטור.
לידער פון גרעזעלאַך, קוויימעלאַך, פראַכט
גייען מיין אויער פאַרביי אַן אַ שפור.
* * *

לידער געזונגענע מיט אַ געוויין,
לידער געיאַמערטע מיט אַ געזאַנג,
לידער פון פאַלקס-ליידן — נאָר די אַליין,
האַבן אַ זין פאַר מיר, האַבן אַ קלאַנג ;

נעמען געפאַנגען מיין אויער, מיין ברוסט,
דרינגען אַריין אין מיין האַרץ, מיין נשמה,
און איך אַליין זינג מיט ליבע, מיט לוסט
לידער פון קאַמף, פון טריאומף, פון נקמה.

טרויעריקע מוזיק

די וועלט מעג זיך זיין א מוזיק-אינסטרומענט,
פון וועלכן א שפילער — א קענער,
קען מיט מוזיקאליש געבילדעטע הענט
ארויסברענגען לוסטיקע טענער.

דאס קען (אויב ער קען) נאר דער קינסמלער אליין
און איך בין אזא מוזיקאנט ניט :
ביי מיר ווערט פון אלערליי טענער געוויין
צו פריילאכע האב איך קיין האנט ניט.

פאר מיר איז די וועלט א מוזיק-אינסטרומענט
מיט סטרונעס דורכגעווייקטע פון טרערן ;
און וואו איך דערלאנג נאר א ריר מיט די הענט,
לאזט גלייך זיך א טרויער-קלאנג הערן.

„פרייע וועלט“, פעברואר 1892.

פּרנסה און פּאַרנאַס

זי גיט מיר קיין הכנסה ניט
 מיין מוזע, שוואַך און בלאַס :
 איך זוך גאָר קיין פּרנסה ניט
 אויפ'ן אידישן פּאַרנאַס.

איך טו דערפאַר מיין מוזע ניט
 קיין פּרוּמן שלייער אָן.
 זי דאַרף קיין שוואַרצע בלוזע ניט,
 קיין שוואַרצן קאַפּישאַן.

זי בלאַזט ביי מיר קיין שופּר ניט,
 זי ציט ניט קיין שום גלאַק,
 און זוכט פאַר זיך קיין קויפּער ניט,
 וואָס טראַגט אַ שוואַרצן ראַק.

זי זוכט קיין „משין“, קיין „אַפּים“ ניט,
 זי בליקט ניט הויך, ניט ווייט ;
 זי זינגט קיין שום מה-יפּית ניט
 פאַר אַינפּלוסרייכע לייט.

איך ברענג דערפאַר מיין ליבע ניט
 פאַר קלינגערס אויפ'ן גאַס ;
 איך זינג דערפאַר קיין שירה ניט
 על מנת לקבל פרס.

די מוזע און דער מוז

צייטנווייז שטיי איך אזוי ווי דער ליימער
און חלום ביי יעקב אבינו אין לוז:
הויך אין די וואַלקנס דער קאָפּ דער צעדריימער,
די פים אין דער ערד, אָפּט אין זומפּ מיט איין פּוס.

ס'שטייגן צום הימל די שטאַלצע רעיונות,
געדאַנקען געפּליגלטע, שטראַלן פּון ליכט;
קומען אַראָפּ — אַך! אַ זומפּ פּון חשבונות
באַזידלט מיט קויט זייער געמלאַך געזיכט.

דאַן אין דעם רוישענדען, ברויזענדען שמורעם
ווערן זיי ווידער געליימערט ביי מיר;
גיסן, געזויבערט, זיך אויס ווי פּון פּורעם,
שטייגן צום הימל צוריק מיט אַ שיר.

און אזוי שטיי איך ווי יעמאַלט אין חלום
דער ליימער ביי יעקב אבינו אין לוז:
ער האַלט צונויף זיי און ס'לעבן בשלום
מיין הימלישע מוזע, מיין זומפּיקער מוז.

„דאָס נייע לאַנד“ 14, ערשטער יאַרנאַנג, דעצ. 1911.

איך לעב די פאעזיע

א, איך לעב די פאעזיע,
 וואס פעדערן באשרייבן :
 איך לעב אין איר, אין מיר לעבט זי,
 זי מיט איר הימל-מעלאדיע,
 מיט איר גן-עדן הארמאניע,
 זי, מיט די מענער, וואס פארבלייבן
 הויך אין דער לופטן, קלאר און לאנג,
 נאך דעם אנטשוויגענעם געזאנג.

די פאעזיע פון זיג אן קריג
 ביי שמרייטנדע נשמות :
 די פאעזיע פון קריג אן זיג
 אין בלוטיקע מלחמות ;
 די חבלי לידה פאעזיע
 געפלוכט פון אשמדאי'ס לעגיאנען,
 די חבלי לידה פאעזיע
 געבענטשט פון פרייהייט'ס מיליאנען :
 אט די געבורטס-שמערץ פאעזיע,
 ווען ס'גייט די אלטע וועלט צוקינד
 מיט „אך און וויי!“ מיט „וויי און ווינד!“
 און ס'ווערט א נייע וועלט געבארן
 באגריסט פון ענגעל-כארן, —
 איך לעב די פאעזיע פון לייד,
 פון שמערץ, וואס ברענגט די פרייד.

יא, איך לעב די אלטע פאעזיע,
 וואס רוט אין טויזנטער ביכער-קברים ;
 דורך איר לעב איך, אין מיר לעבט זי,
 זי זעט זיך אן א פעדערשמריך,
 אן גלאקנקלאנג דערהערט זי זיך.
 אן תקיעות, תרועות, שברים,
 איר ריטם שמאמט גיט פון קיין הענט,
 מיין דופק גיט איר דעם אקצענט.

ארבעט און נויט

אמת'ע ליבע

פרעגט ביי מיר וואָס ליבע הייסט,
 אויב איר ווילט עס וויסן;
 און אפילו אויב איר ווייסט,
 פרעגט אום מער צו וויסן.
 ליבע הייסט ניט געבן פ י ל
 ליבע הייסט ז י ך געבן —
 ווען זי איז דער צוועק, דער ציל
 פון אַ גאַנצן לעבן.
 ליבע הייסט אויך ניט אליין
 געבן זיך מיט ווילן,
 דען זי מוז, ווען זי איז ריין,
 טאָן דאָס און ניט פילן.
 און ניט ליבע צו אַ פרוי
 וואָס קען ווערן קעלמער:
 אַך, די בלאַנדע ווערן גרוי,
 און די יונגע — עלמער.
 ליבע הייסט: דעם פאַלק מיט פרייד
 לייב און זעעל דערלאַנגען,
 געבן זיך, אַן הויכע רייד
 און קיין לויז פאַרלאַנגען.
 זי, זי גופא איז דער לויז
 קיין געצאַלט הונן א י ר נ י ט.
 ברידער, פּראַווט דאָס אויס אליין,
 טאַמער גלויבט איר מיר ניט.

צום אַרבעטער

איך האָב דיינע פֿריידן באַזונגען,
 דאָך מער דיינע ליידן באַקלאַגט;
 איך בין אין דיין האַרצן געדרונגען,
 צו זען, אויב דער פֿולם דיינער שלאַגט;

צו זען אויב דו ביסט ניט אַ מויטער,
 וואָס וואַנדלט אַרום אין דער נאַכט,
 און אויב אַ בלוטס-טראַפֿן אַ רויטער
 איז דאָ אין דיין קערפּער אַן מאַכט;

צו זען, אויב דו פֿילסט דיינע קוואַלן
 און אויב דו באַגרייפסט גאָר דיין נויט,
 צי ביסטו ניט ווירקלאַך פֿאַרפֿאַלן
 אין מויט, ניט געשמאַרבענערהייט.

אומזיסט בין איך דעננאָך געוועזן
 פֿאַרטיפּט אין דיין אַרעמע האַרץ,
 איך האָב דאַרין גאָר ניט געלעזן:
 אַך, דאַרטן איז מונקל און שוואַרץ!

„פֿרײַע וועלט“, אָקטאָבער, 1891.

* *
*

א, טוליע מיך צו צו דיין ווארעמער ברוסט,
א, טוליע מיך צו, ליבער ברודער!
מיר שוידערט פאר קעלט און מיך מאטערט דער היסט,
מיך קוועלט אט-דער קאלטער גערודער.

איך בין אין א שטרודל, וואס ברויזט ווי דער ים,
וואו אלץ וואס צארט איז גייט אונטער;
איך בין אין אן ארט, וואו מען זויגט איין א סם,
צו בלייבן א ווילינקע מונטער.

דער גיפטיקער שטרודל איז מורא'דיק שטארק,
וואס קען געגן אים טאן א קראנקער?
מיין שיפעלע וואנקט און דער ווינט ברעכט מיין קארק,
א, ברודערל, זיי דו מיין אנקער!

און, ברודער, די קעפ ארום מיר זיינען פוסט,
די הערצער — זיי דופטן ווי לודער...
א, טוליע מיך צו צו דיין ווארעמער ברוסט,
א, טוליע מיך צו, ליבער ברודער

„פרייע וועלט“, אקטאבער, 1891.

א חודש אָן אַרבעט

איך בעט ניט נדבות
פון וועגן זכות-אבות,
פאַרהאַרעווען וויל איך מיין ברויט;
ניט בעטלען, ניט שנאָרן,
צו קצינים ניט פאַרן,
ניט וואַרטן אויף רייכע לייט'ס טויט.

מיר פעלט די חריפות
אין שנאָרערשע חניפות
די דריידלאַך, די קונציקע רייד;
די אויגן צו גלאַצן
ביים טיש פון אַ קצין,
דערצו בין איך ווייניק געשיידט.

איך בעט ניט ביי קיינעם
אַ טימל אַ שיינעם,
איך וויל קיין מורנו ניט זיין;
איך וויל אַ באַוואוסטער
אַלס ערלאַכער שוסטער,
אַלס ערלאַכער שניידער נאָר זיין.

איך בעט ניט קיין שלישי,
קיין מפטיר, קיין ששי,
איך וויל ניט אין מזרח-וואַנט שטיין;
אויף נאַרישע גאָה,
בין איך קיין בעל-תאָה,
מיין שמאַלץ איז מיין האַנדווערק אַליין.

נאָר אַרבעטן וויל איך,
פאַרקויפן אייך ביליק
מיין פראַצע, פון פנים דעם שוויים;
נאָר קויפט עס געשווינדער,
מיין ווייב, מיינע קינדער —
אויף זיי דער רחמנות איז גרויס.

די נאָדל, דער הובל,
זיי שאַפן דעם רובל,
זיי שאַפן דעם שילינג, דעם פראַנק;
דער שניידער, דער סטאַליער,
ווען אויך ניט קיין פוילער,
פאַרהונגערט ווען ער ווערט נאָר קראַנק.

* *

*

איך בעט ניט נדבות
פון וועגן זכות-אבות,
פאַרהאַרעווען וויל איך מיין ברויט;
פון אַרבעט נאָר רייך איך,
איך וויל ניט גיין לידיק,
באַפרייט מיך דורך אַרבעט פון נויט.

דער „פוילישער אידל“, 31טן אקטאָבער, 1884.

אין סלעק-צייט

די פייגעלע — זי הונגערט אין איר שמייגל,
 די הינדעלע זוכט גערשמן און געפינט ניט,
 די בלימעלע גייט אונטער אויפ'ן צווייגל, —
 אָך, זייער בעל-הבית, נעכאָך, פאַרדינט ניט.

אין וויגעלע דאָס קינד ניט געגעסן:
 די מאַמע'ס מילך איז מיט צמאַל אַוועק היינט;
 די מיידעלע, די עלטערע בעט עסן, —
 אָך, ליבסטע, זייער ברויט-געבער האָט סלעק היינט.

און מער איז אין קאַמין ניטאָ קיין קוילן,
 די בעטן — אין זיי זעען זיך די ברעמער,
 פאַרמאַרעט ליגט זיך יעדערער אויף הוילן,
 ווייל, הויך די נויט, איז לאַנג שוין אַליץ ביים פעטער.

דערפאַר איז פּוסט ביים פייגעלע אין שמייגל,
 דערפאַר האָט איצט אַ קינד ניט וואָס צו עסן,
 דערפאַר פאַרוועלקט דאָס בלימל אויפ'ן צווייגל,
 פון אַלעמען פאַרלאָזן און פאַרגעסן.

דאָס ליד פֿונ'ם העמד

Thomas Hood's
SONG OF THE SHIRT

(פֿריי איבערזעצט אויס דעם ענגלישן)

מיט מאַגערע פינגער, דאָר און אויסגעדרייט,
מיט אויגן, וואָס זיינען פֿון אַרבעט שוין בלינד —
אַ ווייבעלע זיצט זיך, אין לומפֿן געקליידט,
און וואַרפט מיט'ן נאָדל און פֿאַדים געשווינד,
שטעך — שטעך — שטעך!
אין הונגער, אין דלות, פֿאַר אַלעמען פרעמד,
און דאָך מיט אַ רירנדער שמים אין דער הויך,
זינגט זי דאָך דאָס ליד פֿונ'ם העמד.

„איך ניי — ניי — ניי!
נאָך איידער דאָס קרייען פֿון האַץ איז צו הערן!
און ניי! אַבער ניי — ווידער ניי!
ביז איך זע דורך די לעכער אין דאָך שוין די שטערן.
מיר דאַכט זיך, עס קען ניט זיין ערגער אַ קנעכט,
וואָס אַרבעט אַלס שקלאַף ביי היידן, ביים טערק;
מיר דאַכט זיך, עס קען אים ניט זיין אזוי שלעכט,
ווי מיר איז ביי דיזן אוממענטשלאַכן ווערק!

„ניי! פֿראַצעווע — האַרעווע — ניי!
ביז איך קען מיין קאַפֿ ניט דערלאַנגען אַ דריי!
און ניי! אַבער ניי — ווידער ניי!
ביז מיינע געשוואַלענע אויגן טוען וויי.
די מערלע, דער זויס און די באַנד,
איך פֿאַל אויפֿ'ן נאַז מיט די קנעפֿלאַך אין האַנד,
און ניי זיי, עס דאַכט זיך מיר, אַן אין אַ טרוים.

א, מענטשן! אויב איר האָט אַ שוועסטער, אַ ווייב,
אַ מוטער, ווען אייך האָט דאָס שיקזאַל געגעבן,
זייט וויסן, איר טראַגט ניט אויס די וועש אויפ'ן לייב —
איר טראַגט אויף זיך מענטשלעכע לעבן!

שמעך — שמעך — שמעך!
אין הונגער, אין שמוץ, פאַר דער גאַנצער וועלט פרעמד,
ניי איך מיט אַ דאַפּעלטן פאַדים: פאַר זיך
תכריכים — פאַר אַנדערע מענטשן אַ העמד.

„נאַר ווי איז דער טויט אויף מיין רעיון אַרויף?
דעם מלאַך המות'ס געשמאַלט — אַ סקעלעט, —
ווי קען עס מיך שרעקן, ווען מיין אייגענער גוף
איז זעלבסט נאַר אַ ביינערגעשמאַלט, ווי איר זעט?
נאַר ביינער אַ הויפּן, גענוי ווי דער טויט:
איך פאַסט אַזוי אַפּט, און בין ניט ואיסגערוט.
אַ, הימל! עס זאַל אַזוי טייער זיין ברויט,
עס זאַל אַזוי וואַלוול זיין פלייש און בלוט!

„ניי! פּראַצעווע — האַרעווע — ניי!
צום אַרבעטן בין איך קיינמאַל ניט צו שוואַך,
און וואָס איז דער לויז פאַר מיין פּראַצע? פון שטרוי
אַ בעט, אַ שטיק טרוקענע ברויט, דער צובראַכענער דאַך,
אַ קאָדער ביים לייב, אַט-דער מיט מיט'ן שמוץ,
פיר ווענט, וועלכע זיינען אַזוי פּוסט און בלאַנק,
אַז ווען זיי מאַכט עפעס נאָך צייטנווייז פּול —
דערפאַר קומט מיין אייגענעם שאַטן אַ דאַנק!

„איך ניי! אַבער ניי! ווידער ניי!
פון מאַרגן ביז שפעט אין די פינסטערע נאַכט;
ניי! פּראַצעווע — האַרעווע — ניי!

פונקט ווי א פארברעכער אין טורמע פארמאכט :
 די באַנד און די מערלע — דער זויס,
 די מערלע, דער זויס און די באַנד!
 ביז איך פיל מיין קאָפּ אויף די שולטערן קוים,
 מיין מוח פאַרווירט איז, און שוואַך איז מיין האַנד.

„ניי! פראצעווע, האַרעווע — ניי!
 ביים פינסטערן ליכט פון דעצעמבער טומאַן;
 און ניי! אַבער ניי — ווידער ניי!
 אים ליבלאכסטן מאַי וואָס איז ערגעץ פאַראַן.
 ווען אונטער'ן דאָך אין איר נעסט זיצט די שוואַלב,
 און ווייזט מיר פון ווייטן די ליכטיקע זון, —
 זי ווייזט מיר דעם פּרילינג און פּרעגט מיך וועסט האַלב (*)
 איך זע דאָס אַלץ צו און געניס ניט דערפון.

„א, איינמאַל נאָך שעפּן וואַלט איך פּרייע לופט,
 וואו ראָזען און ליליען — ליבלאָך און זיס —
 געפינען זיך דאָרט, וואו די פייגעלע רופט!
 דעם הימל פון אויבן — גראַז אונטער די פיס...
 נאָר איין קורצע שעה דאָרטן זיין פאַר'ן טויט,
 צו שלינגען די לופט, וואו אַ ווינטעלע בלאָזט;
 ווי דאָן — ווען מיר פּרעמד איז געווען נאָך די נויט,
 איידער אַ שפּאַציר האָט אַ מיטאָג געקאָסט.

„א, איין קורצע ווילינקע בעט איך נאָר היינט,
 אויף איין קורצע שטונדע צו ווערן באַפּרייט —
 ניט האַפּנונג צו זוכן, ניט ליבע פון פּריינט,
 מיין האַרץ אויסצואוויינען פאַרלאַנג איך נאָר צייט.
 אַ ביסעלע וויינען, נאָר עטלאַכע טרערן

(* פאַרוואָס.

וואָלט גרינגער געמאַכט מיין צובראַכענעם הערץ.
איך טאָר אָבער נאָדל און פּאָדים ניט שמערן
דורך וויינען — אַפילו צו שטילן מיין שמערץ."

* *

מיט מאַגערע פינגער, כמעט אויסגעדריימ,
מיט אויגן, וואָס זיינען פון אַרבעט שוין בלינד,
אַ ווייבעלע זיצט זיך, אין קאָדרעס געקליידט
און וואַרפט מיט'ן נאָדל און פּאָדים געשווינד.
שמעך — שמעך — שמעך!

איין הונגער און דלות, פאַר אַלעמען פרעמד,
און דאָך מיט אַ רירנדער שמים, אין דער הויך
זינגט זי דאָס ליד פֿון נ'ם העמד.

„פּוילישער אידל“, 29טן אויגוסט 1884.

בינאכט אין שטאָט *

איר לעמפעלאַך, לאַמטערנעלאַך,
 דערציילט מיר, וואָס ביינאָכט,
 זיך שטייענדיק און ברענענדיק,
 איר צייטנווייז באַטראַכט.
 דען אַלע נאָכט, באַלייכטנדיק
 די מויערן, דעם ברוק —
 דאַרפט איר איצט האַבן, רעכן איר,
 אַ קלאַרן, שאַרפֿן קוק.

* *

*

האַט איר געזען אַ בחור'ל,
 פאַרהונגערט און פאַרשמאַכט,
 דאָ גייענדיק און זוכנדיק
 די גאַנצע ליבע נאָכט, —
 זיך זוכנדיק אַ ווינקעלע,
 אַ מיר, אַ טרעפּ אין גאַס,
 זיך צוצולייגן אויסרוהען ? —

די לעמפעלאַך זיי ברענען זיך,
 באַלייכטן יעדעס הויז;
 צי זעען זיי, צי הערן זיי,
 דאַס זאָגן זיי ניט אויס.

האַט איר געזען ביים האַספיטאַל
 אַ מיידעלע ביים מיר ?
 מיט רוימע אויגן, שרייענדיק:
 „אַי, וויי צו מיר!“

* די פאַרם איז גענומען פֿון אַ רוסישן געדיכט.

איר מאמע ליגט א גוסס'ער,
 פינף קינדער שרייען: „ברויט!“
 די מאמע איז שוין לאנג ניטא:
 זי איז שוין דריי יאר מויט.

האט איר געזען, איר לעמפעלאך,
 שפאצירנדיק אין גאס,
 א האלב צומישטן אלטן מאן,
 שוואך, הונגעריק און בלאס?
 אמאל האט א-ט-דער אלטינקער
 געמאכט פון יאר צו יאר
 אפולע מענטשן לאכנדיק
 אלס לוסטיקער אקטיאר.

די לעמפעלאך זיי ברענען זיך,
 דרויף זיינען זיי געשמעלט;
 נאר וויסן פון זיי קענט איר ניט
 וואס טוט זיך אין דער וועלט.

די לעמפעלאך זיי ברענען זיך,
 באלייכטן יעדעס הויז;
 צי זעען זיי, צי הערן זיי,
 דאס זאגן זיי ניט אויס.

„פוילישער אידל“, 12טן סעפטעמבער, 1884.

דער יתומיל

איך האב פאר עמלאכע וואָכן געטראָפּן
 אַ קליינעם אינגל פון צען ביי עלף יאָר :
 שמוציק, האַלב-נאַקעט איז ער זיך געלאָפּן,
 און האָט געהאַט ביי זיך קעסטלאַך אַ פּאַר.
 לויפּנדיק האָט ער פּאַרלאָרן אַ שלורע,
 און האָט זיך אָפּגעשמעלט נאַענט נעבן מיר.
 „אינגעלע — זאָג איך — ווער האָט דאָס די צורה
 אָנגעריכט פּונקט ווי מיט סאַזשע ביי דיר ?
 וואָשן זיך מוז מען אָפּילו אין נויט !“
 אַבער דאָס קינד
 ענטפּערט געשווינד :

„וואָשן זיך ? . . . איך מוז פּאַרדינען מיין ברויט !“

זייענדיק איינער פון די בני-רחמנים,
 האָב איך דאָס קינד אין אַ קוכשאַפּ געפירט ;
 האָב שוין ניט ווייטער גערעדט אַרום פנים,
 אַבער אַנאַנדער פּונקט האָב איך באַרירט :
 „זאָג-זשע מיר, פּרעג איך, ווען דו וועסט אַלץ לויפּן
 נאַנצענע טעג וועגן מ ס ח ר ווי היינט,
 ווען קענסטו לערנען אין שול אויף דעם אופן ?
 דו בלייבסט דאָך אומוויסנד, מיין יונגער פריינט ;
 לערנען — דאָס מוז מען אָפּילו אין נויט !“

אַבער דאָס קינד
 ענטפּערט געשווינד :
 לערנען גיין ? . . . איך מוז פּאַרדינען מיין ברויט !“

איך בין פאַרמיפט אין געדאַנקען געזעסן,
 טראַכטנדיק ווי אים צו געבן פאַרשמיין,

אַז ווען אַ מענטש דענקט ניט מער ווי פון עסן
 איז ער ניט ווערט אויף „גאַמ'ס ערד“ צו גיין.
 „ווען דו בלייבסט אומוויסנד — בלייבסטו אַ בלינדער ;
 דו ווערסט געשמרויכלט און ווייסט ניט אָן וואָס...
 בעסער ניט אויפּוואַקסן מעגן די קינדער,
 וועלכע נאַכהער ווערן שו נ א י ס ד ע ס ל אַ א ;
 ערלאַך, מיין קינד, מוז מען זיין אויך אין נויט!
 אַבער דאָס קינד
 ענטפערט געשווינד :
 „ערלאַך זיין ? . . . איך מוז פאַרדינען מיין ברויט!“

„צוקונפט“ (לאַנדאָן). 16טן יאנואר. 1885.

אן ערלאכע באמרינגערין

זי נארט אָפּ מיט מילך-זופּ איר מאַגן,
 די פּיס — מיט צעריסענע שיך;
 דאָך וועט זי אַ ליגן ניט זאָגן;
 די אַרעמע נארט מער ניט זיך.

זי נארט אָפּ איר גוף מיט אַ טראַנמע, —
 איר לייב מיינט, אַז דאָס איז אַ קלייד;
 זי נארט אירע פריינט און פאַרוואַנדמע
 מיט כלומר'שט צופרידענע רייד.

און דאָך רעדט זי זעלטן און ווייניק,
 און קיינער באַגרייפט ניט —
 אַז טיף אין איר ברוסט, אינווייניק,
 וואַקסט לאַנגזאַם אַ גרויסער געשוויר.

מען מיינט, אַז זי האָט ניט קיין שכל;
 מען מיינט, אַז עס פעלט איר געפיל;
 מען זעט ניט איר ביטערן שמייכל,
 וואָס רעדט ניט און זאָגט אַזוי פיל.

דער „פּוילישער אידל“, 31טן אָקט., 1884

א מיידעלע אין דער סיטי *

לעבן דער בערווע, דעם מעמפל פון שווינדל,
זע איך טאג טעגלעך אן אַרעמעס קינד,
שמייענדיק רואיק און שמיל ווי אַ הינדל,
נאַענט פון אן אלטן מאן, וועלכער איז בלינד;
שוועבעלעך טראַגנדיק,
שמילערהייט זאָגנדיק,

בעטנדיק: „קויפט ביי מיר מעטשעס, (** מיון הער!
“Two boxes a penny, one penny the pair!” (***)

דרויסן מעג רעגענען, דונערן, בליצן,
זי שטייט גאַנץ רואיק, טוט זיך ניט אַ קער;
זאָרגט נאָר: אַט קען נאָך דער רעגן באַשפּריצן
איר ביסל סחורת און דאגה'ט ניט מער;
שמעלט אויס די קליינינקע,
שוואַכניקע, שיינינקע

הענטעלע בעטנדיק: „קויפט מעטשעס, מער!
“Two boxes a penny, one penny the pair!”

ווייס זי פון עלטערן, שוועסטער און ברידער?
ווייס זי וואָס פריינטשאַפט, וואָס ליבע באַטייט?
האַט זי אַ תיים, וואו איר גוף, אירע גלידער

(* דער געשעפטסטויל פון לאַנדאָן. אַמאָל איז דאָס געווען די
גאַנצע שטאָט (סיטי).

(**) שוועבעלעך.

(***) „צוויי קעסטלעך אַ פעני, איין פעני אַ פאַר!“

קענען זיך אויסרוען — ווען זי האט צייט?
 אָדער ווי ראָלאַנד היל
 שלאָפט זי אין קאַרן-היל? (*)
 זאָגט זי ניט, בעט-זיך נאָר: קויפט מעטשעס, סער!
 "Two boxes a penny, one penny the pair!"
 מעקלערס, קאַנטאַרשטיקעס, גאַנצע היילים,
 לויפן אַהין און צוריק ווי פאַר'ס'ט;
 צאַפלען זיך לויפנדיק ווי טייוואַלים,
 אויסרופנדיק אַלע וויילע: „פאַרדאַמט!"
 לויפנדיק, גייענדיק,
 ציימנווייז שטייענדיק,
 ועט זי זיי, בעט זי זיי: קויפט מעטשעס, סער!
 "Two boxes a penny, one penny the pair!"

זי האָט פאַר רעגנס, פאַר פאַגעס ניט מורא,
 אָבער ווי לאַנג בלייבט אַ גאַס-קינד געזונד?
 אַט קומט די אויסצערונג — און איר סחורה,
 וואָס זי היט מער ווי איר לעבן אַצונד,
 מראַגט שוין אַנאַנדערער
 קליינער שטאַט-וואַנדערער,
 פונקט ווי זי שרייענדיק: קויפט מעטשעס, סער!
 "Two boxes a penny, one penny the pair!"

„צוקונפט" (לאַנדאָן), 27טן מערץ, 1885.

(*) אַ מאַנומענט פון סער ראָלאַנד היל, וואָס האָט אַיינגעפירט
 די פעני-סטעמפ פאַר בריוו אין דער ענגלישער מדינה, געפינט זיך אין
 קאַרן-היל גאַס.

אין רעגן, אין ווינט און אין קעלט

וואָס טוען צוויי עופ'עלאַך קליינע אין גאָס —
 אין רעגן, אין ווינט און אין קעלט ?
 די הענטעלאַך צייז און די פיסעלאַך נאָס,
 די ליפעלאַך בלוי און די בעקעלאַך בלאָס ;
 וואו איז זייער היים אין דער וועלט ?
 זייער היים ? זייער היים בין איך — זאָגט די גאָס,
 אין רעגן, אין ווינט און אין קעלט.

וואו גייען צוויי קינדערלאַך קלייניקע היינט,
 אין רעגן, אין קעלט און אין ווינד ?
 וואָס ? גאָר אָן אַ פאַטער, אַ מוטער, אַ פריינט ? ...
 יתומים'לאַך ? נעבאָך ! וואָס זע איך ? מיר שיינט,
 אז איינער פון זיי איז גאָר בלינד !
 געוויט — זאָגט די גאָס — איך בין זייער פריינט
 אין רעגן, אין קעלט און אין ווינד.

וואָס בלייבן זיי שטיין מיט אַמאָל דאָ אַליין,
 אין רעגן, אין ווינט און אין קעלט ?
 צום האַנדלען צו אַרעם, צום בעטלען צו קליין,
 צו שוואַך און צו ערלאַך צו גנב'ענען גיין,
 וואו קריגן זיי עסן אָן געלט ?
 איצט שווייגט שוין די גאָס, אַך, איר האַרץ איז פון שטיין,
 דער ווינט שווייגט, דער רעגן, די קעלט.

די אַרעמע מאַריע

עלנמע מאַריע, אומגליקלאַכס קינד —
וואַונדערבאַר ווי איר פאַרפאַלגן די הינט,
וועלכע די „אַרדנונג די געטלאַכע“ היטן!
קריינקענדיק, ליידנדיק, עלנט און שוואַך,
האַט זי געאַרבעט אַ צייט אין איר פּאַך,
און האַט דערביי אימער מאַנגל געליטן.

יאַרנלאַנג האַט זי געאַרבעט, צום ענד
האַבן איר „נאַמיס“ געגעבן די הענד,
ווערענד די פיס האַבן קאַם-וואַס געטראָטן;
„איצט מוז איך בעטלען!“ זאָגט זי און פּרוּבירט.
„דאָ איז אַלץ פּריי...“ אַך, זי האַט זיך געאירט:
בעטלען אין ענגלאַנד איז שטרענגסטענס פאַרבאָטן.

און דאָס דערקלערט איר דער הער מאַגיסטראַט,
וועלכער זעט אויס זייער קרעפטיק און זאַט,
גלייך ווי מען ברענגט צו אים מאַריע'ן צו פירן;
און, אום די פּרייהייט פון אַרעמע לייט
קלאַר צו באַנעמען, גיט פיר וואַכן צייט
ער איר אין טורמע, און הייסט איר מאַרשירן.

* *

„בעטלען איז, הייסט עס, אין דער פּרייער לאַנד —
גיט אַ דערנידערקונג נאָר און אַ שאַנד“ —
טראַכט ביי זיך מאַריע, — „עס איז אַ פאַרבּרעכן.
וואָס טו איך איצט? גיין אין וואַרק-הויז? אַ, גיין!“

גלייכער צוריק שוין אין טורמע צו גיין :
 דאַרטן, אין הקדש איז ערגער, איך רעכן.
 מאַריע האָט רעכט, דאָך זי האָט ניט קיין ברויט,
 מאַריע'ן די אַרעמע טרייבט איצט די נויט
 ברויט ביי אַ בעקער צו גנב'ען אַ „קוואַמען“.
 נו, וואָס פאַרשטייט איר ניט? די פּאַליציי
 כאַפּט איר און זעצט איר אַרײַן איינס און צוויי :
 גנבה אין ענגלאַנד איז שטרענגסמענס פאַרבאָטן.

אַט-דאָס דערקלערט איר דער הער מאַגיסטראַט,
 וועלכער איז אימער נאָך קרעפטיק און זאַט,
 רעדנדיק מיט אַ גאַנץ ערנסטער מינע ;
 און דאָס געזעץ צו שטיצן אויף קלאָר
 הייסט ער איר זיצן פאַרשפּאַרט אַ האַלב יאָר,
 אין אַן אַסטראָג פון דער פּרייער מדינה.

* *

מאַריע זיצט ווידער, קומט ווידער אַרויס,
 ווידער אַרויס און און האָט ווידער קיין הויז,
 ווידער קיין שפּייז ניט צו שטילן דעם מאַגן.
 אַה, ער איז גרויזאַם, דער מאַגן אין לייב :
 „עסן גיב, שרייט ער, דו בעטל, דו קלייב,
 גול ברויט, כאַפּ ברויט, אַבי נאָר געקראָגן.“

מאַריע, זי צימערט איצט פאַר'ן געריכט,
 דאָך זי דערמאָנט זיך אַז פון אַ געזיכט,
 וועלכעס איז שייך, מאַכט מען אַפּטמאַל אַ לעבן...
 רויט ווערט פאַר שאַנד זי, וואָס איז אימער בלאַם,
 דאָך זי פּרוּבירט, זי דערשיינט אויפ'ן גאַס...
 האַפּט אַז די נאַכט וועט אַ מאַסקע איר געבן.

יא, זי קלייבט אויס א שטאק-פינסטערע נאכט,
 דאך זי באהאלט זיך און ווערט ניט באטראכט;
 איר ערשטע פראכע ווייזט אויס ניט גערעכטן...
 אט קריגט זי מוט... און זי רופט איינעם אן:
 ער אבער, צייגט זיך ארויס, איז א שפיאן,
 „אנרעדן מענער, זאגט ער, איז פארבאטן.“

אט-דאס באשמעטיקט דער הער מאניסטראט,
 ער וואס איז אימער נאך קרעפטיק און זאט,
 אימער נאך שטרענג, אין זיין דין אומערביטלאך;
 דאך זי ווערט דאסמאל צו שטרענג ניט באשטרעפט,
 „טורמע דריי טעג נאר“ — א גליק אומערהאפט,
 „גיי, זאגט דער הער, און זיי קינפטיק מער זיטלאך.“

* *

מאריע ווערט זיטלאכער, אבער ניט זאט,
 מאריע איז שרעקלאך פארהונגערט און מאט;
 אבער די וועלט האט אין זיך פילאנטראפן:
 איינער דערלאנגט איר א שילינג אין גאס,
 און זי באשליסט צו פארווכן, צום שפאס,
 וואס פאר א טעם האט דער בימערער טראפן.

און מיט איר אייגנס דעם גאנצן אין האנד
 גייט זי און טרינקט א האלב שעה נאכאנאנד,
 אין דער געזעלשאפט פון פיל אידיאטן;
 שכור'ערהייט גייט זי אום ביז זי ווערט
 ניכטער אין דער פאליציי, און זי הערט,
 אז שכור ארומגיין אין גאס איז פארבאטן.

אַמ־דאָס דערקלערט איר דער הער מאַגיסטראַט,
 ער, וואָס איז אימער נאָך קרעפטיק און זאַט,
 ער, וועלכער האַלט אַז עס טאָר נישט געבראַכן
 ווערן דער קלענסטער געזעץ אין אַ לאַנד,
 וואו די גערעכטיקייט הערשט מיט פאַרשטאַנד.
 מאַריע, זי קריגט פֿון דאָס ניי דריי וואַכן.

* *

מאַריע זיצט ווידער, ווערט ווידער באַפרייט,
 מאַריע איז קראַנק, איר פאַרמאַטערט דער שטרייט
 און זי הויבט אָן אַרום טויט איצט צו טראַכטן.
 נאָך האַט זי פֿון פֿעקל זאָכן די שטריק,
 דאָן איז באַקאַנט איר אַ פריינטלאַכער בריק,
 וואָס אונטער אים פלעגט זי אַפט איבערנאַכטן.

הענגען זיך — טרינקען זיך? פֿרעגט זיך נאָר היינט,
 מאַריע באַשליסט זיך צו גיין צו איר פריינט...
 קיינער פאַרפאַלגט איר נישט אויסער איר שאַטן;
 נון, איז די עלנטע ענדלאַך אין טייך...
 אַבער מ'ראַמעוועט איר און זי הערט גלייך,
 אַז אַפילו זעלבסטמאָרד איז שטרענג פאַרבאָטן.
 אַמ־דאָס דערקלערט איר דער הער מאַגיסטראַט,

וועלכער איז אימער נאָך קרעפטיק און זאַט,
 דאָך איז ער גנעדיק, באַשטראַפט איר איצט גאָר נישט.
 „גיי און זיי קליינער — זאָגט ער נאָר צו איר,
 זע, דו זאָלסט מער שוין נישט קומען צו מיר,
 אַלץ גענוי ווייסטו איצט וואָס מען טאָר נישט.“

* *

מאָריע קומט ווירקלאַך צו אים שוין ניט מער,
ליגט און דערלאַנגט זיך קיין ריר ניט, קיין קער,
ליגט שוין באַגראַבן אין דר'ערד און באַשאַטן.
ווער ווייס, צי ווייס זי — אז שטאַרבן פון נויט,
מיט אַ געזעצלאַכן, רואַיקן טויט,
אייז ניט אין פרייע מדינות פאַרבאַטן.

„אַרבעטער פּריונד“, 25טן אָקטאָבער, 1889.

דער אלטער מאן און דער נייער יאָר

אום מיט דעם אלטן יאָר זיך צו געזעגענען,
שטייט און קאליעט ביי נאכט היינט אַ מאָן,
און אום דעם נייעם יאָר באלד צו באַגעגענען,
וואַרט ער אין גאָס איצט, אין קעלט, אין טומאָן;
אויפגערגט וואַרט ער, דער אלטער אין גאָס,
וואַרט ער און איז ניט אין כעס.

ער איז אַן אַרבעטסמאָן, ער איז אַן אלטערמאָן,
מיט אַ פאַרשוואַרצט געזיכט און ווייסע האַר;
און דיזער הונגערמאָן, און דיזער קאַלטערמאָן
וויל איצט באַגעגענען דעם נייעם יאָר.
הונגעריק, אומעטיק שטייט ער אין גאָס,
אומעטיק, דאָך ניט אין כעס.

זיבעציק נייע יאָר האָט ער באַגעגנט שוין,
זיבעציק יאָר אלטע קעלטער ווי איין,
און האָט מיט זיבעציק יאָר זיך געזעגנט שוין,
ער, דער פאַרפאַרענער אַרעמער גריין;
טרעפנדיק פילע פון זיי דאָ אין גאָס
אויפגערגט, דאָך ניט אין כעס.

„אַ, ליבער נייער יאָר, ווילסטו ניט בעסער זיין,
הער איך אים מורמענדיק שמיל אין זיך,
„ווילסטו דען אויך פאַר מיין ברודער אַ מעסער זיין,
א יך בין שוין אלט... וועמען קימערט פאַר מיך...“
דאָ לאַזט ער פאַלן אַ טרער אויפ'ן גאָס,
וויינט, דאָך ער איז ניט אין כעס.

„אה, ליבער נייער יאר, זיי אונז א טרייער יאר,
 זיי צו מיין ברודער, דעם ארבעטער, טריי ;
 זיי אים א טרייער יאר, זיי אים א פרייער יאר,
 מאך אים, דעם שקלאף, אה, דו ליבער יאר, פריי ;
 קוק ניט אויף מיך, ווי איך שטיי דא אין גאס,
 הער מינע רייד אויס אן כעס.

„דלות און נויט האבן פאר דער צייט גרוי געמאכט
 מיך, ווי דו זעסט מיך, א ליבער יאר, היינט ;
 פאר דער צייט האבן זיי פון מיין פרוי געמאכט
 שפייז פאר ווארים פון דר'ערד, זייער פריינט.
 איך האב באוויינט מן געליכמע אין גאס,
 ביטערלאך, אבער אן כעס.

„איך האב געשמריטן פאר פרייהייט, גערעכטיקייט,
 און האב באגראבן מיין איינציק קינד ;
 איך האב געקעמפט געגן מענטשלעכע שלעכטיקייט,
 שווימענדיק געגן דעם שטראם און דעם ווינד ;
 ווייב און קינד האב איך באגלייט דורך די גאס,
 צו זייער קבר אן כעס...“

קוים רעדט ער אויס דיזע ווערטער דער אלטער מאן,
 פאלט ער אַנידער — אַ מת אויפ'ן ברוק,
 פאלט ער אַנידער אויף אייביק אַ קאַלטער מאַן ;
 שמיל איז זיין צונג אין מויל, שמאַר איז זיין קוק,
 און ער נעמט אַפּשיד פון לעבן אין גאַס,
 רואיק ווי אימער — אן כעס.

„ארבעטער פריינד“, 3טען יאנואר, 1890.

דריי שוועסטער

אין ענגלאַנד איז דאָ אַ שמאַט לעסטער,
אין לאַנדאָן איז דאָ אַזאָ סקווער,
אין סקווער שמייען מעגלאַך דריי שוועסטער,
די שוועסטער — זיי קען ווער-ניט-ווער.

די אינגסטע פאַרקויפט דאָרטן בלומען,
די מיטלסטע — בענדלאַך פון שיד,
און שפעט איז דער נאַכט זעט מען קומען
די עלטסטע, וואָס האַנדלט מיט זיך.

די אינגערע שוועסטער באַטראַכטן
די עלטערע שוועסטער אַן האַס,
דען אַלע דריי מיידלאַך פאַראַכטן
די רוישנדע שמאַט, און די גאַס...

דאָך שפעט ביי דער נאַכט, ווען זיי קומען
צום נעסט, וואָס זיי רופן „אַ היים“,
באַנעצן זיי בענדלאַך און בלומען
מיט טרערן, וואָס פליסן געהיים..

„פּרויע וועלט“, אַקטאָבער 1891.

דאָס עופ'עלע אין וואַלד

אין אַ בלומען-ווינגעלע
 שלאָפּט אין וואַלד אַ קינד,
 און אים זינגט אַ ניגעלע
 אין דער הויך דער ווינד: —

„שלאָף, מיין זיסער אינגעלע,
 שטיי נישט אויף, נישט הילך,
 נישט באַוועג דיין צינגעלע —
 איך האָב נישט קיין מילך...“

האָב פאַר דיר קיין פּוטער נישט,
 פרעג אַט-דעם בוים;
 שלאָף, דו האַסט קיין מוטער נישט,
 האַסט, ווי איך, קיין היים.

דו ביסט אַ פאַרלאָרענער,
 ווי פון בוים אַ בלאַט
 און אַראָפּגעבלאָזענער,
 וועלכער פאַלט פּור-פלאַט.

ליג, איך וועל באַשיצן דיר,
 אויף די גרינע גראַז,
 פון די שווערע היצן דיר
 מיט מיין פּרישן בלאַז.

האַלט נאָר צו די אויגעלאַך,
 רד אויס יעדן גליד;
 איך מיט יענע פּייגעלאַך
 זינגען דיר אַ ליד.

אַבער בעט קיין פומער ניט,
 ניט קיין מילך, קיין שפיז,
 דען דו האָסט קיין מומער ניט,
 זי ליגט קאַלט ווי אייז.

זי, די טיף-געזונקענע,
 האָט געמאַכט אַ שטרייך:
 ליגט איצט, אַ דערטרונקענע
 אין דעם טיפן טייך.

וואו דער שטראַם, איר שווינקענדיק,
 רייניקט איר פון זינד...
 שלאַגט אַרויס, איר טרענקענדיק,
 פון איר קאַפּ איר קינד.

זי, די נאָך ניט מינדיקע,
 האָבנדיק געטראַכט,
 אַז זי איז אַ זינדיקע,
 האָט זיך אומגעבראַכט.

* *

שמיל? דו שליסט די אויגעלאַך
 מידערהייט שוין צו?
 גוט, איך רוף די פייגעלאַך
 און דו האָסט באַלד רו.

רו פאַר יעדן אבר'ל
 שאַפן מיר דיר באַלד,
 אין אַ פרישן קבר'ל
 דאַ אין גרינעם וואַלד..."

„פרייע וועלט“, פעברואַר 1892.

אויפ'ן סטרענד *

א פאָמער, אין שכרות פאַרוונקען,
 א מוטער, פאַרלאָזן, באַטרונקען,
 זיי פירן אַ קינד פאַר די הענד,
 זיי קומען פון שענק און זיי דענקען
 געוויס וועגן אַנדערע שענקען,
 און פירן דאָס קינד אויפ'ן סטרענד.

דער מאַן האָט די שכירות גענומען,
 ווען שבת איז ענדלאַך געקומען,
 די ווייב האָט געוואַרט ביים פאַבריק;
 און ער מיט זיין קינד, מיט איר מאַמען,
 זיי זיינען געגאַנגען צוזאַמען,
 אין שענק נאָך אַביסעלע גליק.

אין שענק, וואו עס ווילט זיך ניט עסן,
 אין שענק, וואו עס לאָזט זיך פאַרגעסן
 אַן קליידער, אַן שיד און אַן רענט;
 אין שענק, וועלכער איז אַ גן-עדן
 פאַר מענטשן וואָס זיצן אַן פריידן,
 אַן ברויט צווישן פיר הוילע ווענט.

איצט גייען זיי ביידע באַטרונקען,
 דורך דלות און שכרות פאַרוונקען
 און פירן דאָס קינד פאַר די הענד;
 ווער ווייס, אויב דער גאַנג וועט איר געבן
 אַ מעס פון אַ לייכטערן לעבן,
 אַ לעבן פון מיידלאַך אין סטרענד.

(* באַוואוסטע לאַנדאָנער גאַס.)

איז סטרענד, ווי ביינאכט פון טעאטער
קומט מער ווי איין פראנמל א זאמער
ארויס אין דער טונקעלער וועלט;
וואו גלייך ווי די זון גייט נאָר אונטער
פארדונגענע ליבע ווערט מונטער,
די שאַנדע מיט טונקל פארשמעלט.

1891

צו די פאר'חלומ'מע

איר גייט ארום באקלאַנגנדיק
די שלעכטע, שלעכטע צייט,
און לייגט זיך שלאָפן זאָגנדיק:
ווער ווייס וואָס דאָס באַמייט?

איר ליגט און חלומ'ט שלאָפנדיק,
פון יענער, יענער וועלט,
אין ווייטאָק ליגט איר, האָפנדיק
צו קריגן וואָס אייך פעלט.

צו קריגן, רואיק ליגנדיק,
דעם הימל'ס, הימל'ס מן,
און קלאַגט, דעם מן ניט קריגנדיק,
וואָס ער איז ניט פאַראַן.

איר רעדט אַמאָל פון אייניקייט,
און בלייבט, און בלייבט דערביי;
אייך שרעקט רק אַיער ווייניקייט
צו פרוואון ווערן פריי.

דאָן גייט איר אום באַקלאַנגנדיק
די שווערע, שווערע נויט,
באַקלאַנגנדיק, דאָך פּראָגנדיק
די קייטן ביז-אין טויט.

חן-גריבעלאך

חן-גריבעלאך צוויי, קליינע מינען פון גאלד,
האט היענעלע, משה דעם פינישער'ס קינד;
די גריבעלאך צוויי האבן יונגע לייט האלד,
די גריבעלאך וואלט יעדערער פילן מיט גאלד,
און היענעלע איז פאר איר שפיגל ניט בלינד.

דאך לאזן די גריבעלאך, אוצרות פון חן,
איר הערצעלע איבער פאר'צרה'ט און שווער,
אין היענעלע'ס גריבעלאך, חנ'עוודיק שיין,
א שאמן פון יענער וועלט אפט לאזט זיך זען,
פאר'גנב'עט זיך אפט אן אנטרוגענער טרער.

ס'האט היענעלע, משה דעם פינישער'ס קינד,
אין גריבעלאך גאלד, דאך איר גליק אין א גרוב,
ווייל היענעלע'ס גליק איז אוועק מיט'ן ווינד,
און ס'ווערן די גריבעלאך אירע געשווינד
חן-קברים'לאך שטילע, באהאלטן אין שטוב.

קינדערשע מוזיק

ווער עס איז אַ מבין אויף די שיינע,
איינציק-הימלישע מוזיק,
וועלכע קומט פון אומשולדיקע, ריינע
עופ'עלאך, אין זייער גליק;

ווער עס קען פארשמין די צויבער-טענער
פון די קינדער'ס פלאפלעריי,
ווער עס איז אויף זייער קול אַ קענער,
זייער ליבע שפילעריי;

ווער עס פֿילט מוזיק אין דעם געלעכטער
פון אַ קינדערשן קאַנצערט, —
דער פארשטייט אַ מעלאָדיע פיל עכטער,
ווי אַ קינסטלער אַן עקספערט.

*

* *

אַכער אַזאַ מאַן מוז, גלויב איך, פילן
אַפט אַ שמערץ, ווען ער באַטראַכט,
אַז די צייט וועט קומען און פאַרהילן
אַל-די הייטערקייט מיט נאַכט;

אַז דער טאַן, דער מוזיקאַליש-ליבער,
וועלכער אונזער האַרץ דערפרייט,
וועט פאַרזינקען טיף אין קוילן-גריבער,
וואו דאָס קינד וועט זוכן ברויט;

אז די פרייע, קלינגענדיקע ווערטער
וועלן זיך פארוואנדלען אין א פלוד,
ווען ער וועט, פארשפארט אין טוכלע ערטער,
זיצן ביי א פעליץ, א ראק, א שוך;

אז דעם שפיל, דעם שמייכעלע דעם זיסן,
דעם אנטציקנדיק-פרייען בליק
וועט דאס קינד ניט קענען און ניט וויסן
צען יאר שפעטער אין פאבריק;

אז עס וועט פארשווינדן ווי א פעדער
אויפ'ן ווינט די גאנצע לוסט
אונטער די מוזיק פון שווערע רעדער,
דריקנדיק זיין קראנקע ברוסט.

קליין-עמעלע

איך קען אַ קליין מיידעלע,
אָן אַרבעטער'ס אַ קינד,
איר פּנימ'ל, דאָס איידעלע
דערפרייט דאָס הויזגעזינד.

מען גיט איר אַלע גוטקייט
אין ביזע און אין סלעק,
איר פּריילאָכקייט, איר גוטקייט
איז יעדנ'ס לעבנס צוועק.

זי בלייבט, די שיינע מיידעלע,
זאָגאַר אין צייט פון נויט:
דער פּאַטער האַלט איר קליידעלע
פאַר בילכער ווי זיין ברויט.

דאָך דוכט מיר, ער זעט קומענדיק
אַ שווערע, שווערע צייט,
און אַפּטמאַל מאַכט אים אומעטיק
זיין טאַכטער'ס ליבלאָכקייט.

ער זיצט אַפּט ביי איר בעמעלע,
פאַראומערט אויף אַ שטול,
און טראַכט אַרום קליין-עמעלע
מיט אויגן רויט און פּול...

דאָס געשפענסט

איין אָונט פאַרגאַנגענעס ווינטער בין איך
אַליין אין מיין צימער געוועזן;
און זיצנדיק לעבן קאַמין לאַנג, האָב איך
געהאַלטן אַ בוך און געלעזן.

און לעזנדיק, בין איך געוואָרן פאַרטראַכט,
פאַרטראַכט און אַביסל פאַראומערט,
איך בין מיר געזעסן ביז שפּעט אין דער נאַכט
געזעסן, געטראַכט און געשלאומערט.

און שלומערנדיק איז געוואָרן מיר קאַלט:
עס האָט מיך דערגריפן אַ שוידער;
פון פייער איז פּלוצלונג אַרויס אַ געשמאַלט,
אַ ביינער-געשמאַלט... ווי אַ טוימער.

אַ מת, יא אַ מת איז אַרויס פון קאַמין,
אַן פלייש, אַן אַ הויט, היילע ביינער,
אין פנים צוויי לעכער אַן ציינער דאַרין,
אין מויל אַבער קריצנדע ציינער.

און פון די צוויי לעכער אין פנים ביי אים
האַט וואַסער געטריפט, דאַכט זיך טרערן...
און באַלד איז אַרויס פון זיין מויל אַזאַ שמים,
וואָס האָט מיך געשוידערט צו הערן.

און ווי יעדעס וואָרט איז אַרויס פון זיין מויל,
איז אימער אַ טראַפן אַ נייער —
איז אימער געפאַלן אַ טרער אויף אַ קויל,
פאַרלעשנדיק לאַנגזאַם דעם פייער:

„דו שלומערסט, דו מענטש! האָט געדונערט זיין קול,
 דו זעסט ניט, עס גייט אויס דיין פייער;
 דו שלומערסט? האָט ער מיך געפרעגט נאָך אַמאל,
 די קוילן, מענטש, קאַסטן מיר טייער!“

„מיר קאַסט עס מיין לעבן וואָס דיר איז אין שטוב
 דעם אַוונט דאָ וואַרעם געוועזן...
 אויף מיר איז געקומען דער טויט אין אַ גרוב,
 אום דיר זאָל זיין וואַרעם ביים לעזן.“

„פון עלף ביז צוועלף הונדערט נפשות אַ יאָר,
 די גרובן פון ענגלאַנד פאַרשלינגען,
 אַט הער ווי זעקס טויזנט יתומים אין כאָר
 אונז אַרעמע גרעכער באַזינגען...“

און ווי ער האָט אַפּגערעדט, זיינען פאַר מיר
 דערשינען צו טויזנטער יונגען,
 און נעבן זיי מיידעלאַך גאָר אַן אַ שיעור,
 און האָבן אַט-דעם קלאַג-ליד געזונגען:

ווייבער זיך קוועלנדע,
 קינדערלאַך עלנדע
 לאַזט איר, פאַרשאַמענע
 גרעכער, נאָך זיך;
 שייניקע מיידעלאַך
 לאַזט איר אַן קליידעלאַך,
 אינגלאַך געראַמענע
 לאַזט איר אַן שוין.

קינדער פאַרגעמענע,
 אַפט ניט געגעמענע.

וועלן, פאַרפּראַרענע,
 האַרעווען שווער;
 ווער וועט דערבאַרעמען
 זיך, און דערוואַרעמען
 אונז, די געשאַרענע
 שעפּסעלאַך — ווער?

וועט זיך ווער קימערן,
 אויב אין די צימערן,
 וואו מיר קאַליענען
 ליכט און ברויט פעלט?
 אַ, איר לאַזט אַייערע
 קינדערלאַך טייערע
 צום קאַראַניגען
 היינט אין דער וועלט.

זיי זיינען פאַרשוואַנדן. ער האָט ניט גערעדט,
 האָט מיר נאָר געוואונקען צו שויען
 אַריין אין קאַמין. נעבן אים, דעם סקעלעט,
 איז איצט שוין געווען אַ רייע פרויען.

אַ פולק פון אלמנות אין ווייסן געקליידט,
 תכריכים אויף זייערע לייבער;
 דאָ יונגע, דאָ עלטערע, באַרפּיסערהייט —
 פאַרשאַלטענע, אַרעמע ווייבער.

די בלייכע געזיכטער אין שליערס פאַרהילט,
 די פּים אין די אַש האַלב פאַרשלונגען;
 זיי האָבן מיט שרעקן מיין צימער ערפּילט,
 און האָבן אַט-דאָס געזונגען:

דער וואָס עסט — פאַרגעסט
 אָן אַרעמע לייט;
 די טויב ווער עס עסט,
 טראַכט ניט צי אין נעסט
 ליגט אַ טייבל וואָס ליידט.

אין דער וועלט, ווער געלט,
 האָט פיל אים געלוסט,
 פאַרגעסט דעם געצעלט,
 וואו ווילגאַץ, וואו קעלט
 מאַכט קראַנק יעדע ברוסט.

דער וואָס טוט וואָס גוט
 איז נאָר פאַר זיין לייב,
 פאַרגעסט דעם, וואָס רוט
 פון זאַרג קיין מינוט,
 פאַר קינדער און ווייב.

אַ קאַראַט ווער'ס האָט,
 מיט קומשערס און פערד,
 זעט ניט — און דאַנקט גאָט —
 דעם, וואָס פון כלאַפּאַט
 באַהאַלט זיך אין דר'ערד.

ווען פון שטוב אין קלוב
 דער גביר גייט אַרײַן,
 גייט אויך... אין אַ קלוב
 דער גרעכער פון גרוב,
 אין מתים-פאַראַיין.

און זיין ווייב? איר לייב
 קויפט איר, אויב איר קענט,
 צום... צום צייטפארטרייב;
 זאנסט דינגט אייער ווייב
 צום דינסט אירע הענט.

איר זייט רייך, און אייך —
 אייך רייכע, איז גוט:
 איר שווימט אין א טייך —
 פון וואס? בלייבט אייך גלייך...
 צי טרערן, צי כלום.

דער קול פון די ווייבער איז לאנגזאם אוועק
 און באלד אויך דער טויטער, לשלום!
 און איך האב מיך אויפגעכאפט האסטיק אין שרעק,
 צום גליק וואר דאס אלץ נאר א חלום.

„ארבעטער פריינד“, 10טן דעצעמבער, 1886.

מרה שחורה

די צייטונגען פארבלענדן אייך די אויגן,
די פרעדיגער פארדרייען אייך די קעפּ,
פון ביידע ווערט איר, אַרבֿעטער, דערצויגן
צו נעמען און ניט אַפּצוגעבן קלעפּ.

די פּאַבריקאַנטן לאָזן אייך אַן קרעפּטן,
די האַנדלסלייט אַן העמדער אויפ'ן ליב,
פון אייער דומהייט מאַכן זיי געשעפּטן
און אייער שמאַך איז זייער צייטפּאַרטרייב.

דער מאַגיסטראַט-הער מאַכט אייך אַן אַ מורא,
דער פּאַליצייסקער האַלט אייך פעסט אין צוויק;
און טאַמער גלויבט איר ניט אין יענעם'ס תּורה,
ברעכט ער אייך די האַלז און דעם געניק.

איר שמידט אַליין פאַר אייער גוף די קייטן,
איר פּלעכט אַליין פאַר אייער האַלז די שטריק;
איר העלפט אַליין פאַר זיך דעם נעץ פאַרשפּרייטן,
איר בויט אַליין דעם פּאַנגער'ס פעסטן בריק.

און איר וועט ליידן ווי איר האַט געליטן,
אויב אייך איז אזוי זיס די שקלאַפּעריי,
אויב איר ווילט אייביק שפּייזן פאַראַזיטן,
און וואַרטן אויפ'ן טויט צו ווערן פּריי.

„פּרייע וועלט“, סעפטעמבער 1892.

די וועלט פאר די רייכע

זיי באַטראַכטן די וועלט ווי אַ מאַרק,
און די אַרעמע מענטשן ווי וואַרען,
און זיי זיצן ביים פּאַלק אויפ'ן קאַרק,
פון דער הויך צו באַטרינגן די נאַרען.

זיי באַטראַכטן די וועלט ווי אַ טייך,
וואו דאָס פּאַלק איז די פּיש, וואָס זיי פּאַנגען,
און זיי ווערן פון פּאַנג ניט נאָר רייך,
דער פּיש מוז נאָך דעם נעץ זיי דערלאַנגען.

זיי באַטראַכטן די וועלט ווי אַ וואַלד,
וואו זיי יאָגן די מענטשן ווי האַזן,
און זיי האַלטן פאַר רעכט די געוואַלד,
פאַר אומרעכט — זיך שינדן ניט לאַזן.

און דער אַרעמער גייט אויפ'ן מאַרק,
און ער לאַזט זיך אין נעץ פון זיי פּאַנגען,
און ער מערקט אויפ'ן יאָגד ניט ווי שטאַרק
ער אליין איז אַ קלאַפּ צו דערלאַנגען.

און אזוי גיט ער איבער די וועלט
צו די הענדלער, די פּאַנגער, די יעגער,
וועלכע האַבן נאָר דאָן ווען אים פעלט, —
אים, דעם מאַכער, דעם טוער, דעם טרענער.

צער בעלי חיים

מען צופט אייך, שטומע גרעזעלאך,
 מען טרעט אייך מיט די פיס,
 דערשראָקענע ווי העזעלאך
 פארשווייגט איר אונז דעם ריס;
 פארצייט איר אונזער שווערן פוס,
 ניט ווייזט קיין כעס אַרויס,
 און קומט דער ווינט, ברענגט ער אַ קום,
 דערהויבט אייך, היילט אייך אויס.

מען פליקט אייך, שטומע בלימעלאך,
 מיט הענט ווי צוואַנגען האַרט,
 אַן כחות און אַן שטימעלאך,
 פארשווייגט איר אַלין און דאַרט;
 און ערגער ווי די גרעזעלאך,
 איר אַרעמע, איז אייך,
 איין שמעק פון נעזער — נעזעלאך
 און שוין שווימט איר אין טייך.

מען ווערגט אייך, שמילע הינדעלאך,
 מען שטיקט, מען קוילעט אייך,
 מען רייסט אייך אַפּ פון קינדערלאך,
 איר שטומט ווי פיש אין טייך;
 און ערגער פון די פלענצעלאך,
 אייך, הינדעלאך, מוז זיין,
 אפילו ניט אין קרענצעלאך,
 אין טעפּ פאַלט איר אַריין.

מען ברענגט אייך אום, בהמה'לעך,
 מען מאַכט פון אייך אַ תל

און אייערע יתומה'לאך,
ווי אייך שינדט מען די פעל.
און ניט באַנצט איר, נארעלאך,
די כחות, דעם פאַרשמאַנד
צו נעמען ביי די האַרעלאך
דעם חלף פון דער האַנד.

דאָך, גרעזעלאך און קווימעלאך
אַ סוד זאָג איך אייך אויס,
אייך, הינדעלאך און שומה'לאך,
אויך אייך זאָג איך דאָס אויס.
עס פליקט און שטיקט ניט אייך אליין
דער מענטשלעכער באַרבאר ;
אַ ל ין ווערנט ער וואָס איז שוואַך און קליין,
אַלין, אַלין — דער בייזער נאַר.

ער ברענגט אום זיינע קליינינקע,
ניט מיט די הענט, געווים !
ער טרעט אויף זיי, די שיינינקע,
הגם ניט מיט די פיס.
און מער ווי אייך, איר בלימעלאך,
איר אַנדערע, שמערצט זיי :
נישט מער זיי האַבן שטימעלאך
און שרייען אויס : „אוי-וועה !“

בלומ-טרעפנס

ווען אל-די טרעפנס בלומ, וואס פליסן
פון יעדער פראלעמאריער-וואונד,
וואלט אימיצער צוזאמענגיסן,
דאן וואלט מען קלערער זען און וויסן
דעם גרונד פון זיי, דעם בייון גרונד.

עס וואלטן ווערן רויטע מייכן,
און יעדער וואלט אין זיי דערבליקט
א שטראם, וואס פליסט פון זיינסגלייכן,
און מאכט א בלומ-באד פאר'ן רייכן,
און פארבט דעם וויין וואס אים דערקוויקט.

עס וואלט דער ארבעטער באגריפן,
אז ער אליין מיט זיינע הענד,
האט פאר דעם בלומצאפער געשליפן
א שווערד, וואס מאכט זיין בלומ זאל טריפן,
זאל טריפן, טריפן אן אן ענד.

דאך אל-די טרעפנס בלומ זיי פליסן
באזונדער טיף אריין אין דר'ערד;
זיי לאזט מען זיך פאנאנדערגיסן
און נאר די ערד אליין קען וויסן,
וואס פון די טרעפנס אלע ווערט.

שמום, טויב, בלינד

איך פרעג די פראַלעטאַריער :
 ווי קומט עס וואָס איר שווייגט,
 ווען טיף זינקט די גערעכטיקייט,
 און הויך דאָס אומרעכט שטייגט ;
 ווען דומהייט רייט אויף וויסנשאַפט,
 און וואַרהייט זעט אויס דום ?
 וואָס שווייגט איר, פראַלעטאַריער,
 ניט שוין-דען זייט איר שמום ?
 זיי ענטפערן, ניט רעדנדיק,
 אַך, גוטער מאַן, דאָס זיינען מיר,
 דער ווייטאַק מאַכט אונז שמום.

איך פרעג די פראַלעטאַריער :
 ווי קומט עס, אַז איר הערט
 געלאַסן, רואיק, גלייכגילטיק
 די חוצפה וואָס פאַרווערט ?
 דעם קול פון אַ משפּטים-מאַן,
 וואָס לעבט אַליין פון רויב ?
 נו, זאָגט, איך בעט אַיך, אַרבעטסלייט,
 ניט שוין-דען זייט איר טויב ?
 זיי ענטפערן מיר, שווייגנדיק,
 אַך, גוטער מאַן, מיר הערן ניט :
 דער טומל מאַכט אונז טויב.

איך פרעג די פראַלעטאַריער :
 ווי קענט איר בלייבן קאַלט
 באַמראַכטנדיק דעם אונטערזאַנג

פון מענטשן יונג און אלט,
די ווילדפלייש און די העסלאַכקייט
וואָס וואַקסט אויף אייער קינד?
וואָס זאָגט איר, פּראַלעמאַריער,
איר זעט ניט? זייט איר בלינד?
זיי ענטפערן: דאָס זיינען מיר,
ווי זעענדיקע שיינען מיר,
מיר זיינען אַבער בלינד.

האנד און פארשטאנד

אי דדריק דיין געזונטע ואן מענלאכע האנד,
 דיך טרעפנדיק און פון דיר שיידנדיק;
 איך זע דיין געזונטן און קלארן פארשטאנד,
 מיט דיר — פראלעטאריער — ריידנדיק.

די האנד, דער פארשטאנד זיינען ביידע געזונד,
 און דאך איז דיין לעבן קיין לעבן ניט;
 דער גרונד דערפון איז א גאנץ איינפאכער גרונד,
 זיי איינער צום צווייטן זיך קלעפן ניט.

דיין האנד, וועלכע ארבעט, זי ווירקט אן פארשטאנד,
 דו לעבסט, קיין שום פרייד ניט פארזוכנדיק;
 דעם שכל, וואס דענקט, פעלט א קרעפטיקע האנד.
 דו ליידסט, דערפאר, מיטל ניט זוכנדיק.

ווען דו וואלסט געקענט דעם פארשטאנד מיט די הענט
 איין איינציקן מאג נאר פאראייניקן, —
 דו וואלסט אן די הענט דעם פארשטאנד אנגעווענט,
 דיין לעבן צו קרעפטיקן, רייניקן.

פרייהיים און קאמף

אין קאמף

ווען עס וועט דער שמרייט באגינען
פאר דער פרייהייט, געגן געלד,
וועט איר אפשר מיך געפינען
אין די רייהען, אויפ'ן פעלד.

דארטן וועל איך מיינע ברידער
פירן ניט אלס גענעראל,
איך וועל נאר מיט פרייהייטס-לידער
זיי דערמונטערן איבעראל.

דען צום קאמף וועט מען דארפן,
יענעם טאג פון היץ און דראנג,
חויז דעם ביקס, דעם שווערד דעם שארפן,
א באגייסטערטן געזאנג.

„פרייע וועלט“, אקטאבער 1891.

מײן טעלעפאָן

איך האָב אַ טעלעפאָן-פאַרבינדונג
מיט די פאַרהאַרעוועטע לייט;
ער איז מײן אייגענע ערפינדונג,
און איך באַטױף אים שוין אַ צייט.

איך שיק דורך אים צו זיי אַ בשורה
פון דער ערלייזונג, וואָס איז נאַהנט,
ערקלער זיי זייער גרויסע גבורה
אין אַחדות, שטייענדיק אין פראַנט.

איך רופ זיי, וועק זיי יעדן מאָרגן,
און היים זיי ווירקן, היים זיי מאַן,
איך וועק אַ קראַפט וואָס ליגט פאַרבאַרגן,
און וועק איר דורך מײן טעלעפאָן.

ער איז אַן איינפאַכע ערפינדונג
און קומט אױם אַן מאַשינעריע:
די גאַנצע טעלעפאָן-פאַרבינדונג
האַט נאָר מײן האַרץ אַלס באַטעריע.

„פרייע וועלט“, אַקטאָבער, 1891.

עס רירט זיך!

הערט איר, קינדער, ווי ס'רירט זיך,
ווי ס'רירט זיך איבעראל?
ווי דער אַרבעטסמאַן מושטירט זיך
צו דעם קאַמף מיט קאַפיטאַל, —
צו דעם טויט-קאַמף מיט'ן שינדער,
דעם האַבון, דעם געלט-מיראַן?
הערט איר, ווי עס רירט זיך, קינדער,
דער באַרויבטער אַרבעטסמאַן?

הערט איר, קינדער, ווי ס'רירט זיך,
מערקט איר, אַז דער סוף קומט אָן?
פאַרווערטס, קינדער, ס'מאַרשירט זיך
לוסטיק ביי דער רויטער פּאַן!
פרייהייט איז דער הערצער-צינדער,
אַן טרומייט און באַראַכאַן,
זיינע ברידער, זענט איר, קינדער,
גייט באַפרייען דער אַרבעטסמאַן.

זעט איר, קינדער, ווי ס'וואַרפט זיך
ציטערנדיק די גאַלדען-קאַלכ?
דען זי הערט שוין, ווי עס שאַרפט זיך
אונזער חלף איהרענמהאַלכ?
איר, די קאַלכ, די געצען-רינדער
און די טומאה פון כּנען
ווייל ער איצטער, ליבע קינדער,
אויסראַטן — דער אַרבעטסמאַן!

דען ער בוקט זיך ניט פאַר געצען,
קניט פאַר אַפּגעטער ניט מער,

ווייל זיך מער ניט לאָזן העצען,
 צו געברויכן זיין געווער
 פאַר דעם געזן פון זיינע שינדער
 געגן יעדן פרייהייטס-מאַן;
 א, ער קומט צום שכל, קינדער,
 איבעראַל דער אַרבעטסמאַן!

איבעראַל פון ביידע זייטן
 פון אַמלאַנטיק רירט ער זיך!
 ער וויל מער ניט לאָזן רייטן
 זיינע בלוטזוויגער אויף זיך.
 ער וויל מער ניט, ווי אַ בלינדער
 פערד, ביי זיי גיין אין געשפאַן,
 ער וויל פריי זיין, ליבע קינדער,
 זאַט זיין וויל דער אַרבעטסמאַן!

קינדער, לאַנג גענוג גענאַסן
 האָט דער רייכער אַל-דאָס גוטס,
 בלוט גענוג האָט ער פאַרגאַסן, —
 אונזער בלוט צוליב זיין נוי.
 קינדער, מאַרש! צום קאַמף געשווינדער,
 מראַגט די רויטע פאַן פאַראַן,
 איר זייט זיינע ברידער, קינדער,
 און ער רופט, דער אַרבעטסמאַן.

„אַרבעטער פריינד“, יוני 1886. (אינ'ס מאָג, ווען ס'איז אַנגעקומען
 אין לאַנדאָן די נייע וועגן דעם היסטאָרישן היימאַרקעט-מיטינג, וואָס
 האָט זיך שפּעטער געענדיקט מיט'ן טויט פון די שיקאַגער פינף מאַר-
 טירער).

די מאַרסעליעזע

שטייט אויף איר אונטערדריקטע מאַסן,
און מאַכט צו שקלאַפּעריי אָן ענד!
לאַזט ניט מער קיין לידיקגייער פרעסן
די פּרוכט פון אויסגעקוועלטע הענט! (ביים)

הערט איר ניט ווי עס קלינגען שוין די וואַפן
געגן אונזערע ברידער אויפ'ן גאַס?
זעט איר דען ניט, ווי זיי ווערן בלאַס
פאַר וואַטע, די בלוטזויגער און פאַפן?

שטייט אויף, איר אַרבעטסלייט!
דערהויבט זיך מאַן נאָך מאַן!
מאַרשירט מיט אונז אין אייניקייט
צום קאַמף מיט דעם מיראַן!

וואָס האָט איר, ברידער, צו פאַרלירן,
וואָס טויג אַ לעבן אָן ברויט?
וויילט איר דען אייביק ווינטער פּריין,
און אייביק זומער ליידן נויט?

האַט איר ווירקלאַך מורא פאַר האַרמאַטן,
פאַר אַ ביקס, אַ שפּיז אַדער אַ שווערד?
גיט איר דען ניט פאַר דער צייט אין דר'ערד
טויזנטווייז, ווען אויך ניט דורך סאַלדאַטן?

שטייט אויף, איר אַרבייטסלייט!
דערהויבט זיך מאַן נאָך מאַן!
מאַרשירט מיט אונז אין אייניקייט,
צום קאַמף מיט דעם מיראַן!

זאגט, ארבעטער, איזראעליטן,
 אויף וועלכער גאולה ווארט איר היינט?
 דער גואל פון די פארצוימן
 קען אייער גואל ניט זיין, פריינט!

איר וואלט אפילו אין ירושלים
 בלייבן שקלאפן ביי דעם מאן פון געלט!
 נון, וואהלאן, דען! ווייזט דער גאנצער וועלט,

שטייט אויף, איר ארבעטסלייט!
 דערהויבט זיך מאן פאר מאן!
 מארשירט מיט אונז אין אייניקייט,
 צום קאמף מיט דעם פיראן!

„ארבעטער פריינד, 18טן מערץ, 1887.

די רויטע פאָן

אונזער פאָן איז רויט, ליבע ברידער,
ווייל מיר ווילן, אז קיינער זאל מער ניט זיין בלאַס;
אז די פאַרב פון נויט, ליבע ברידער,
זאל ניט טראַגן דאָס פנים פונ'ם אַרבעטער קלאַס.

* *

*

אונזער פאָן איז רויט, ליבע ברידער,
ווייל מען האָט זי באַפאַרבן מיט אַרבעטער-בלום
אין די צייטן פון נויט, ליבע ברידער,
אין די צייטן פון רויב און פון מאַרד און פון וואַומ.

* *

*

אונזער פאָן איז רויט, ליבע ברידער,
ווייל מיר ווילן דעם פּורפּור, וואָס האָט אַזוי לאַנג
די טיראַנען געקליידט, ליבע ברידער,
איבערנעבן דעם פאַלק מיט אַ יובל-געזאַנג.

א בעזים און א קער!

גענוג! איך וויל ניט פֿיטערן
 קיין ליידיק-גייערס מער;
 גענוג פֿאַר האַרן ציטערן,
 א בעזים מיר אַהער!
 אַרויס, מיין לאַרד און אַדעלמאַן,
 דו סוועטער, דיקע בויך,
 דו מוסר-זאַגער, טאַדעלמאַן,
 דו קיטלמאַן, גיי אויך!
 איך דאַרף ניט מער קיין מיטלמאַן,
 א בעזים און א קער!
 קיין מיטלמאַן, קיין טיטלמאַן, קיין קיטלמאַן,
 ניט מער!

דו עסט מיר אויף, דו, פֿרעדיקער,
 וואָס בלייבט פֿון סוועטער נאָך;
 און דו, מיין הער לאַרד גנעדיקער,
 דיין טיטל איז מיין יאָך.
 דער לאַרד געמט צו די לאַנד פֿון מיר,
 דער פֿרעדיקער שטימט צו,
 דער סוועטער שוויצט די האַנד ביי מיר,
 דאָך זאָג איך אײַך: הערט צו!

איך דאַרף ניט מער קיין פֿריידיקער,
 א בעזים און א קער!
 קיין פֿרעדיקער, קיין גנעדיק-הער, קיין ליידיק גייער
 מער!

גענוג מיר לאַזן האַבעווען
 האַבונעס דורך מיין מי;

גענוג פון מיר אייך ראכעווען
 און טרייבן מיך, ווי פיל!
 מיך שרעקט קיין שווארצער קימל נימ,
 קיין שווארצער יאר נימ מער;
 מיך שרעקט קיין קרוין, קיין טימל נימ, —
 מיין בעזים מיר אהער!

איך דארף נימ מער קיין פלאפערמאן, —
 א בעזים און א קער!
 קיין פלאפערמאן, קיין כאפערמאן, קיין קלאפערמאן
 נימ מער!

איר אלע דארמאיעדניקעס,
 איר לידיק-גייערס, גייט!
 און אייערע נאמליעדניקעס
 הייסט מאכן זיך בארייט
 צו לעבן אין די קינפטיקע
 געזעלשאפט מיט דער צייט,
 ווי ערלאכע, פארנינפטיקע
 און ברידערלאכע לייט;

ווייל דאן וועט מער קיין מיטלמאן,
 קיין פארצויט נימ זיין!
 קיין מיטלמאן, קיין קימלמאן, קיין מיטלמאן
 נימ זיין!

דער פרייהייטס-גייסט

אין די גאסן, צו די מאַסן
פון געדריקטע פעלקער-ראַסן,
רופט דער פרייהייטס-גייסט :
„איך ברענג וואָפֿן — פאַר דעם שלאַפֿן,
איך באַפֿריי די אַרבעטס-שקלאַפֿן
און איך מאַך זיי דרייסט.

ליכט פאַרשפּרייטן — רעכט פאַרברייטן,
קום איך און צוברעך די קייטן
פון דער טיראַניי ;
די נאַציאָנען — פון קאַנאַנען,
פון אַרמיען און פון שפּיאָנען
קום איך מאַכן פריי.

איך קום לערן — אַרבעט ערן,
ערן, אַכטן און באַגערן,
אַרבעט מיט אַ טאַל ;
גליק און פרידן, — אומגעשידן
צווישן היידן, קריסטן, אידן,
צווישן פּאַלק און פּאַלק.

פרייד און שמרעבן — קום איך געבן,
לעבנסלוסט און לוסט אין לעבן
אַלעמען צו גלייך ;
מענטשנקינדער — זאַל ווי רינדער
ניט מער אומברענגען אַ גרינדער
פון אַ מערדער-רייך.

צו מיינע ברידער

אַרעם געוואָרענע
 ווען ניט געכאַרענע ;
 ווען ניט געכונדענע
 דעננאָך געשונדענע
 שקלאַפּן זייט איר ;
 אייביק פאַר'צרה'מע,
 אייביק פאַרמאַרעמע,
 דאָ אָפּגעריסענע,
 דאָ אָפּגעשליסענע,
 שטייט איר פאַר מיר.

מענער פאַרבלענדעמע,
 פרויען געשענדעמע,
 לאַזט מען אייך פלאַדעווען,
 אויפציען, האַדעווען,
 און דער גביר לאַכט —
 ווערענד ער האַכעוועט,
 צופט אייך און ראַכעוועט,
 יאָגט אייך אין יאָד אַרײַן,
 טרייבט אייך אין סאַכ' אַרײַן,
 טרייבט טאָג און נאַכט.

איר בויט מעאַטערן
 זיך צו פאַרמאַטערן ;
 ניט צום צערשטרייען זיך,
 ניט צום דערפרייען זיך,
 בויט איר נאָך אַנאַנד :
 זיינען די מעכטיקע,

הערלאכע, פרעכטיקע,
גרויסע און מייערע
הייזער דען אייערע,
אויף אייער לאנד ?

יונגערהייט, אלטערהייט,
הונגערט איר קאלטערהייט,
וואוינט איר אין דריקעניש,
קריינקט איר אין שטיקעניש
ניט וואו איר בוית.
שעפסן געשארענע,
אייער פארלארענע
וואָל וואַרעמט שינדער נאָר,
זייערע קינדער נאָר,
ניט אייער הויט.

א, ניט פון העלערהויט
גייט איר אום געלערהייט,
מאָגער און אויסגעדארט,
חשך'דיק און אויסגעקווארט,
שטאַרבט פאַר דער צייט.
דאָס קומט פון צימערלאך,
וואו איר לעבט קימערלאך ;
דאָס קומט פון דריקן זיך,
מוכלעקייט, שטיקן זיך,
אַרימע לייט !

ווייניק וואָס וויסנדיק,
נאָר נישט געניסנדיק,
לעבט איר פאַרגרעכטערהייט,
שטאַרבט איר ניט געלעבטערהייט,

גלויביק אין גאט ;
 גלויבנדיק שטרעבט איר ניט,
 האַפנדיק, לעבט איר ניט ;
 האַט איר דען יענע וועלט —
 גאָט'ס ליבע, שיינע וועלט —
 דענקט איר — איר האַט ?

טיפֿ-טיפֿ געזונקענע
 גלויבנס-באַטרונקענע,
 ניט איר די וועלט אוועק,
 לייב, לעבן, געלט אוועק,
 דעם וואָס איז רייך ;
 און זיינע קינדערלאַך,
 קינפטיקע שינדערלאַך,
 קינפטיקע צאָפערלאַך,
 רייסערלאַך, כאַפערלאַך,
 לאַכן פון אייך.

איר זייט די טויזענדער !
 איין רוף אַ ברויזענדער,
 איין קלאַפ אַ מיכטיקער,
 איין קאַמף אַ ריכטיקער,
 ריכטיק באַדאַכט,
 וואַלט די פאַרדאַרבענע,
 האַלב אַפגעשטאַרבענע,
 די האַלב צעגלידערטע
 מענטשהייט פאַרברידערט, און
 גליקלאַך געמאַכט.

„אַרבעטער פריינד“, אפריל 1891.

א טרייסט-געזאַנג

הערצער צובראַכענע,
 קראַנקע, צושטאַכענע,
 אַרבעטער אידעלאָך,
 צוויי נייע לידעלאָך,
 זינג איך אייך היינט;
 אייערע אומענדלאַכע,
 אַפט אומפאַרשטענדלאַכע,
 לידן צו מילדערן
 וויל איך איצט שילדערן
 גוטעס אייך, פריינט.

1.

טרוימט ניט פאַרצאָגמערהייט,
 מוחות פאַרשלוּמערטע,
 זיפצט ניט פאַרקלאָגמערהייט,
 הערצער פאַרקומערטע.
 וויינט ניט און קלאָגט:
 ברידער, די נאַכט גייט אויס!
 אויס איז די זאַרגנשטונד,
 די ביזע מאַכט גייט אויס, —
 אַט שלאָגט די מאַרגנשטונד,
 ברידער, עס טאַגט!

לוסטלידער זינגענדיק,
 קומט אָן די נייע צייט.
 זינגענדיק, בריינגענדיק
 גוטס, קומט די פרייע צייט,
 „זייט, זאַגט זי, פריי!“

מענער געצוואונגענע,
 לאזט זיך ניט צווינגען מער;
 פרויען פארדונגענע,
 לאזט זיך ניט דינגען מער:
 אויס שקלאפעריי!"

ארבעט אין אייניקייט, —
 ארבעטן ברידערלאך,
 איז זיך א קלייניקייט,
 לייכט און ניט ווידערלאך,
 זיס און ניט לאנג;
 ווייל די הענט הויבן זיך,
 ווירקנדיק פריינטשאפטליך,
 אן צו רויבן זיך,
 האבעווען פיינטשאפטליך,
 און אן א צוואנג.

בלומענקרעניץ דופטיקע,
 זאלן פארצירנדיק,
 צימערן לופטיקע,
 וואו פראדוצירנדיק,
 יעדערמאן שטייט;
 שטייט א באנייסטערטער,
 ליכט זיך זיין ארבעט ער
 ניט קיין געמייסטערטער
 איז אזא ארבעטער, —
 דינט ניט פאר ברויט.
 קיינער צום וואנדערן

ווערט ניט געדרונגען מער:
 איינער פון אנדערן
 ווערט ניט פארשונגען מער —

קיינעם ניט פעלט.
 ליבנדיק, לעבנדיק,
 לעבט מען געניסנדיק,
 לעבט יעדער געבנדיק,
 לעבט ער פארזיסנדיק
 אלץ אין דער וועלט.

.2

טרוימט ניט פארטראכטערהייט,
 מוחות פארשלומערטע,
 זינקט ניט פארשמאכטערהייט,
 הערצער פארקומערטע,
 זיצט ניט פארטראכט!
 ברידער, די נאכט גייט אויס,
 ברידער, די זון גייט אויף,
 די ביזע מאכט גייט אויס:
 שנעל מיט דער זון שטייט אויף,
 ברידער ערוואכט.

פריידנפול זינגענדיק
 לידער דערקוויקנדע,
 כריידנפול קלינגענדיק
 מענער אנטציקנדע,
 קומט אָן די צייט —
 פון ארבעט ערלאכע,
 פריי פראָדוצירענדע
 אלץ באַגערלאכע,
 נוצלאכע, צירנדע,
 פרידלאך, אָן שמרייט.
 קומט אייך פארקינדיקן

ליבע באשטענדיקע,
 פאר יעדן מינדיקן
 צו א זעלבסטשטענדיקע
 ארבעטערין, —
 ליבע, דערוואָרבענע,
 אָן אייגננציקע
 פלענער, פארדארבענע,
 אויסזיכטן שמוציקע,
 אָן געלט דארין ;

ליבע, וואָס זוכט ניט מער
 גייסלאַכע רייניקונג,
 ליבע, וואָס פלוצט ניט מער
 שפעטער די אייניקונג
 און אירע פרוכט ;
 ליבע אָן ציטערניש,
 ליבע פון זאָרגן פריי,
 לעבן אָן ביטערניש,
 פון נויט און באָרגן פריי,
 לעבט און פארזוכט.

בלינדערהייט גלויבט ניט מער,
 לעבט ניט פאראירטערהייט.
 אויף זיך דעהויבט ניט מער
 הערשער רעגירטערהייט,
 קיין לאַסט ניט טראַגט.
 אויפוואַכט, פארשלאַפענע,
 אומגליק-באָזאָפענע,
 לאַנג-לאַנג באַדריקטע לייט,
 ווערט היינט באַגליקטע לייט, —
 ברידער, עם טאַגט !

„ארבעטער פריינד“, 6טן יוני, 1890.

צום „אַרבעטער פריינד“

איך הער דיין שטימע, די שטימע דער וואַרהייט,
דעם קול פון דעם ווירקלאַכן אַרבעטער-פריינד,
איך הער דיך פון ווייטן, איך הער דיך מיט קלאַרהייט,
מיט הערצלעכער פרייד באַגריס איך דיך היינט.

איך בעט דיך, קלער אויף מיינע אַרימע ברידער,
וואָס אַרבעטן שווער אין דער היינטיקער וועלט,
וואָס אַפערן אויף זייער מאַרד פון די גלידער
און אַפערן אַף דעם מזבח פון געלט;

וואָס זעגן און הובלען און שניצן מאַג-טעגלאַך,
וואָס ציען די דראַטווע און קנעטן די ליים,
און לעבן פון דעסוועגן אַרעם און קלעגלאַך,
און האַבן קיין הויז ניט און האַבן קיין היים;

וואָס טרייבן די רעדער פון אַלע מאַשינען,
וואָס אַקערן, זייען און באַקן די ברויט,
און קענען פון דעסוועגן ברויט ניט געפינען,
ווען סלעק אַדער קראַנקהייט זיי שמירצט אין אַ נויט;

וואָס נייען און טראַגן אַליין ניט די קליידער,
וואָס בויען פאַר אַנדערע הייזער די מי,
און וואוינען אַליין אין אַ פינסטערן חדר,
צוזאַמענגעשטאַפּט, ווי אין שטאַלן די פי;

וואָס האַרעווען נאָר, אום צו מאַכן די גביר'ן
אַלץ רייכער דורך דעם, וואָס דעם אַרעמן פעלט,
און לאַזן זיך קירעווען, טרייבן און פירן,
ווי אַקסן אין סאַכע, ווי אַקסן אין פעלד. —

דערקלער זיי, איך בעט דיך, אז זיי קענען מאַכן
 אַ סוף צו דער הערשאַפט פון קאַפיטאַליסטי,
 און קוק ניט דאַרויף, מאַמער וועט פון דיר לאַכן
 דער שקלאַף, וואָס פאַרלוימדעט דעם סאַציאַליסטי, —

ווי איינעם וואָס וואַנדלט אין עולם-התהו
 און איז נאָר מקנא די, וואָס זיי איז גוט,
 וואָס וויל פון אַלין מאַכן אַ תהו-ובהו,
 און וויל זיך נאָר באַדן אין מענטשלעכע בלוט.

דו האַסט אויף אַזוינעם, מיין פריינד, ניט צו קוקן:
 אַזעלכער בלייבט אייביק אַן אַיינבילדונגס-קנעכט,
 אַזעלכער טראַגט אייביק אַ לאַסט אויפ'ן רוקן
 און מיינט, אז עס קען ניט זיין אַנדערש ווי שלעכט.

דו קוק ניט אויף קיינעם און פּרעדיג די לערע
 פון פרייהייט און גלייכהייט און ברידערלאַכקייט;
 און זאג זיי, אז אַרבעטן וועט זיין אַן ערע
 און ליידיק אַרומגיין אַ שאַנד מיט דער צייט.

האַלט הויך און האַלט ריין דיין פּרינציפ און דיין פּאַנע,
 האַלט ביידע זיי הויך, און שריי: „ברידער דערוואַכט!“
 פאַרקנידיק דעם אויפגאַנג פון דער ליכטיקער זאָנע
 און ווייז זיי דעם סוף פון דער פינסטערער נאַכט.

די „צוקונפֿט“

א, די וועלט וועט ווערן אינגער,
 און דאָס לעבן לייכטער, גרינגער,
 יעדער קלאַגער וועט אַ זינגער
 ווערן, ברידער, באַלד; —
 לאַז דאָס פּאַלק נאַר ווערן קלינגער,
 און פאַריאַגן דעם באַטרינגער,
 אים, דעם פּוקס, און אויך דעם טיגער
 פון זיין שיינעם וואַלד.

א, די וועלט וועט ווערן שענער,
 ליבע גרעסער, שנאה קלענער,
 צווישן פרויען, צווישן מענער,
 צווישן לאַנד און לאַנד; —
 לאַז די גלייכהייט נאַר באַזיגן
 האַבזוכט, שופּטעריי און ליגן,
 לאַז דער מענטש נאַר ענדלאַך קריגן
 מענטשלעכן פאַרשטאַנד.

א, די וועלט וועט ווערן פרייער,
 פרייער, שענער, אינגער, נייער,
 און אין איר די וואַרהייט טייער,
 טייער, ווי אַ פריינט; —
 לאַז דער טוער זיך נאַר שמעלן
 מוטיקן געגן די וואַס קוועלן
 זיינע ברידער און געזעלן, —
 מוטיק געגן פיינט.

א, די וועלט וועט ווערן דרייסטער
 און עס וועט ניט זיין אַ מייסטער,

ניט די קרוין און ניט דער מייסמער,
 ניט דעם זעלנער/ם שווערד ; —
 לאז דאס פאלק זיך נאָר ניט באַנגען
 פריש אַ הויב זיך צו דערלאַנגען,
 און זיך נעמען — ניט פארלאַנגען —
 רעכטע אויף דער ערד.

מוטיק ברידער, מוטיק שוועסטער!
 אַט דער קאַמף, דער לעצמער, גרעסטער,
 רופט אייך פון די מוכלע נעסטער
 אויפ'ן פרייען פעלד ; —
 אַלזא, מוטיק אין די רייען,
 אין די רייען, צו באַפרייען,
 צו באַפרייען און באַנייען,
 אונזער אַלמע וועלט !

א קאַמף-געזאַנג

וויקלט פאַנאַנדער די פאַנען די רויטע,
שפילט אויף אַ מאַרש און דערלאַנגט זיך אַ ריר!
וועקט אויף די אַרעמע לעבעדיק-טויטע,
זאָגט צו זיי: ברידער, זעט דאָ שטייען מיר,
דאַרטן — דער בלוטיקער פיינט;

דאָ איז פרייהייט, דאָס ליכט, די גערעכטיקייט,
דאַרטן — דער יאָך און די נאַכט און די שלעכטיקייט:
ברידער, מאַרשירט מיט אונז היינט!

ווישט אַזויס פון אַרבעטער-אויגן די טרערן,
זאָגט זיי: צום וויינען איז איצט ניט קיין צייט;
לאַזט היינט קיין קול פון געוויין זיך ניט הערן,
היינט, ווען מיר קומען אַרויס אויף אַ שמרייט,
מיר און דער בלוטיקער פיינט;

מיר, — וועלכע ווילן די מענטשהייט פאַרברידערן;
ער, — וועלכער וויל אונז דורך שנאה צוגלידערן:
ברידער, מאַרשירט מיט אונז היינט!

וויקלט פאַנאַנדער די פאַנען, די רויטע,
וועקט די, וואָס שלומערן, זייענדיק שוואַך,
איינציקווייז נעמט זיי צונויף די צושפרייטע,
זאָגט זיי: אונז רופט היינט די הייליקע זאַך
געגן דעם בלוטיקן פיינט;

אונז, דעם המון פון באַדריקטע, דאָך מוטיקע,
געגן האַבונעס, פאַרווילדעטע, בלוטיקע:
ברידער, מאַרשירט מיט אונז היינט!

אידעלאך, איר זייט ביי אלע נאציאָנען
 גרים און תושבים געוועזן צוגלייך,
 זייט איצט ביי זיי אין די פרייהייטס-לעגיאָנען,
 איצט, ווען עס שטייט געגן זיי, געגן אייך,
 דאַרטן דער בלוטיקער פיינט ;

ער מיט די פולקן פון מערדער געדונגענע
 געגן די שקלאפן אין קייטן צושפרונגענע,
 וועלכע באַפרייען זיך היינט.

וויקלט פאַנאָנדער די פאַנען, די רוימע,
 שפילט אויף אַ מאַרש און דערלאַנגט זיך אַ הויב ;
 האַלט פאַר די אויגן די העלדן די טויטע,
 דענקט אָן די אַפער פון האַבזוכט און רויב,
 היינט געגן בלוטיקן פיינט ;

גיט אַריין קראַפט אלע בלייכע, צוזויגענע,
 גיט אַריין מוט אלע טיף-איינגעבויענע,
 זאָגט זיי : מאַרשירט מיט אונז היינט !

„וועקער“ (לאַנדאָו), 23טן דעצעמבער, 1892.

דאָס ליד פֿונ'ם לוי־שקלאַף*

דער הימל געהערט צום רבונן-של-עולם,
 צום פרייך געהערט גאָר די ערד;
 די גבורה ליגט היינט אין אַן אייזערנעם גולם, —
 אַ כוח פון צענדליקע פּערד.
 די הייזער, די ברייזער, זיי זיינען ניט מיינע,
 דעם ים האָט פאַרנומען די קרוין,
 און אַלצדינג פאַרמעגן די איידעלע, פיינע,
 געהובעלטע הונדערט פאַרשוין.
 מיין כוח, מיין מודה, מיין גוף, מיין נשמה
 פאַרדינג איך, פאַרקויף איך דעם גביר.
 איצט פּרעגט איר, אין וואָס-זשע באַשטייט מיין נחמה,
 וואָס בלייבט, דאַכט זיך, איבער פאַר מיר?

(כ א ר)

דער פרייער גייסט, דער פרישער מוט,
 די קאַמף-לומט בלייבט מיר איבער;
 די קראַפט וואָס שאַפט, און קעמפט, און טוט,
 און שרעקט זיך ניט פאַר רוט און קנוט,
 דער מוט צום קריג,
 דער נאַענטער זיג,
 די צוקונפט בלייבט מיר איבער!

די וויסנשאַפט ליגט ביי אַ טויף פּראַפעסאָרן,
 די בילדונג — זי איז ניט מיין זאַך;

* געווידמעט דעם „בונד“ פון אידישע אַרבעטער אין רוסלאַנד.
 ליטע און פּוילן, צום שלום פון דער רעוואָלוציע פון יאָר 1905.

איך, אַרבעטער, ווער אָן אַ לשון געבאַרן,
 און שטאַרב מיר אַוועק אָן אַ שפּראַך.
 אַ ביסעלע, „שול“ וואַרפט מען צו מיר אַלס צדקה,
 איך נעם עס און דאַנק זיי דערפאַר;
 די רייכע, זיי האָבן אויף אַליץ אַ חזקה,
 זיי שטאַפּן זיך — איך דאַר און קוואַר,
 מיין קראַפט, און מיין זאַפט, און מיין לייב, און מיין לעבן—
 דאַס אַליץ איז נאָר מייןס אויף פאַפּיר.
 איך לעב ניט צו לעבן, איך לעב נאָר צו געבן,
 אַליץ גיב איך, און וואָס בלייבט פאַר מיר?

(כ א ר)

דער פרייער גייסט, דער פרישער מוט,
 די קאַמף-לויט בלייבט מיר איבער;
 די קראַפט וואָס שאַפט, און קעמפט, און טומט,
 און שרעקט זיך ניט פאַר רוט און קנוט,
 דער מוט צום קריג,
 דער נאַענטער זיג,
 די צוקונפט בלייבט מיר איבער!

פון ליטעראַטור קריג איך קנאַפּ-וואָס צו נאַשן,
 די קונסט איז דעם גביר'ס מאַנאַפּאַל;
 די לופט אין די הייזער, דער וויין אין די פּלאַצן,
 די סאַמעט, די זיידנס, די וואָל.
 אין באַנקן די שראַנקן, אין זיי די ממבעות,
 די אוצרות געהערן צו אים.
 איך צאַל אייביק מכס און זאַג ניט קיין דעות,
 צום קלאַג נאָר באַנוץ איך מיין שטים.
 מיין קינד, מיין געזינד מוז זיך אַפט פון מיר שיידן

צו דינען דעם דאָזיקן גביר ;
מיר גיט מען אַן אַנווייזונג אויפ'ן גן-עדן.

(כ א ר)

דער פרייער גייסט, דער פרישער מוט,
די קאַמף-לוסט בלייבט מיר איבער ;
די קראַפט וואָס שאַפט, און קעמפט, און טוט,
און שרעקט זיך ניט פאַר רוט און קנוט,
דער מוט צום קריג,
דער נאַענטער זיג,
די צוקונפט בלייבט מיר איבער !

דער הימל געהערט צום רבנו-של-עולם,
צום פריץ געהערט גאָר די לאַנד ;
די קצינים פאַרמעגן דעם אייזערנעם גולם,
איך דין דער מאַשין— בין איר האַנד.
די רעדער מיט לעדערנע רימענס און פאַסן,
געשניטן כמעט פון מיין הויט,
באַשאַפן אַן אייגנס פון מילי-מיליאָסן
אין הייזער וואָס איך האָב געבויט ;
אין ריזן-פאַבריקן, וואָס יענע פאַרמעגן,
געוויינענדיק וואָס איך פאַרליר.
און דאָך איז מיין ענטפער, ווען איר וועט מיך פּרעגן,
אַ שטייגער : וואָס בלייבט דאָ פאַר מיר ?

(כ א ר)

דער פרייער גייסט, דער פרישער מוט,
די קאַמף-לוסט בלייבט מיר איבער ;

די קראפט וואס שאפט, און קעמפט, און טומ,
און שרעקט זיך ניט פאר רומ און קנוט,
דער מוט צום קריג,
דער נאָענטער זיג,
די צוקונפט בלייבט מיר איבער!

ניו יארק, יאנואר 1906.

פארווערטס, פאראויס !

אין אלע ריטמען וואלט איך זינגען
 צו וועקן דך צום שמרייט ;
 אין אלע גלאקן וואלט איך קלינגען,
 צו מעלדן דיר די צייט ;
 אין אלע שפראכן וואלט איך רעדן, —
 א פלאמענצונג — צו דיר,
 אין שטראלן די געדאנקען קליידן,
 פאר דיר, מיין פאלק, פאר דיר.

אך וואלט אין אלע טירן קלאפן,
 ביז דו וואלסט מיך געהערט ;
 אך וואלט ביי דיר דעם פולם דערמאפן,
 מיר וואלסט דו ניט געווערט.
 און וואלט דיין פולם זיך דאן באווייזן
 אין אמת'ן נארמאל,
 וואלט איך דיר דיין ירושה ווייזן
 פון פערדינאנד לאסאל.

אך וואלט באנוצט זיי, זיינע ווערטער,
 און וואלט געבארגט זיין שטים,
 צו ברענגען ליכט אין טונקעלע ערטער,
 אין הערצער פרייד דורך אים.
 און דו, מיין פאלק, וואלסט מיט זיין בשורה
 א וועלט באזעעלט, וואס ווארט,
 בארייט צום קאמף, מיט ריזן-גבורה,
 מיט דיר אלס אוואנגארד.

ליריק

צו די קלוגע

איר מיינט אז א מענטש איז ניט נישטער,
וואָס גלויבט אין אַ בעסערע צייט;
איר רופט מיך אַ טרוימער, אַ דיכטער,
איר קלוגע, איר פראַקטישע לייט.

איך וויל אַרום דעם היינט ניט שטריימן,
לאַז זיין איך בין מאַקע באַרוישט, —
מיט אייך וואַלט איך פאַרט זיך ניט בייטן,
וואַלט שכרות אויף גאַלד ניט פאַרטוישט.

און אויב זי איז ווירקלאַך אַ חלום,
די צוקונפט, פון וועלכער איך טראַכט,
דאַן גייט אַיך, איר קלוגע, לשלום,
און לאַזט מיך דערטרוימען די נאַכט.

איר מעגט זיך אַיך שווינדלען און רויבן,
אויב פינסטער פאַרבלייבט, ווי איר זאַגט,
און איך וועל באַרוישט זיין און גלויבן,
און טראַכטן אין טרוים אז עס טאַגט.

„פרייע וועלט“, פעברואַר, 1892.

וואָלט איך ...

וואָלט איך וועניגער געפילט,
 אָדער וועניגער פארשמאָנען,
 וואָלט מיין בלוט זיך אָפגעקילט,
 וואָלט מיין שמערץ זיך אויסגעשטאָנען.

אָבער איך וואָלט ניט געווען
 גליקלאַכער ווי איך בין איצמער,
 ווייל איך וואָלט געהערט, געזען
 ווי אַ מענטש אָן אָפגעניצמער.

אָן געפיל און אָן פארשטאָנד
 קען מען ליידן זיך פארשפּאַרן,
 האָבן וואוילטאָג אַלערהאַנד
 און פארלענגערן די יאָרן.

אָבער איך וואָלט קיין מעת-לעת
 ניט געקענט דעם נחת האָבן,
 וואָלט באַטראַכט זיך ווי אַ מת,
 וואָס דער קברן דאַרף באַגראָבן.

מיין שבועה

ווען איך בין פאר פרייהייט אין תפיסה געזעסן
מיט יארן און יארן צוריק;
ווען איך בין געווען ווי א מויטער פארגעסן
פון פריינד, און פון ליבע און גליק, —
דאן האב איך געשווארן א הייליקע שבועה,
צו קעמפן פאר ווארהייט און רעכט;
צו אפערן יוגנט, און וואוילטאג און רו,
די רוהע פון טעג און פון נעכט, —
כל זמן ווי דער מענטש וועט פארבלייבן אין קייטן,
די וועלט, זי וועט זיין אן אסמראג,
כל זמן ווי דעם ארבעטסמאן וועלן באגלייטן
דער חשך, דאס אומגליק, דער קלאג.
דאס האב איך צוריק מיט א ריי פון יארן,
אין טורמע, פארשפארט און פארמאכט,
אין טונקעלער איינזאמקייט, הייליק געשווארן —
און מיך האט געהערט דאן די נאכט.
און דאך ווען, אז איך האב גענומען דערפילן
מיין ווארט צו דער הייליקער זאך,
איז מעכטיק געוועזן אין מיר נאר דער ווילן,
דער רעשט אבער מורא'דיק שוואך.

עם זעמ זיך לאַנד

אונזער שיפעלע איז קליין,
און אונז פעלט אַ קאָפּימאַן,
און מיר גייען גאַנץ אליין
אויפ'ן ביזן אַקעאַן.

שטאַרק איז אַבער אונזער רודער,
אונזער מאַסמ און אונזער זעגל,
און ביים רודער שטייט אַ ברודער,
פרייהייט שטייט אויף אונזער דגל.

און זי גייט, זי גייט, זי גייט,
לאַכנדיק פונ'ם שטורעם-זוינד,
וועלכער ברויזט און בלאַזט און ווייט,
וויל אונז מאַכען טויב און בלינד.

אונזער שיפעלע, די שוואַכע,
לאַזט דעם ביזן שטורעם בלאַזן,
נאַר אַמאַל פאַרלאַנגען ראַכע
די געערגערטע מאַטראַזן...

אַבער פאַרווערטס גייט עס פאַרט,
נעענמער, נעענמער ווערט דאָס לאַנד,
און מיר קומען אויף אַן אַרט
מאַן-ביי-מאַן, און האַנד-אין-האַנד.

„פרייע וועלט“, יאנואר, 1892.

אומגעדרולד

איך ווייס, אז לאנגזאם גיין איז זיכער,
 איך ווייס, אז פארזיכטיג איז קלוג,
 איך ווייס, אז דער וואס וויל גיין גיכער,
 גייט צייטנווייז ניט גיך גענוג.

איך ווייס ווי שווער עס איז צו שווימען
 פאר ניט געאיכטע קעגן שמראם;
 די סחורה דארפט איר מיר ניט רימען
 פון שלמה - דוד'ס אלטער קראם...

און דאך ווען איך באטראכט די צרות,
 די וועלט ווי זי איז היינט געבויט,
 דאן טויג די חכמה אויף כפרות,
 דאן שפרינג איך שיר ניט פון דער הויט.

און איך פארגעס דאן די משלים,
 די קלוגע ווערטער — שיין און קלאר;
 איך שיק די וועלט צו די טייוואלים,
 צו אלע פינסטערע שווארץ-יאַר.

„פרייע וועלט“, פעברואר, 1892.

אן עצה

ברודער, לאז זיך פריינדלאך פירן
דארטן, וואו דו ווייסט דעם וועג ניט,
היט זיך אבער פון מארשירן.
וואו מען זאגט דיר : גיי און פרעג ניט.

בעסער בלאנדזשע, גיי אויף דערנער,
אבער פאלג א מענטשן בלינד ניט ;
וויילסטו וויסן — זיי א לערנער,
דאך באטראכט זיך ווי א קינד ניט.

ווער עס זאל ניט זיין דער פירער,
ברודער, זיי קיין בלינדער שעפס ניט,
פאלג קיין פירער, קיין פארפירער,
ווי א בלינדער, דומער שעפס ניט.

פארטיי-פאליטיק

איך לאז ניט פארצאמען
 מיין וועג דורך פראגראמען,
 איך קען קיין פארטיי-מאן ניט זיין;
 איך קען מיין געוויסן
 ניט בינדן און שליסן
 אין ענגע שנוראוקעס אריין.

איך וויל ניט באשרענקען
 מיין מוח צו דענקען
 אזוי ווי עס דענקט די פארטיי;
 איך קען איך לייכט געבן
 א טייל פון מיין לעבן,
 אליין אבער מוז איך זיין פריי.

מיין „איך“ מעג פארשווינדן,
 אום זיך צו פארבינדן
 מיט איך, אויב איר האט וואס צו טאן;
 דאך פריי מוז איך ווערן,
 און ווידער געהערן
 צו זיך — ווען די טאט איז געטאן.

„פרייע וועלט“, יולי 1892.

*
* *

איר קענט מיט געוואַלד ניט
מיין ווילן באַצווינגען,
פאַרהילכן מיין קאַמף-רוף אין מיר ;
מיין פייער ווערט קאַלט ניט,
און קען איד ניט זינגען,
דערהערט זיך אַן טענער מיין שיר.

קיין בליץ ניט פון אויגן,
קיין דונער פון שטימען,
מאַכט אַפהענטיק ניט מיינע הענט ;
איר קענט מיך ניט בויגן,
איר קענט מיך ניט קרימען,
מיך ברעכן איז אַלץ וואָס איר קענט.

מאי, 1916.

רעכטס אָדער לינקס

מיין גרייז גרויער קאָפּ,
 ער ווערט אלע טאָג עלטער ;
 האָט גערעכטיקייט האַלד
 אַבער זיכערהייט העלטער.
 דער אַלט-קלונער קאָפּ
 איז געניגט צו גיין רעכטס :
 ער אַליין איז שוין אַלט,
 און זיין מח איז קאַלט,
 לינקס זעט ער געפאַר,
 לינקס זעט ער בלויז שלעכטס,
 און ער גייט זיך דערפאַר
 וואָס אַ טאָג אַלץ מער רעכטס,
 גייט מיין קאָפּ...

מיין בלוט-יונגע האַרץ
 זי ווערט קיינמאַל ניט עלטער ;
 האָט זיך זיכערהייט האַלד,
 אַבער פרייהייט נאָך העלטער.
 מיין לינק-יונגע האַרץ
 לאַכט זיך אויס פון סכנות
 לאַכט פון פּיילן און בויגן
 געשליידערטע פלינק
 פאַרביי אירע אויגן.
 צו פרייהייט'ס קרכנות
 אויף דעם טיוול'ס אַלטאַר,
 און זי ווערט זיך דערפאַר.
 וואָס אַ טאָג אַלץ מער לינק,
 ווערט מיין האַרץ...

* * *

א צוטומעלמער, איך
אהין — אהער שפרייז;
היינט פייער און פלאם,
מארגן קעלמער ווי אייז.
א צוטומלמער מענטש,
גיי ארויף איך, אראפ,
אמאל מיט'ן הארצן,
אמאל מיט'ן קאפ.

צעטומלעט

זינט איך האב מיין הארץ פארלארן
 איז מיין מח גאר צעמישט;
 ליכט און שאטן — שמארק פארווארן,
 גלאנץ און פארבן דורכגעמישט.

ערד און הימל — געטער, שדים
 אין איין ארט, איין הויזגעזינט;
 ד' זע דעם קעלער אויפ'ן בוידים,
 בלאַנדזשע אין אַ לאַבירינט.

פוסט איז אין מיין קאפ, מיין כוזים,
 און דעם שכל פון געהעפט
 וואַלט פאַריאַנט איד, גאר איך מוז אים
 האַבן, ליידער! צום געשעפט.

מיין פאָר מייבעלאַך

איך האָב אַ פאָר מייבעלאַך שיינע,
זיי זיינען אַן ער און אַ זי;
זיי וואָלטן אַ דיכטער, ווי היינע,
פאַרזאָרגט מיט אַ סך פאַעזיע.

ער וואָלט זייער אויסזען באַשריבן,
מיט ווערטער פון פערל און גאַלד;
און אייביק באַרימט וואָלט געבליבן
דאָס בילד, וועלכעס ער וואָלט געמאַלט.

איך האָב ניט אַ פעדער ווי זיינע;
אויך מאַך איך קיין ליד ניט וואָס רעדט
פון גליקלאַכע קינדער ווי מיינע,
דען איך בין אַ פאַלקס-ליד פאַעט.

„פּרויע וועלט“, יאנואר, 1892.

נעכטן, היינט און מאָרגן

אונזער נעכטן איז געוועזן בימער,
אונזער היינט, איז אויך ניט זיס,
אונזער מאָרגן ברענגט נאָר נייע רימער,
קיימזן פאר די הענט, די פיס.

יעדער מאָג איז פאר זיין ברודער ערגער,
שרעקלאַך זיינען אלע נעכט,
מאָג און נאָכט — זיי זיינען ביידע ווערגער
פאר די פרייהייט און דאָס רעכט.

שטימען אין דער לופט

נעבל צומראַגנדיק,
טונקל פאַריאַגנדיק,
וואַלקנס צושלאַגנדיק,
קומען אָן פיר
מענטשן-באַגליקנדע,
גייסטער אַנטיקנדע
לידער, דערקוויקנדע
שטימען צו מיר.

און יעדער קעסמלאַכער
זידלאַכער, וועסמלאַכער,
נאַרדלאַכער, עסמלאַכער
קול אין דער לופט
זינגט דיזע רעגנדע,
הערצער באַוועגנדע,
ליבלאך אויפּרעגנדע
ווערטער און רופט:

(דער קול פון מורח)

גומעס באַגערנדיק,
וואַרהייט פאַרערנדיק,
פריידיק באַלערנדיק
ביזן דו ווערסט מאַט;
ליבע פאַרברייטנדיק,
אַחדות פאַרשפּרייטנדיק,
פּרעדיג, באַגלייטנדיק,
רייד מיט אַ מאַט.

(דער קול פון מערב)

שמערצן צו לינדערן,
 נויט צו פארמינדערן,
 שמאך צו פארהינדערן
 זוך אויס א וועג;
 לאז ער באשווערלאך זיין,
 לאז ער געפערלאך זיין,
 קען ער נאר ערלאך זיין,
 איז ער דיין וועג.

(דער קול פון צפון)

זיך אליין לענקענדיק,
 קיינעם ניט קרענקענדיק,
 ביז ניט געדענקענדיק,
 ווירק איבעראל;
 זאל קיין באליידיקונג —
 ניט זיין א שעדיקונג
 צו דיין פארטיידיקונג
 פון אידעאל.

(דער קול פון דרום)

פיר, ניט פארפירנדיק,
 שרייב, ניט פארווירנדיק,
 רעד און רעד רירנדיק,
 שלעפער ניט ציין;
 לאז ניט א גרעסען,
 אפשר א בעסערן.

מענטשן פארוועסערן
גייסטיקן וויין.

(אלע אין כאַר)

וויינענדיק, לאַכנדיק,
טרוימענדיק, וואַכנדיק,
טוענדיק, מאַכנדיק,
טראַכט אַרום זיי, —
זיי, וואָס פאַרביטערן
אַלץ זיך, און פיטערן
שלאַנגען, און ציטערן
אייביק פאַר זיי.

אין מינוטן פון פארצווייפלונג

א צופאל, א שיקזאל, א גאט, — ווער דו ביסט,
 נעם אלץ פון מיר, נעם און גיב עס ניט ווידער,
 נעם אליק, וואס מיין לעבן דערפרייט און פארזיסט,
 נעם אלץ, אויב דיר ערגערט מיין גליק און פארדריסט.
 נאָר לאָז מיר די ליבע צו זיי — מיינע ברידער!

א, לאָז מיר די ליבע! מאַך בלינד מיך און טויב
 צו אַנגריפן בייזע, געדרוקטע, געזאָגטע,
 דעו א י ד קען נאָר לעבן כל-זמן ווי איך גלויב
 אין זיי — מיינע ברידער, כל-זמן איך דערהויב
 פאַר זיי די שמים מיינע, די אייביק פאַרקלאָגטע.

און אייביק פאַרקלאָגט איז מיין קול נאָר דאָרום,
 ווייל איך פיל די שמערצן פון זייערע וואונדן.
 א, לאָז מיר מיין ליבע! אָן איר בין איך שטום,
 אָן איר איז מיין האַרץ אַ פאַרוויאַלעטע בלום,
 אַ טורמע — די וועלט, וואו מיין גייסט ליגט געבונדן.

א, נעם פון מיר אליק, מיינע פריידן, מיין גליק,
 נעם, גרויזאמער שיקזאל, אויב דו מוזט זיי האַכן!
 נעם, — אויב זיי געהערן דיר — נעם זיי צוריק,
 נאָר ווענד ניט פון פאַלק אַפּ מיין ליבענדן בליק: —
 אָן ד ע ר ליבע בין איך אַ מת ניט-באָגראַפֿן.

א צופאל, א גאט — ווער דו ביסט — נעם מיין רז,
 פאַרקירן, אויב דאָס מוז אַזוי זיין, מיינע יאָרן,
 נאָר שלים ניט מיין האַרץ פאַר'ן אַרבעטער צו,
 נאָר לאָז פון זיין האַנט ניט קיין שמיין צו מיר צו,
 פון אים, וועלכער איז אַזוי ליב מיר געוואָרן.

פון אים, וואָס זיין שטיין וואַלט דורכדרינגען מיין ברוסט,
 אזוי ווי אַ פּייל פון אַ פּיינמלאַכן בויגן,
 וואַלט מאַכן אַ חורבה פון איר, הייל און פּוסט,
 נאָר לאַזנדיק אַרט פאַר אַ זיפּץ מיט אַ הוסט,
 אַ חורבה, דערפרייענדיק פּיינמלאַכע אויגן.

נעם פריידן, גיב ליידן, נאָר ווענד אָפּ זיין שטיין,
 נאָר לאַז מיך פון זיין האַנט ניט ווערן געשטייניקט!
 ניט לאַז אים, אַ שיקזאַל, צושמערן אַליין
 אַ ליבע פון יאָרן, אַ בונד שטאַרק און ריין,
 וואָס האָט אונז געהאַלטן אזוי לאַנג פאַראייניקט.

„פּרויע וועלט“, סעפטעמבער 1892. (געשריבן ווען די מיטגלידערשאַפט פון רעוואַלוציאַנערן בערנער־סטרימ־קלוב אין לאַנדאָן האָט זיך צע־שפּאַלטן אין צוויי פּיינמלאַכע לאַגערן).

אויף אונזערע קברים

ווען די פרייהייט וועט זיצן געקרוינט אויפ'ן טראָן
פון אַ גליקלאַכער וועלט און אַ מענטשהייט פון ברידער;
ווען די וואַרהייט וועט האָבן אַ פּלאַץ אויבנאָן
און אין תּהום וועט זיין אַלץ וואָס איז איר צו-ווידער;

ווען דאָס רעכט וועט געליכט זיין, דאָס אומרעכט—פאַרהאַסט,
און ווען קיינער וועט קיינעם ניט קויפּן, ניט דינגען;
ווען דאָס טאָן וועט דעם טווער ניט זיין מער צו-לאַסט
און ביים אַרבעטן וועט מען מיט פּריילאַכקייט זינגען;

ווען ערפינדונגען וועלן פאַרצירן די וועלט,
ניט מער געבנדיק איינצלע מענטשן מיליאָנען;
ווען מען וועט אונזער היינטיקן שמרעבן נאָך געלט
ווי אַ חלום אַ ביזן מיט שרעקן דערמאַנען;

ווען די גלייכהייט וועט האָבן פאַרטריבן דעם נייד,
און די בילדונג וועט אויפגעקלערט האָבן די מאַסן,
ווען מען וועט ניט פאַרשמיין מער די איצטיקע רייד
פון רעגירנדע און פון געהאַרכנדע קלאַסן;

ווען די ליבע וועט האָבן פאַרניכטעט דעם האַס
און דאָס גליק וועט פאַרטיליקט האָבן קנאה און פיינטשאַפט,
ווען די גאַסן אין שטאָט און די הייזער אין גאַס
וועלן פול זיין מיט אייניקייט, ליבע און פּריינטשאַפט, —

דאָן וועט זיצן אַ מאָל אין אַ ליבלאַכן קרייז
פון צופרידענע קינדער, געבאָרן אין פּריידן,
אַ געלערנטער מאַן, אַן ערפאַרענער גרייז,
וועלכער וועט זיי דערציילן פון אונזערע ליידן:

ווי מיר האָבן געקוועלט זיך מיט דורות צוריק,
ווי מיר האָבן אָן אויפהער געקעמפט, וועט ער מעלדן,
ווי עס האָבן געוואָרן די תליות, די שמריק,
די אַמאָליקע ערלאַכע, מומיקע העלדן.

ווי עס האָבן געראַנגלט זיך אייניק די הענט
מיט דעם קאַפּיטאַליסטישן שרעקלאַכן מאַגן
און צו מאַכן פון רויב און באַדריקונג אַן ענה,
וואָס זיי האָבן געטאָן און אַריבערגעטראָגן.

ווי דעם אַרבעטער'ס אַרימע ווייב און זיין קינד
האַבן אָפּט אַן דעם אייגענעם דלות פאַרגעסן,
און די וועלט צו באַפרייען פון פרעסערס געשווינד,
האַבן פרייוויליק גאַנצענע טעג ניט געגעסן.

ווי אַ לאַנג-לאַנג פאַרשאַלטענע אַלמע נאַציאָן,
וואָס איז אייביק געווען פון דער וועלט אָפגעזונדערט,
האַט די פעלקער דערמונטערט צום ווירקן, צום טאָן
און איז ענדלעך געוואָרן באַליבט און באַוואַנדערט.

און די גליקלאַכע קינדער, פאַרוואַמלט אין קרייז,
וועלן אויפשמיין גערירט פון דעם אַלמן מאַנ'ס ווערטער,
וועלן דריקן די האַנט דעם געאַכטעמן גרייז
און דאָן לויפן באַזוכן די הייליקע ערטער, —

בין השמשות נעדאנקען

*
* *

פאר דיר האב איך קיין מורא ניט,
ליב-לעבנ'ס בין השמשות ;
דו האסט פאר מיר קיין שרעקן ניט,
א שאטן אן ממשות.

דעם קבר'ס מויל מעג געניצן
געגרייט מיד צו פארשלינגען ;
זיין בליק קען ניט באגרעניצן
מיין לעבן, ליבן, זינגען.

און אויס גייט מיט'ן גלויבן ניט,
דער קוואל פון מיין נחמה ;
און שיין קריג איך פון אויבן ניט :
מיר גיט אים מיין נשמה.

אין זיך טראג איך מיין טעמפל מיט,
מיין ברוסט איז זיין מזבח ;
קיין אויל פעלט אין מיין לעמפל ניט,
דער קטורת פעלט קיין ריח.

מיט ליכט קארגט מיין מנורה ניט
פאר ליבלאכע נפשות ;
ניין, כ'האב פאר דיר קיין מורא ניט,
ליב-לעבנ'ס בין השמשות.

נישט קשה

נישט-קשה!

אין פענסטער ביי מיר שיינט די זון נאָך אַרײַן,
באַליכט נאָך מיין פנים, דערוואַרעמט די גלידער;
און מונטערקײט האָב איך אַן פויקן, אַן וויין,
אין ברוסט טראָג איך פיל ניט-געזונגענע לידער.

מיין לירע פאַרמאָגט אומגעשפילטע מוזיק,
און מאַנכע כמעט ניט באַוואויגענע סטרוגעס,
מיין בליק גײט ניט אײמער אַהינטער, צוריק,
און שמעלט זיך ניט אַפּ ביי מצבות און טרונעס.

איך האָב נאָך פאַר עלנטע, שוואַכע אַ וואַרט,
פאַר מענטשן אַן האַפנונג אַ פריילאָכע בשורה,
און וואַרעם נאָך האַלט איך אין האַרצן דעם אַרט,
וואָס האָט געקענט ווערן פאַר ליבע אַ קבורה.

די עופ'עלאַך האָבן מיך אײמער נאָך האַלד,
און איך האָב זײ אַלץ נאָך אַ טויזנט מאַל העלמער;
איך האָב פאַר זײ מעשיות פון גלאַנץ און פון גאַלד,
אַ וועלט וואָס ווערט קײנמאַל ניט קעלמער, ניט קעלמער.

* *

נישט-קשה!

די זון מעג זיך נײַגן אויף מיין האַרײַזאַנט,
און אפּשר אײן טאַג ניט דערהויבן זיך ווידער;
דערווייל איז איר שטראַל נאָך אַי וואַרעם, אַי נאַהנט,
דערווייל זײַג איך די אומגעזונגענע לידער.

ווער ווייס . . .

(פאר יהואש — א מתנה)

איז דאס א התראה פון יענער זייט לעבן ?

* *

דאס הארץ אין חלשות — כסדר געמינערט,
א שכל וואס דרעמלט, א פרילינג פארווינטערט,
א זונענשמרעל מאכטלאז בארוישונג צו געבן.

די ליבע, די שנאה ניט קאלט און ניט הייס,
באטייט דאס: דער סוף פונ'ם אנהויב פון סוף,
אן אנהויב פון לאנגן, אומענדלאכן שלאף, —
איז דאס א התראה פון יענער זייט לעבן ?

ווער ווייס...

* *

און שטארבט אפ דער הייליקער פייערל, יענער
פאנאנדערגעבלאזענער זעעלישער פונק,
וואס האלט אלס א שטענדיקער, לייכמענדער ברענער,
אלס ריינער נר תמיד מיין לעבן באלויכטן,
געווארפן זיין שייך, ווי פון הימל א וואונק,
אין ווינקעלאך פינסטערע, פינסטער פון דורות,
אין כמארעס פון קלויסטער-געשאפענע תורות,
אנטפלעקט מיר דעם אמת, דעם לאנג, לאנג געזוכטן;

און גייט אויס דער דאזיקער הימלישער פלאם,
וואס צינדט מיט זיין ליכט אן אין מח געדאנקען,
די האפנונג באלעכט, ווייזט א ציל צו דערשמרעכן,
מאכט גייסטפול און גייסטרייך דעם בשר ודם;

און גייט אויס די ליבע צום שוואכן, צום קראנקן,
צום פרייהייט-און-וויסן-באגולמן מאן;

די פאלקס-ליבע, אויב זי איז מער ניט פארען,
וואָס שטייט אויפ'ן וואַך ביי די בלוט מיט די פלייש,
די שוועכלאָכע, מענמשלאַכע בלוט מיט די פלייש,
באגלייטנדיק זיי דורכ'ן מדבר פון לעבן,
דורך טויזנטער געפארן אלס עמוד האש;

און הויכט אַט דער מעכטיקער פלאם אָן צו צאָנקען,
זיך וואַרפנדיק פיבערהאַפּט, ווערענד ער לייכט
אַמאַל ווי אַ קראַפּטלאָזע צינד-העלצעלע,
אַמאַל מיט דער מאַכט פון דעם אייביקן מנה, —
דער ברענד וואָס קיין לעשער, קיין שפּריצער דערגרייכט,

— איז דאָס שוין דער אַנהויב פונ'ם אויסלאָזן, ווער ווייס?
איז דאָס אין דער לופטן די פּלעדערמויז שוין,
וואָס מעלדעט די נאַכט מיט אַ שמומן געוויין,
און קומט מיט די פליגלען באַדעקן מיין גוף?
איז דאָס שוין דער ערשמער געשעפטשמער רוף
פון אים מיט די טויזנטער גיפטיקע אויגן,
מיט בליקן, וואָס מאַרדן ווי פּיילן פון בויגן?
איז דאָס די התראַת פון יענער זייט לעבן?
ווער ווייס..

ניו יאָרק, ענדע אפריל, 1910.

ניט לאנג . . .

(צו א קינד)

פון דער פרוכט פונ'ם לעבנסכוים
פארלאנג איך גאר די זאפט ;
יעדער טראפן, יעדער טריף
זאל גיין אין קריפט און קראפט.

און פון יעדן זונענשמראל
פארלאנג איך גאר דעם שיין ;
גאר דער ליליע'ס ליבלאכקייט,
דער רויזנדופט איז מיין.

יעדע איינציקע מינוט
אין לעבנ'ס ראשן גאנג
זאל די ליבע מיר, די לוסט
באגלייטן מיט געזאנג.

און א זיסער טרוים ביינאכט
זאל פארבן רויט דעם שלאף...
קומען מעג דאן ווער עס וויל,
און ווי ער וויל — דער סוף.

לאז ער קומען, קינד דו מינם,
און ענדיקן דעם שפיל :
לעבן לאנג קען יעדער לומפ,
א קונץ איז לעבן פיל...

ביידע וועלטן

איך וויל מיין חלק עולם הבא,
 און אויך מיין עולם הזה האָבן:
 אויף יענער וועלט אַ ברוך הבא,
 גלייך ווי איך שטארב און ווער באַגראָבן.
 — איך וויל אַ ברייטן ברוך הבא,
 ווי פאַר אַ רב, ווי פאַר אַ גבאי,
 און דאָ — אַ שיינע קבורה האָבן.

* *

מיין פאַרציע וויל איך פון ליתן,
 מיין גאַנצן חלק שור-חבר.
 און, לעב איך, וויל איך מיר אַ חתן
 זיין שמחת-תורה, יעדן יאָר.
 און צו פאַרטרייבן זאַרג און קומער,
 דעם חתן גיט זיין גלעזל וויין;
 אויך זאַל פונ'ם יין המשומר
 אַ כּוּם אויף יענער וועלט מיר זיין.
 געשמאַכט גענוג האָב איך אין חדר,
 אַהער מיין פענעץ פוטער-ברויט!
 חוץ דעם, אַ היסב-בעט צום סדר,
 אַ קיטל דאַן און גאַכ'ן טויט.
 מיין קאַפּ מוז אויף אַ קישן ליגן,
 און אונטער אים, צום שוץ, אַ שווערד;
 און שטאַרב איך, מוזט איר זען צו קריגן
 פאַר מיין צוקאַפּנס ווייכע ערד.
 און שערבלאַך וויל איך אויף די אויגן
 פון אַ געליכטער פרויענהאַנד...

און דאָר טן מוז מיר זיין באַצויגן
די הימל-מיר מיט שוואַרץ געוואַנד.

און שאַפענ'ס טרויער-מאַרש זאָל שפּילן
אויף מיין לויז ווער-עס-איז;
און דאָן וועל איך זיך דאָ שוין פּילן
דריי-פּערטל אינ'ס פּאַראַדיז.

און טרעפּן זאָל אַ מלאַך דומה
מיך העפּלאַך, אַן דעם טאָן, דעם כעס
פון אַן אוריאַדניק, אַ בהמה,
וואָס פּרעגט ביי אידעלאַך אַ פּאַס.

און צו מיין יאַרצייט זאָלט איר שטעלן
אַ ליכט, ניט שפּאַרנדיק קיין געלד,
אַ ליכט פון רעכטס, און וועט איר וועלן,
מעגט איר אויך קומען מעסטן פעלד.

און אויף מיין קבר זאָל, יאַר-יערלאַך,
אַרונטערטריפּן אַזאַ טרער,
וואָס זאָל דעם טויט כמעט באַגערלאַך
אין לעבן מאַכן — אומגעפּער.

* *

בקיצור, איך וויל עולם הבא,
איך וויל אויך עולם הזה האַבן:
אויף יענער וועלט אַ ברוך הבא,
גלייך ווי איך שטאַרב און ווער באַגראַבן,
— אַ פיינעם, ברייטן ברוך הבא
און דאָ — איך רוף דאָס עולם הזה;
באַשרייכט עס מיט אַן אַנדער פּראַגע —
וויל איך אַ שיינע קבורה האַבן.

מיין איינציקער פאַרלאַנג

(צו יעקב גאַרדיון)

מיין טאָג שטאַרבט אָפּ, מיין זון גייט אונטער,
דער אַוונט קומט און האַלט זיך אויף ניט לאַנג;
די נאַכט — איר וואַלט איר טרעפן מונטער,
איר טרעפן גייסטיק אַ געזונטער,
לאַז מיר דער טאָג נאָר געבן איין פאַרלאַנג:
אַ שיינעם, קלאַרן זונען-אונטערגאַנג.

אַ זונען-אונטערגאַנג מיט פאַרבן
אי העל, אי רוים: פון פלאַמען און פון בלוט;
אַן אונטערגאַנג וואָס לעבט אין שטאַרבן,
קען שווימן, אַכער ניט פאַרדאַרבן,
און נעמט אַיך, און איר גייט אַוועק, און רוט,
און קומט צוריק מיט פרישע בלוט און גלוט.

מיט בלוט די מענטשהייט צו באַנייען,
די אַלטע מענטשהייט דורך אַ נייעם דור;
מיט גלוט, צו שמידן די כלי-זין,
דעם גייסט, דעם ווילן צו באַפרייען,
און מיר אין טרוים צו ווייזן די וועלט קלאַר,
וואָס יענער דור וועט האַבן אויפ'ן וואָר.

אַ וועלט באַזעצט מיט פריינט און ברידער,
מיט מענטשנליכע פאַר איר פונדאַמענט;
אַ גוף, וואו פּעלקער זיינען גלידער,
קיין גליד דעם צווייטן ניט צו-וידער,
וואו גלייכהייט האַלט צוזאַמען פרייהייט'ס ווענט,
מיט ליבע אַלס איר איינציקן צעמענט.

א, דאן וואלט איך געבליבן מונטער,
 מיר וואלט ניט פאר דעם טויטן טאג זיין באנג;
 א גייסטיק-פרישער, א געזונטער
 וואלט איך ארויפגיין, ניט ארונטער, —
 וואלט איך נאר קענען האבן דעם פארלאנג:
 א שיינעם, העלן זונען-אונטערנאנג.

א זונען-אונטערנאנג א קלארן,
 א שמערן-רייכן אונט אין זיין פראכט;
 מיט פייגעלאך וואס פיפצענען אין כארן,
 באגריסנדיק דעם טאג וואס ווערט געבארן,
 באזינגענדיק די מענטשהייט וואס ערוואכט,
 און דאן — דו ליבע, זיסע וועלט, גוט נאכט!

אויגוסט 9, 1906. (דער 50-סטער געבורטסטאג פון מאַרס
 ווינשעווסקי.)

מײן שוואַנען-געזאַנג

עס קומען געדאַנקען פון טויט אויף דער עלטער,
ווי ס'קומען אין אַוונט געדאַנקען פון שלאָף,
ווי ס'קומען אין הערבסם, בעת די נעכט ווערן קעלטער,
געדאַנקען פון ווינטער, מיט פרעסט אַן אַ סוף.

און שווימען אין מח אַרויף די געדאַנקען,
דאַן מאַלט זיך ניט ווילנדיק אויס יענע שמונד,
ווען ס'קומען געזעגענען זיך מיט דעם קראַנקען
די טויט-קאַנדידאַטן, דערווייל-נאַך געזונד.

צוזאַמען מיט אַט די אין קרעכצפולן חדר,
דערוע איך אומשמערבלאַכע טויטע ביי זיך;
אַלין אַלטע געליבטע אין אייביקע קליידער,
זיי שוועבן אַן פליגל, זיי גייען אַן שייך.

זיי דאַרפן ניט שייך, ניט סאַנדאַלן, ניט זאַקן,
זיי רירן ניט מער אַן די בלאַטיקע ערד;
עס קומט ניט צופום אַהער הלל הזקן,
ניט רייט ער, דער נשיא, אַריין אויף אַ פּערד.

ער שוועכט אין דער לופטן אין זויבערע ריינע,
תכריכים פון זייד אין מיין צימער אַריין,
אַזוי קומען: בערנע, בייעלינסקי און היינע,
און שעללי דער מלאכ'ל, ליבלאַך און פיין.

און ביראַן, דער געמלאַכער בעל מרה-שחורה
און מאָרים דער נביא פונ'ם ערד-פאַראַדין,
און נעכן זיי ליבלינגע פיל פון דער תורה,
בן-עמרם אין מיטן — אַ גייסטיקער ריז.

יוגנט חלומות

(ליבע און לוידנשאפט)

פארלארענער גן-עדן

דאכט זיך, דערזעלביקער, בליענדער גארטן,
פול, ווי געוועזן, מיט פרוכט און מיט פראכט
אייביק-יונג שטייט דער עץ חיים נאך דארטן
דער עץ-הדעת שטייט דא נאך פארטראכט.

דאכט זיך, דיזעלביקע פארעלע נארן
זעענדיק-בלינדע — אן ער און א זי;
ליבן נאך אימער זיך, בענקען און גארן.
שטרעבן צו לעבן און וויסן ניט ווי.

דאכט זיך, דיזעלביקע פייגעלאך שפרינגען
דארט אויף די צווייגן ארום מיט געזאנג,
אלץ ווי אמאל, ווייל בשעת יענע זינגען
בארכלט נאך אימער דער גיפטיקער שלאנג.

דאכט זיך, דער אויבערשמער, היינט ווי פארציטן
מאכט זיך ניט זעענדיק בעת מאן און ווייב
בייסן אין עפל אריין; שטייט פון ווייסן
בעת עם באהעפט זיך א לייב צו א לייב.

אלץ ווי געווען, נאר די בוימער, זיי ביידן
„חיים“ און „דעת“ פעלט היינט, דאס איז קלאר.
און מיר אליין פעלט צום אלטן גן-עדן
איצט די פארלארענע פאר צענדליקער יאר.

*
* *

מיר קומען צו חלום פארשמאָרבנע קוסן
פון יאָרן און יאָרן צוריק,
זיי שוועבן אַרום מיר צוקאַפּנס, צופּוסן,
די עדות פון נעכטיקן גליק.

זיי קומען און וועקן אויף שוימע געפילן
און גראַבן זכרונות אַרויס,
וואָס האָבן געהאַט לאַנג אַ קבר אַ קילן
אין מאַמע צייט'ס אַייזיקן שוים.

זיי רייצן מיט מיר זיך, די בלייכע טייוואַלים,
די שאַטנעס פון נעכטיקן גליק ;
זיי קומען, מיר דוכט, אויף להכעיס צו חלום
די קוסן פון יאָרן צוריק.

*

* *

אַלץ וואָס דאָס לעבן קען געבן,
 אַלץ וואָס די ליבע קען נעמען,
 נעם אײך אַלס רעכט פּונ'ס לעבן,
 גיב אײך און דאַרף זיך נישט שעמען.

גיב אײך און נעם זיך אַלס רעכט,
 לעב אַזוי פיל ווי אײך קען;
 קלער נישט וואָס גוט איז וואָס שלעכט,
 לעבעדיק צינד אײך און ברען.

און ווען דאָס ברענען און צינדן
 אױס איז — דאָן וואַלט אײך אײך דאַנקען
 פּלוצלונג צו לאָזן פאַרשווינדן
 מיין פּלאַם, און נישט לאָזן עס צאַנקען.

*
* *

איך שמעל ניט אַ האַנט אויס נאָך ליבע,
און האַב ניט קיין מורא פאַר האַם,
און דאָך איז אַ לעבן אָן ליבע,
אָן משקה, אָן רייפן אַ פאַם.

איך שמעל ניט אַ האַנט אויס נאָך ליבע,
און האַב ניט קיין מורא פאַר האַם,
און דאָך מאַכט פון לעבן די שנאה
אַ גיפטיקן, העלישן שפּאַם.

איך וויל ניט קיין ליבעס־רחמנות,
אַנטלויף ניט פונ'ם גרימיקן האַם :
זיין צאָרן, ווי יענעמס נדבות
פאַראַכט אָן פאַרדרום איך, אָן כעס.

*

* *

עס קומט מבקר-חולה זיין
 מיין קראנקע הארץ דער קאפ,
 ער ברענגט א שארפעס אויג מיט זיך,
 אן אויג א מיקראסקאפ.

ער אונטערזוכט די ברוסט ביי מיר,
 די קראנקהייט און איר גרונד;
 זיין בליק דערשפירט די שמערצלאכסטע,
 די טיפסטע, טיפסטע וואונד.

ער שמעלט זיין דיאגנאזע קלוג,
 ער רעדט א קלוגן שפרוך,
 ער טרייסט מיין הארץ די בלוטענדע,
 און אויס איז זיין באזוך.

דאן בלייבט אליין די עלנטע,
 און האלט זיך מיט איר לייד;
 ניט היילן קען א הערצנסוואונד
 א צונג מיט קלוגע רייד.

*
* *

גערן וואָלט איך ווי שלמה המלך געלעבט,
ווי משה רבנו געשמאָרבן :
מיין לעבן אין הונדערטער לעבנס פאָרוועכט,
דעם טויט דורך אַ קוש מיר דערוואָרבן.

גערן וואָלט איך ווי שלמה המלך געלעבט,
ווי משה אַ תורה געגעבן ;
ווי ביידע די מענטשן צו בילדן געשמרעכט,
די וועלט זאָל אין מיר זען איר רבי'ן.

דאָך גרעסער ווי שלמה המלך שיינט מיר
אַ שלמה וואָס איז ניט קיין מלך,
וואָס זינגט, אָן אַ האַרעם, פון שירים דעם שיר,
און מיט זיין פאַסטושקע לעכט פריילאָך.

און גרעסער פון משה רבנו האָלט איך
אים משה'ן דעם פעלקער-דערלייזער :
ער שטייט געגן פּרעה'ן און פּרעה'לאַך זיך,
אים שרעקט ניט יעהאָוואַ דער בייזער.

און וואָלט איך ווי שלמה פילייכט ניט געלעבט,
געשמאָרבן וואָלט איך שוין ווי משה,
נאָר וואָלט צו אַ קוש איך פון די ליפן געשמרעכט
ניט גראָד פון דער שכינה הקדושה.

*
* *

ווען איך וואַלט געוועזן יהושע בן-נון,
און ס'וואַלטן געפּאָלגט מיר די זון, די לבנה,
וואַלט אפשר איך אויך די לבנה, די זון
פאַרהאַלטן, דאָך גאָר מיט אַן אַנדער כּוּנה.

ניט גבעון, און ניט אין אַילון דער טאַל,
פאַרלאַנגט ביי מיר ליכט פאַר אַ לאַנגע מלחמה ;
פאַרקערט, איך וויל רו אין דער ליבע אַמאַל,
און טונקל וואָס לענגער באַדאַרף מיין נשמה.

איך דאַרף ניט קיין איבערנאַטירלאַכע טעג,
איך בעט ניט קיין ליכט פון דער זון, קיין דערוואַרמונג,
דער שטראַל פון איר פנים לייכט מיר מיין וועג,
און וואַרעם גענוג איז מיין ליכטע'ס אומאַרמונג.

און וואַלט איך געוועזן יהושע בן-נון,
און ס'וואַלטן געפּאָלגט מיר די זון, די לבנה,
וואַלט איך זיי געבעטן — די לבנה און זון,
זיי זאָלן דאָס ליכט, זייער זיסע מתנה —

באַהאַלטן ביי זיך ביז די ליבע ווערט קאַלט,
ביז איך מיט מיין גליק וועלן דאַרפן זיך שיידן ;
ביז איך ווער פאַרטריבן דורך האַס, דורך געוואַלט,
דורך שנאה און אייפּערזוכט פון מיין גן-עדן.

*

* *

זיי זיינען זיך דאַרמין געזעסן די צוויי,
 דורך הערבסט-מעג און ווינטער-מעג, גייענדיק ראש
 און פלוצלונג אַ שרפה דאָס הויז האָט ביי זיי
 פאַרברענט, און איצט גראַבן זיך ביידע אין אַש.

ווייל דאַרמין אין אַש ליגט אַ דימענט פאַרשאַרט,
 דער דימענט, ער ווערט ניט אין פייער פאַרברענט,
 מען דאַרף אים נאָר זוכן, ער ליגט און ער וואַרט
 אויף אים אַדער איר, צווישן חרובֿ'ע ווענט.

און דאָך צי'ס געפינט דער יואוועל זיך צי ניט,
 צוויי זאָכן גיט נ י ט זיי דאָס לעבן צוריק:
 זי רעמעט פון בראַנד מער איר גלויבן שוין ניט,
 אין פייער אויף אייביק פאַרלירט ע ר זיין גליק.

— הענריק איבסען.

*
* *

עס טרעפן זיך, שלינגען זיך ליפן צוויי פאר,
צוויי מענטשן — איין לעבן, צוויי הערצער צוזאמען;
צוויי שטימען אן איינציק הארמאנישער טאן,
איין איינציקער קלאנג אין צוויי גראמען.
איר העל-קלארער טייך אין מיון ים פליסט ארונטער,
א שמראם גייט אין וועלנרויש אונטער.

מיר שידן זיך. אויס איז דער פלאם פונ'ם ליכט,
דער קלאנג איז פארשאלן, די פרייד איז געשטארבן;
אינ'ם וועלנרויש ווארפט זיך פארלאזן א שיף
געשמראנדעט, פארוויסט און פארדארבן.
עס גייען אליין מיט א גסיסה-העווה,
צוויי מתים אליין צו זייער לוייה.

מיר טרעפן זיך ווידער, מיר קומען צונויף
און גלייך לאזט א שופר-משיח זיך הערן;
ניטא מער קיין גיהנם, אויס חורבן אין שיף,
ס'לייכט ווידער איין איינציקער שוין פון צוויי שמערן
עס שטייגט אויף אין יאמערטאל מיין הרהיזותים,
מיין הארץ שטייט אויף תחית-המתים.

*
* *

א, די פוסטע, קאלטע, טונקל-גרויע ווערטער!
 קיינמאל, קיינמאל ווערן זיי ביי מיר
 פול ניט, וואָרעם ניט, ניט ליכטיק אין די ערטער,
 וואו, אַלס גאַסס, דאָס גליק קלאַפּט אָן מיר,
 וואו עס בעט ביי מיר
 זיין בילד זיך אויף פאַפיר.

א, די בייזע ווערטער, גאַר פאַר גיהנם-ליידן
 האָבן היץ זיי, פאַרב און זונגענשיין;
 ווערן שמוס און אייז-קאַלט ביים גן-עדן,
 הערן אויף געהאַרכזאַם מיר צו זיין,
 בעת ביים מיר די פרייד
 וואַרט אויף דעם רוף: „אַריין!“

ווערטער אַנמעכטיק צום זינגען און צום זאַגן
 דוקא בעת די האַרץ איז פול מיט גליק;
 לעבן אַבער אַפּ ווען ס'קומט צום קלאַגן,
 ווען עס גייט דאָס גליק אַהיים צוריק,
 און אין אויג אַ מרער
 ממושמש מאַכט דעם בליק.

*
* *

און ווידער אַמאַל איז זי שבעה געזעסן,
מיין אַרעמע ליבע אין האַרצן ביי מיר.
און ווידער אַמאַל האָט זי קריעה געריסן
נאָך האַפּנונגען גרינע, איצט בלייך ווי'ס פּאַפּיר,
אויף וועלכן היינט טרויערט מיין מווע נאָך איר.

און ווידער אַמאַל שוועבט אַרום די נשמה
פון איר, וואָס מיין ליבע אויף אייביק פאַרלירט
זי שוועבט אין מיין האַרצן, היינט אויך אַ נחמה,
זי שוועבט ווי אין עולם התהו פאַראירט,
אַזוי ווי אַ שיפל פון שטורעם געפירט.

און ווידער אַמאַל ברענט אַ לעמפל אַ קליינער
און ווייזט דער אַבלה איר הוישך אויף קלאַר;
און ווייזט דער אַלמנה, מיין ליבע דער ריינער,
אַ מאַרכלאַזן מוח, די צוויי פון פאַר,
אַ לעבלאַזן לעבן, דעם גאַרנישט פון גאַר.

*
* *

זיין וואַלט איך אַ קינדער-קעניג,
 אין אַ קינדער-לאַנד,
 מיט אַ קינדער-מיניסטעריום
 און צופיל פאַרשמאַנד;
 מיט אַ בלומען-טראַן אין וועלדל
 אויף דער פרייער לופט,
 אין דער האַנט אַ לולב-סצעפטער
 מיט זיין פרישן דופט.
 און אַ קרוין וואַלט איך געטראַגן
 אויך גיט פון מעטאַל.
 אויך אַ שפּאַגע וועלכע קומט גיט
 פון קיין אַרמענאַל.

און דער קעניג מיט די בירגער
 וואַלטן זיך געשפּילט,
 וואַלטן וועלדער מיט געלעכטער,
 מיט געזאַנג פאַרהילכט;
 און די ברעקלאַך-אונטערטאַנען
 וואַלטן מיך רעגירט,
 דאָך לאַז ווערן קאַלט די ליבע,
 וואַלט איך רעזיגנירט.
 ווייל די ליבע, זי אליין נאַר,
 מיט איר צאַרטער האַנד,
 קינדער-פאַלק און קינדער-קעניג
 פירט אין קינדער-לאַנד.

*
* *

איך ווייס, איך ווייס :
 מען דארף די געפילן באהערשן, באשרענקען,
 א טאטן ניט טראצן, א מאמען ניט קרענקען,
 איך ווייס, איך ווייס!
 מען דארף רעספעקטירן די מיינונג פון שכנים
 און ווער רעדט פאר אכטן — אודאי ניט קיינעם,
 איך ווייס, איך ווייס!
 דער מענטש אין זיין לוסט טאר ניט זיין א חיה,
 געוויס ניט, איר דארפט מיר ניט ברענגען קיין ראית,
 איך ווייס, איך ווייס!
 מען דארף ניט באגערן וואס אנדערע האבן
 און זיך בלויז אן אייגענע ליבלאכקייט לאבן,
 איך ווייס, איך ווייס!
 א, יא, עולם-הזה פארגייט ווי א שאטן
 און ווער עס איז גוט, לעבט ווי גאט האט געכאטן,
 איך ווייס, איך ווייס!

* *

נאר איך — איך ליב!
 און קלוג ווי איך זאל ניט די דומהייט באדענקען,
 קען איך טיין געפיל ניט באהערשן באשרענקען,
 איך ליב, איך ליב.
 און זע איך די ליבסטע, איר שמייכל דעם שיינעם,
 פארגעס איך אן לייטן, אן קרובים, אן שכנים —
 איך ליב, איך ליב.
 איך פיל נאר דעם חן פון איר בליק, איר העויה,
 איך ליב זי און פרעג ניט: בהמה צי חיה —

איך ליב, איך ליב!
ך' באַגער זי אַלס מיינע! ניט גזלה, ניט צדקה,
וואָס אַרט מיר צי האָט אויף איר ווער אַ חזקה —
איך ליב, איך ליב!
און פירט אַזאָ ליבע דירעקט אינ'ם גיהנם,
ווייל זי, מיין געליבטע, דאַרף לעבן פאַר יענעם —
דאָן — ברען איך און ליב.

א מוראדיקער נול

א, איך בליק אן רענטגענשמראלן
 אין דיין הערצעלע אריין;
 אין דיין ברוסט איז יעדער ווינקל
 פול פאר מיר מיט זונענשיין.

און איך לייען אל' די סודות,
 וואס דו מיינסט, אז דו פארשטעלסט;
 דייטלאך זע איך אליין, וואס קוועלט דיר,
 דייטלאך אליין — פון וואס דו קוועלסט.

דאך איך לייען, לייען, לייען,
 ביז די אויגן ווערן פול,
 ביז ס'ווערט יעדער אות ממושמש,
 ביז ס'ווערט יעדעס איינס א נול.

ביז איך דרעמל איין און חלום
 פון א נול גרויס ווי די וועלט,
 מיט א בלינדער זון אין מיטן
 און ארום א נארדפאל-קעלט.

*
* * *

איינציק און אליין, דו, שיינע,
 ציכטיקע נשמה, רוסטו,
 אן אַ חכר'טע, אַ שכנה
 רוסטו, לעבסטו אין מיין ברוסט דו,
 איינציק און אליין.

נייד און האַס האַסט דו פון דאַרטן
 מיט דיין ריינעם הויך פאַרטריבן ;
 האַסט געמאַכט אַן עדן-גאַרטן
 אין מיין האַרץ, געליבט, צו ליבן,
 איינציק און אליין.

דו אליין, מיין צווילינג-זעל,
 דו אליין באַהערשסט מיין לעבן ;
 דו אליין גיסט מיר באַפעלן,
 דו אליין מענסט פריידן געבן —
 איינציק דו אליין.

ליגנס

אונטער'ן געשמערנמן, הימלישן דאך,
 אין שטילע קילע ערטער,
 ווערטער געגעבן האט ער דיר א סך,
 רק האַניק-זיסע ווערטער.
 אַבער דיין ליבע האט אים נאָר געפלאַגט,
 ליבלאַכע ליגנס האט ער דיר געזאָגט.

אונטער'ן הימל-געוועלכ, אין דער נאַכט
 — אַן עדות די בלייכע לבנה —
 קושן דיר הייסע האט אַפּט ער געבראַכט,
 מיט ליידנשאַפּט פאַר אַ מתנה ;
 אַבער זיין האַרץ האט דערפון ניט געוואוסט,
 ליבלאַכע ליגנס האט ער דיר געקוסט.

ווען אַ האַרץ וויינט...

ווען אַ האַרץ וויינט זעט ניט קיינער :
 הערצער גיסן ניט קיין טרערן ;
 ווען אַ האַרץ וויינט הערט ניט קיינער,
 ווייל עס לאַזט קיין קול זיך הערן ;
 וויינען טוען הערצער פיל,
 נאָר בשתיקה, אין דער שטיל.

ס'וויינט אַ האַרץ ווען ס'לאַכט דער פנים
 און דער וויימאַק בלייבט באַהאַלטן ;
 ס'וויינט די האַרץ און ס'לאַכט דער פנים
 און מען זעט ניט אַז ביים שפּאַלטן
 זיך די פיל-געפלאַגטע האַלט,
 אַז זי שפּאַלט זיך אפּשר באַלד.

* * *

I

ניט געטריבן האָט קאַטאַוועס
 ער מיט איר אין יענער שטונד;
 מיט זיין שווערד דער מלאך המות
 האָט געמאַכט אַ טיפּע וואונד.

און אַ טויטע איז געבליבן
 אויפ'ן שמעל מיין ליידנשאַפט;
 באלד אין דר'ערד אַריינגעטריבן
 דורך אַ שטורעם'ס שטאַרקע קראַפּט.

און באַגראָבן און באַשאַטן
 ליגט די ליבע איצט אין גרוכ,
 מיט דעם ליים צונויפגעקנאַטן,
 מיט די ווערים אין איין שטוב.

דאָ זיין איך, אין האַנט אַ רידל
 ס'וואַקסט דער קבר איבער איר,
 זיין און זיפּן מיין איכה-לידל
 זיפּן מיין בית-הקברות שיר.

דאָן גיי איך צוועק פון דאַנען,
 גאָט אַ דאַנק — פון אלץ אַ סוף...
 ווער איז ערנעץ אויפגעשטאַנען
 פון אַן ערד-באַדעקטן שלאָף?

II

דאָך אויף מאָרגן שטיי איך ווידער
מיט'ן רידל אין דער האַנד
ביי — אַ סקרונך גייט דורך די גלידער! —
ביי אַ פּוסטן קבר'ס ראַנד.

שליטה קען, ווייזט אויס, ניט האַבן
איבער איר קיין מלאך'ס שווערד,
און עס העלפט ניט דער באַגראַבן
ס'נעמט די טויטע ניט די ערד.

היינט לעבן מיר

צו אונז! אין די צענדליקער טויזנטער, קינדער!
 אן שנאה אין הארצן, אן קאמף אין דער ברוסט!
 ניט רופט היינט דער שטורעם, דער ברויזדער, קינדער —
 דער זונענשיין רופט אייך, דער פרילינג, די לוסט,
 מאַרגן דערקלערט מען דעם שונא מלחמה,
 היינט לאָז זיך לופטערן אונזער נשמה!

אחער אין די מאַסן, די מעכטיקע קינדער!
 די יונגשאַפט פון יעניקע שטראַלן באַגריסט;
 די בליעדע יוגנט, די פּרעכטיקע, קינדער,
 די שיינקייט מיט בלומענדופט פּרישע, פּאַרויסט.
 מאַרגן צום שטרייט מיט די שאַרפּסטע כלי זיין,
 היינט גאָר די הערצער פון אומעט באַפּרייען.

צו אונז קומט, צום יום-טוב דעם הערלאַכן, קינדער,
 קומט איר עולירגל צום טעמפל פון גליק!
 לאָז ווידער דעם טווער, דעם ערלאַכן, קינדער,
 באַגעגענען אַ פּריינטלאַכער, ליבנדער בליק.
 מאַרגן די שכרים, די תּרועות, די תקיעות,
 היינט גיט דעם לעבן, דער ליבע עליות.

קיין זיפּץ היינט פון שקלאַפּן געדונגענע, קינדער!
 קיין קרעכץ זאַל פּאַרשטערן דעם פּריילאַכן טאַג,
 קיין מיסטאַן אין לידער געזונגענע, קינדער,
 קיין יזכור פאַר העלדן, פאַר טויטע קיין קלאַג!
 מאַרגן אויף הייליקע קברים אַ קראַנץ,
 היינט הערשט די לוסט, דער געזאַנג און דער טאַנץ!

* *
*

לאַנגזאַם קרוישקעט זיך אַרויס
די ליבע פון מיין לעבן,
גייט אַוועק און נעמט מיט זיך
אַלץ וואָס זי האָט געגעבן.

ציט אַרויס מיט האַק און פאַק,
מיט אַלע זיבן זאַכן;
גייט און לאָזט אַ לעבן נאָך
אַ פּוסטן, קאַלטן, פּלאַכן.

לאָזט ניט איבער, גייענדיק,
אַפילו די נחמה —
דעם טויט — ווי'ס לאָזט נאָך זיך דעם גוף
די שיידנדע נשמה.

זאָגט צומאַל ניט: „זיי געזונט!“
צו מיר און צו מיין מוזע;
גייט אַרויס פון לעבנ'ס הויז
און קושט ניט די מזוזה.

מיין חורבן

איך זיין אויף אַ שטיין ביי מיין כותל מערבי,
איך זיפ דורך די אַש פון מיין אייגענעם בראַנד;
איך זיפ דורך די אַש דורך די פינגער פון האַנד,
די אַש פון מיין שרפה ביים כותל מערבי,
און זיפּן מיט'ן זיפּן פון ירמיהו הנביא.

איך זיפּן, ווי פאַרצייטן דער קלאַגענדער זינגער,
ווי ער, ביי דעם חורבן, דעם ערשטן, ביים וואַנד,
ביים וואַנד מיט די אַש פון מיין שרפה אין האַנד,
ווי יענער, אַ קלעגלעכער, קלאַגענדער זינגער,
זיפּן איך, נאָר עס ווערט אויפ'ן האַרצן ניט גרינגער.

עס ווערט אויפ'ן האַרצן פון זיפּן ניט לייכטער,
און גרוי, ווי די אַש אַרום מיר, איז די וועלט.
יע, גרוי און פון מדבר אַהער בלאַזט אַ קעלט,
אַ מזרח-ווינט וועהט, אַן אומפריינדלעכער, פייכטער,
און ווידער אַ זיפּן, און ס'ווערט אַליץ ניט לייכטער.

צוריק ברענגט דער ווינט לאַנג אַנטשוויגענע קלאַנגען,
און פלאַמען פון לאַנג שוין פאַרלאַשענע ליכט;
זיין אַייזיקער בלאַז וואַרפט מיט כעס אין געזיכט
געשטאַרבענע האַפּנונגען, טוימע פאַרלאַנגען,
לאַנג אַריבערגעקומענע זעעלישע דראַנגען.

אַט זיין איך, אַט זיפּן איך אין שטורעם דעם קאַלטן,
זיפּ אַליץ דורך די פינגער די אַש פון מיין בראַנד,
און פּלוצלינג דערשפּיר איך אַ פּערל אין האַנד,
אַ פּערל פון יאָרן אינ'ם חורבן באַהאַלטן,
אַ זכר למקדש פּונ'ם גלאַנץ, פון דעם אַלטן.

א פערל באַליבט ביי בריליאַנטן אַרום אים,
בריליאַנטן און דימענטן, שכנים אין גלאַנץ;
אַמאַל אין אַ קרוין און אַמאַל אין אַ קראַנץ,
פאַרצייטן אינ'ם אַפּוד, ביים אוריס-ותומים,
דערנאָך אין די פענסטער די שקופים אַטומים.

איך זיפּ דורך די אַש, און אַ פערל אַזוינעם
דערמאַפּ איך אין האַנד, און איך טרוים אויפ'ן וואָר
פון פערל אַ שנירעלע, לויטער און קלאַר.
וואָס פלעגט אויף אַ האַלז, אַ געטאַקטן, אַ שיינעם,
ווייס ווי אַלאַבאַסטער, באַזיידן זיין חן אים.

אַ האַלז פון אַ בת-מלכה, לאַנג שוין פאַרשוואַנדן,
ווי לעבעדיק בליקט זי אין פנים מיר איצט,
שטייט ווי אַ סטאַטוע פון מאַרמאַר געשניצט,
נאָר ס'בליצן צוויי אויגן אין קאַפּ, אין דעם רונדן,
די אויגן וואָס האַבן מיין בראַנד אַנגעצונדן.

נאָר פּלוצלינג פאַרלעשט זיך דער פּלאַם אין די אויגן,
די גאַנצע געשמאַלט גייט אַוועק ווי מיט רוך,
דער האַלז, מיט דעם שנירעלע פערל, גייט אויך,
אין האַנד ווערט דער שוין פון מיין פערל פאַרצויגן,
עס טרעפט מיך אין האַרצן אַ פּייל פון בויגן.

* * *

איך זיפּ פון דאָס ניי די אַש דורך די פינגער,
די אַש פון דעם חורבן פון לעבן און לוסט;
קיין זכר, קיין שפור, און אין האַנד איז איצט פּוסט,
אין האַנד פּוסט, אין כרוסט, אויפ'ן האַרצן גיט גרינגער,
ביים וואַנד זיצט און זיפּצט אַ קלאַנגענדער זינגער.

פארשידענעם

אין עולם התהו

I

עם וואַנדלען פאַרבלאַנדזשעמע, יונגע נשמות
אין עולם התהו אַרום ;
פאַרגליווערטע זעלן אָן ליבע אָן שנאה,
ניט זינדיק, ניט גוט, און ניט פרום.

געמראַפּן זיי האָבן די מיטאַגס-זונ'ס שמראַלן,
און באַלד זיי די פליגלען פאַרברענט ;
באַגעגענט זיי האָבן די ווינטן פון צפון —
מער האָט זיי קיין שמראַל ניט דערקענט.

צוזאַמענגעצויגענע קאַלמע נשמות,
ניט שמרעכנדיק הויך אַדער ווייט,
אַט בלאַנדזשענען זיי, ווי אין וויסטע מדבריות
פאַרוואַרפענע, עלנטע לייט.

II

און, דאַכט זיך, זיי קומען פון כּמא הכבוד,
ווי אַלע נשמות, אַרום ;
און האָבן אַמאַל זיך מיט כּרובים, מלאַכים
גע'חכר'ט אין געמלאַכן שוים.

און האָבן געשפּילט מיט פּמליא של מעלה,
און הינטער'ן פּרגוד געבליקט,
און אַפּטמאַלס דעם טעם פאַרוזכט פון גן-עדן,
מיט הימלשע פּרוכט זיך געקוויקט.

און נאכדעם א — יונגינקע, שמארקע נשמות! —
 סמאל, דעם בייזן, געטרעצט,
 בשעת זיינע גיפטיקע, שפיציקע אויגן
 ער, שמן, אויף זיי האט געגלאצט.

בעת אפן זיין מויל האט געהאלטן דער גיהנם,
 פארשלינגענדיק לעבנם אן צאל,
 און יעטווידער בוים איז א תליה געווארן,
 און קברים דער בארג און דער טאל.

און נחת געקליבן פון זיי האט דער הימל,
 ביים טעגלאכן שירה-געזאנג,
 ווען ס'פלעגט זיך דערהערן פון זייערע שטימען
 דער פרייער, דער מומיקער קלאנג.

ווען פונקען פלעגן שפריצן פון זייערע שירים, —
 די לידער פון פרייהייט און רעכט,
 און ליכט פלעגן צינדן די הייליקע פונקען
 אין פייכטע און פינסטערע נעכט.

און שמערן ביינאכט אין די אויבערשטע ספערן
 אויף זיי פלעגן בליקן מיט נייד,
 און פלעגן מקנא זיין זיי זייער שוועבן
 אין לופט, ניט געצוואונגענערהייד.

III

היינט וואנדלען, פארבלאנדזשעט, די יונגע נשמות,
 ניט גייען אראפ, ניט ארוף;
 זיי קענען ניט ווערן קיין געטער-געשמאלטן,
 און האסן דעם מענטשלעכן גוף.

און ס'ווייכן די פוריען פון זיי ווי גראפן,
זיי האבן קיין גאל ניט, קיין חן.
זיי שוועבן אן פליגלען, זיי לעבן אן האפנונג,
זיי שטארבן ניט מיאום, ניט שיין.

יוני 11, 1911.

נאַכ'ן באַנקעט

ראַמט אַוועק די טויטע בלומען
 פון געשמאַרבענעם בוקעט :
 ס'וועט צוריק דער טאַג ניט קומען
 צום פאַרגעסענעם פּאַעט.
 ניט דעם יום-טוב, ניט דער ריח
 פון אַ קראַנץ, מיט זיין פּערפּיוס.
 אויס איז אַלץ, און פּוסט דער מוח,
 און די וועלט, אַך, טויב און שמום!

נעמט די כּוסות צו, די לעערע,
 פון דעם אויסגעזופּטן וויין ;
 ס'קומט צוריק ניט מער די „עהרע“,
 ניט דער טרויבנזאַפּט פון רהיין.
 אַלץ איז ליידיק, קאַלט און טרוקן,
 ווי דער כּוס, דער בלומענשטרויס,
 און די ליבע ווייזט אַ רוקן,
 און עס גייט די פּריינטשאַפּט אויס.

נעמט אַראָפּ די לייכטער שנעלער,
 מיט די לוסטרעס פון די ווענט :
 ס'וועט שוין מער ניט ווערן העלער,
 ליכט און לאַמפּ אַלץ אויסגעברענט.
 אויס דער גלאַנץ, די קאַמפּלימענטן
 פון דעם פּרעכטיקן באַנקעט,
 ווי דער טרויס פון מאַנומענטן
 ביים פאַרגעסענעם פּאַעט.

פון די נאַטן די געשמעלן
 נעמט אויך צו, ווייל די מוזיק

איז פארהילכט, און ברענגען וועלן
 אירע טענער ניט מער גליק.
 אָפּגעצימבלט, אויסגעפּידלט
 איז די פּרייד אין די פּיר ווענט;
 ערגעץ זיצט אַ שד און לידלט
 אויף אַ גיהנם-אינסטרומענט.

און די סאָפּע ניט פּאַרגעסן,
 טוט אים אַזאַ צער ניט אָן:
 וואו זיין מלכה איז געזעסן,
 שטייט אָן אָפּגעניצמער טראָן.
 אַלץ איז אויס! ס'וועט מער ניט זיצן
 דאַרט זיין הערצענס-קעניגין;
 ס'וועלן אירע אויגנבליצן
 ניט צעטומלען מער זיין זין.

איצט פּאַרשליסט שוין מיר און מויער,
 מאַכט די פענסטער-לאַדנס צו:
 פאַר אַ קבר איז דער מויער
 פיל צו גרויס צו געבן רו.
 אויס פּאַלאַצן, מלוכה, מלך,
 מלכה, טראָן און צויבערבליק,
 די הדיומים לעבן פּריילאָך
 אין אַ נאַרן-רעפּובליק.

דוד'ס האַרף

I

מיט די שמערן שמו'סט ירושלים'ס שמילע נאָכט,
דאָ אין שלאָפגעמאָך דער פענסטערל איז אָפן
און דער קעניג-זינגער, מיד פון שונאים-יאַגד,
איז זיך אַיינגעשלאָפן.

אויף די מענער-רייכע ליפן בלאַנדזשעט אום אַ שיר,
שמאַכטנדיק נאָך דוד'ס האַרציק-זיסן ניגון;
אַרום זיין קאַפּ ס'שוועכט — מיט אַן אויג צום טיר —
דאָס געפליגלט ווערטל: „גאַט, ער איז מיט דיר,
מעגסט זיך רואיק ליגן.“

און דעם אומבאַזויגבאַרן, אים האָט דער שלאָף באַזיגט,
האַט רעיונות פון מלחמות, פון געבעט צעמישט אים;
האַט צעטומלט די מזמורים, די נגונים, און ער ליגט,
ער, דער רייז-באַצווינגער, ווי אַן עופ'עלע פאַרוויגט,
ווייס ניט פון קיין פלשתים.

שטרעקט ניט איצטער אויס צו זיי זיין שטאַרקע האַנט,
און פון וועלף זיין סטאַדע דאַרף ער ניט באַפרייען;
אַלץ איז רואיק, ווי זיין האַרף איצט אויף דער וואַנט,
ווי עס רוען, בעת דער פרידן הערשט אין לאַנד,
פאַנצער און כלי זיין.

דוד רוט, אַבער ס'מאַר דער שלאָף ניט האַלטן לאַנג
גאַט'ס געזאַלכטן אין זיין מאַכט געפאַנגען;
וואַרט דער חיל ניט אויף אים, וואַרט דער געזאַנג,
בעט אַ מעכטיק וואַרט פאַר האַפּנונג און פאַרלאַנג
אין כלי-זמר קלאַנגען.

אכער אויפוועקן ווער וואגט דעם דיכטער-העלד?
וועמען זאל מען שיקן? וואו געפינט מען איינעם?
יואכ'ס גבורה שווייגט, מאכטלאז איז דא געלד,
ראטלאז אהיתופ'ל'ס חכמה אויפ'ן פעלד,
ס'שווייגן אויך די זקנים.

שיקט דער הימל צו דעם מיטל וואס מען דארף
דורכ'ן פענסטערל, וואס שטייט אליין אפן:
ס'בלאזט דעם ראט אריין, אן ווערטער קלוג און שארף,
בלויז א שטומער ווינט, בארירנדיק די הארף,
בלויז א ווינט פון צפון.

ס'רירט דער צפון-ווינט די צארטע סטרונעס אויף,
און באוועגט זיי מיט א וואונדערבארן כח,
און דער ווינט אליין, ער שפילט א ניגון אויף,
באלד איז דוד וואך, הויז פארהילכט און תויף
פריש א למנצח.

נאכט פאר נאכט קומט דיזער ווינט-און-הארפן-שפיל,
נאכט פאר נאכט דער ווינט ווען ס'באגניט צו מאגן,
וועקט די שטילע נאכט, וואס הלומ'ט אזוי פיל,
וועקט דעם זינגער-פירשט וואס הלומ'ט אזוי שטיל,
וועקט צום זינגען, זאגן.

II

„למה רגשו גוים, ולאמים יחגוריק?“
ס'לעבט אין פאלק דער שיר ווען ס'שמארבט ירושלים,
און דורך הונדערט דורות, אין צרות און אין גליקן,
וועקט און טרייסט דער מזמור, און ס'הילכט אפ צוריק:
„דוד חי וקים!“

לאַנג, לאַנג שלאָפט ער איצט זיין אומגעשמערטן שלאָף,
 ס'קען אים מער קיין ווינט, עס קען זיין האַרף ניט וועקן!
 איינגעפאלן איז זיין סוכה, און צעשפרייט זיין שאַף,
 טורעם-שטאַלץ און מעמפל-גלאַנץ, פון אַלץ צו אַלץ אַ סוף
 דורך גאָט'ס האַרטן שמעקן.

אַבער ערגעץ-וואו געפינט זיך עד היום
 יענע וואַנט, אויף איר די האַרף מיט אירע סטרונגעס;
 אַשור, פלשתים—לאַנג שוין האָט פאַרפלייצט זיי דער שטראַם,
 און מיט זיי פאַרטראַגן אינ'ם טיפן תהום
 געמער און אמונות.

דוד'ס האַרף זי לעבט נאָך, ס'לעבן קלאַנג און קול,
 נאָר פון צפון ווען אַ ווינט אַ בייזער קומט צוטראַגן
 אַלץ וואָס אין דער אומה רירט זיך נאָך אַמאָל,
 לאַזט זיך דוד'ס האַרץ פאַרנעמען מאָל פאַר מאָל,
 הויבט זי אָן צו קלאַנגן.

יולי 6, 1912.

מאָנטיסעלאַ, ניו יאָרק.

פערדינאנד לאסאל

(1825 — 1864)

(צו זיין 25 יאָריקן יאַרצייט, געפֿייערט דעם 31טן אויגוסט, 1889)

1.

לאַסאַל, זאָגט איר, טויט? שוין אַ פּערטל-יאָרהונדערט,
 דערציילט איר מיר — ליגט ער אין דר'ערד?
 דער מאַן וועלכן אַרבעטסלייט האָבן באַוואַנדערט,
 און אויסבייטער האָבן מיט שרעקן געהערט?
 דער מעכטיקער וועקער, אַ קינסטלער אין שפּראַך,
 דער אַרבעטער-פּריינט און דער פּעלקער-טריבן?
 דער פּרעדיגער פאַר אונזער הייליקער זאַך,
 וואָס אים האָט די גלייכהייט גערופן: מיין זון,
 וואָס אים האָט די וואַרהייט גערופן מיין ברודער
 און — פּאַטער, דער אַרעמער עלנטער מאַן;
 ער, וואָס האָט געמאַכט אין דער וועלט אַ גערודער,
 באַקעמפּנדיק יופּיטער ווי אַ מיטאַן:
 פאַרשפּרייטדיק ליכט און דאָס הייליקע פייער
 אין פינסטערע ערטער, אין ערטער פון קעלט,
 און וואָס האָט געוווּן דעם וועג צו זיין פּרייער,
 דעם וועג צו אַ נייע און הערלאַכע וועלט;
 ער, וואָס האָט באַקעמפּט וואָס איז שלעכט און פאַרדאַרבן
 ביז ער איז געפּאַלען פאַרמאַטערטערהייט —
 איז ער — מיינט איר — אין פּיר-און-זעכציק געשטאַרבן?
 — לאַסאַל איז אַ פּערטל יאָרהונדערט שוין טויט?
 וואָס רעדט איר? אַ מאַן ווי דער מאַן קען ניט שטאַרבן;
 אַ מאַן ווי לאַסאַל קען ניט, טאַר ניט זיין טויט!
 ווען אַרבעטסלייט אַרעמע קוועלן זיך, דאַרבן,
 און לעבן אין מאַנגל און שטאַרבן פון נויט;

ווען אומעטום הערשן דעספאָמיש מיראַנען —
 מיראַנען געקרוינטע, מיראַנען דורך געלד,
 זאָל ליגן אין דר'ערד אַ מיטאַן פון מיטאַנען ?
 זאָל ליגן באַגראַכן אַ מעכטיקער העלד ?
 ווען מאַרד-לוסט אין מענטשנגעשטאַלט זיצט אויף מיראַנען,
 פאַרגיסנדיק בלוט, אַדער צאַפּנדיק בלוט,
 און אומעטום ליגן אין שרעק די נאַציאָנען,
 די אונטער אַ סצעפּטער, די אונטער אַ קנוט ;
 ווען אַחדות געפינט זיך נאָר איין אין אַסמאַרגן,
 און מענטשלעכע גלייכהייט — נאָר אונטער דער ערד ;
 ווען וואַרהייט איז שעדלעך צו הערן, צו זאָגן,
 און ליגנס פאַרשימלעע ווערן פאַרעהרט ;
 ווען אומעטום שמאַכטעט די פרייהייט אין קיימן,
 פון פאַרטונאַל ביי צו די בערג פון אוראַל ;
 ווען טויזנטער באַטריגער די פאַלשקייט פאַרבריימן
 זאָל בלייבן די מענטשהייט צושיידט פון לאַסאַל ?

אוממעגלעך ! יא, אמת עם ליגט אין אַ קבר
 אין ברעסלוי דער גוף פון דעם הערלעכן מאַן,
 דער שמערבלעכער טייל פון דעם מאַן, יעדער אבר —
 זיי ליגן באַגראַכן אין עמלעכע שפּאַן
 פון ערד, פון דער ערד אונזער אַלעמענס מוטער,
 וואָס נעמט אַלע קינדער אַריין אין איר שוים,
 אַפילו די וועלכע גיט ניט קיין פוטער,
 קיין שפייז ניט ביים לעבן, קיין קלייד ניט, קיין הויז.
 יא, אמת, דער קערפער ליגט לאַנג שוין באַגראַכן,
 דער אַדלער-בליק לייכט אין די אויגן ניט מער,
 דער צונג אין מויל, וואָס פאַר זיין אויסשפּראַך האַבן
 געצימערט די הערשער מיט זייער געווער ;
 דער צונג, וועלכער האַט אין די הערצער געצונדן
 אַ פייער פון קאַמף-לוסט ביי אַרעמע לייט,

א העלישן פייער פון ברענענדע וואונדן
 ביי די וואָס ערוואַרטן מיט שרעקן דעם שמרייט —
 דער צונג, דאָס איז אמת, איז לאַנג שוין אָן רעגונג,
 די שטימע איז שטום און פאַרשאַלט די מוזיק,
 אזוי ווי דער גאַנצער גוף ליגט אָן באַוועגונג,
 און ווי אין די אויגן איז פינסטער דער בליק.

און דאָך טריאומפֿירסטו אומזיסט, קאַפיטאַל:
 עס לעבט אין דער וועלט נאָך דער גייסט פון לאַסאַל,
 ער לעבט און ער גרייט צו דיין פאַל,
 דיין שטורץ און דיין פאַל איבעראַל!

2.

דאָס יאָהר אַכט-און-פּערציק פון אונזער יאָרהונדערט
 האָט פּלוצלונג די אַרבעטער-מאַסן געבראַכט
 צום זינען, און האָט אומעטום זיי דערמונטערט,
 צו שטרעבן מיט האַפּנונג, צו קעמפּן מיט מאַכט,
 פאַר פּרייהייט און גלייכהייט, פון פעלקער און ראַסן,
 פאַר ברידערלאַכקייט פון נאַציאָן מיט נאַציאָן,
 און דאָס וואָס פאַרקוינדיגט געהאַט האָט די מאַסן
 די גרויסע פּראַנציוזישע רעוואָלוציאָן, —
 האָט שנעל צו פאַרווירקלאַכן איצט אַנגעפאַנגען
 דאָס יאָר אַכט-און-פּערציק מיט פייער און מוט.
 און אַט דער פּראָצעס איז דאָן פאַרווערטס געגאַנגען.
 פון שטונדע צו שטונדע, פון מינוט צו מינוט.
 ביז דער פּראַלעטאַריער האָט קלערער און קלערער
 זיין ביטערע לאַגע גענומען פאַרשטיין,
 און דאָס וואָס די איידלסטע פון זיינע לערער
 אים פּריער געזאָגט האָבן, האָט ער אַליין
 גענומען מיט שכל און גרינדלאַך באַטראַכטן.

באַטראַכטן און נעמען צום האַרצן — און דאָן...
 איז ער, וואָס מען פלעגט אים געוויינלאַך פאַראַכטן,
 געוואָרן אַ העלדישער קעמפער, אַ מאַן!
 „צום קאַמף! צו די וואַפן!“ האָט ער אויסגערופֿן,
 „דאָך.. האַלט!“ — זאָגט ער — ווער וויל זיין מיין גענעראַל?
 — „איך“ — האָט אים פֿון ווייטן אַ מאַן צוגערופֿן —
 „איך פיר דיך צום זיג!“ — און דער מאַן איז לאַסאַל.

און ער איז געשטאַרבן ?

אַ ניין, עס איז נאָר פאַרשוואַונדן
 געוואָרן פֿון אונז זיין פאַרמאַטערטער גוף,
 דאָך לעבט נאָך זיין גייסט, וועלכער האָט אונז פאַרבונדן,
 עס הערט זיך נאָך היינט זיין געוואַלדיגער רוף.
 עס לעבט דער געשמאַרבענער פֿרייהייטס-מריבון
 אין אַלעמענס הערצער, ביי פֿריינט און ביי פֿיינט,
 נאָר אונטערגעאַנגען איז ער ווי די זון,
 וואָס וואַרט אָפֿ די נאַכט און קומט ווידער און שיינט.

ער לעבט, יא, ער לעבט און באַלעבט און באַגייסטערט
 נאָך היינטיקן מאַג יענע עלנמע לייט,
 וואָס איבער זיי האָט מען געהערשט און געמייסטערט
 אַזאַ שרעקלאַך לאַנגע און פינסטערע צייט.
 ער לעבט און באַלעבט אַלע אַרעמע, שוואַכע,
 ער לעבט און ער גיט אַיין די אַרבעטסלייט מוט,
 צו נעמען פֿון זייערע אויסבייטער ראַכע
 פֿאַר פֿרייהייט גערויבטע, פאַרגאַסענעם בלוט.
 ער לעבט און ער זאָגט : —

פֿראַלעטאַריער, ניט אימער
 וועט אַייערע אַרבעט דערנערן דעם שופֿט ;

ניט אייביק וועט מען אין איין איינציקן צימער
 פארשפארן פאמיליען אן ליכט און אן לופט;
 ניט אייביק וועט מאיר אין די גאסן גיין זוכן
 אן ארבעטער-דינגער צוליב א שטיק ברויט;
 ניט אייביק וועט איר אין די גאסן גיין זוכן
 ווען איך ווערט געבארן א קינד אין דער נויט;
 ניט אייביק וועט יעדע פון אייערע מעכטער
 באדינען דעם רייכן, זיין מאַכטער, זיין זון;
 ניט אייביק וועט ליידן דער מאַן דער גערעכטער
 און דינען אלס רעכטלאָזער קנעכט ביים האַבן;
 ניט אייביק וועט אַרעמע שיינקייט פאַרקויפן
 דעם גוף און די ערע אין גאַס צוליב געלד;
 ניט אייביק וועט אַרעמע מענער-קראַפט לויפן
 דערמאָרדן פאַר געלד פּרעמדע יוגנט אין פעלד;
 ניט אייביק וועט פעלקער צעטיילן א גראַכן
 און מאַכן פאַר שונאים נאַטירלאַכע פּריינט;
 ניט אייביק וועט אַרבעט דעם טווער באַגראַכן
 און מאַכן זיין לעבן אַ לאַסט אים — ווי היינט;
 ניט אייביק וועט גאַלד איבער מענטשן רעגירן,
 וואו יעדערער שטייגט דורך דעם אַנדערנ'ס פאַל;
 ניט אייביק וועט אומרעכט, וועט רויב עקזיסטירן,
 ניט אייביק! — שרייט צום פּראַלעמאַריער לאַסאַל, —
 לאַסאַל דער געשטאַרבענער, וועלכער נאָך לעבט,
 לאַסאַל דער באַגראַכענער, וועלכער באַלעבט.

.3

און ווען די צייט,
 די נייע צייט,
 די פרייע צייט,
 וועט קומען. —

מיט דאַנקבאַרקײַט
 טראָגט, אַרבעטסלייט,
 פֿון נאַענט און װײַט
 קרענץ בלומען,

אויף יענעם אָרט,
 װאָס עס רומט דאָרט,
 ער, װאָס זײַן װאָרט,
 זײַן רײַדן
 האָט אײַך געמאַכט
 פול מוט און מאַכט
 און האָט געבראַכט
 אײַך פֿרײַדן.

װען איר װערט פֿרײַ
 פֿון טיראַניי,
 פֿון רױבערײַ
 אין לעבן;
 װען איר װערט רײַך
 אין פֿרײַהײַט גלײַך,
 געדענקט װאָס אײַך
 געגעבן —

האַט ער, דער העלד,
 װאָס האָט באַזעעלט
 אײַך און ערהעלט
 די גײַסער,
 און אײַנגערײַט
 דעם גרויסן שטאַרײַט
 פֿון אַרבעטסלייט
 און מײַסער.

טראַגט אים דאַרום
 אַהין אַ בלום
 פון אומעטום
 מיט ליבע
 דאַרט וואו ער רוט,
 ער וואָס זיין מוט
 איז אַייער גוט
 געבליבן.

אַן „אימער-גריין“
 זאַלט איר אַהין,
 איר, זיינע זין,
 אים ברענגען.
 און דאַן אַ ליד,
 אַ פרייהייטס-ליד,
 אַ זיג-ליד
 דאַרטן זינגען.

„אַרבעטער פּריונד“, 30טן אויגוסט, 1889.

מאָרקס דער זיגער

(צו זיין 25טן יאַרצייט, 13טן מערץ, 1908)

קיין איבערמענטש, קיין אונטערגאַט און קיין פראַפעט,
איז ער צו מענטשנקינדער נאָר אַלס מענטש געקומען;
קיין גאַט-געזאלבטער, קיין באַלאַרבערטער פאַעט,
האַט ער — דער מאַן — אַ שפּראַך אָן בילדער און אָן בלומען.

אַ מענטשנשפּראַך, אַ דענקער-לשון נאָר גערעדט,
דערמיט אַבער גאַט מאַמאַנ'ס פעסטונג אַיינגענומען, —
די תּפּיסה, וואו דער מענטש דעם ברודער זיינעם טרעט,
וואו אין אַ גרוב פון גאַלד זיין גייסט איז אומגעקומען.

קיין איבערמענטש; אַ מעכטיקער נאָר דורך זיין וויסנסמאַכט,
האַט ער, וואָס האַט אליהו'ס מאַנטל ניט געטראָגן,
אָן משח'ים שטעקן, אָן שמשון'ס גבורה אין דער שלאַכט,

און אָן אַרמיען, לייכט די שוואַרצע קראַפט געשלאָגן,
צוטרייבנדיק די חשך-ברואים פון דער נאַכט,
און מיט זיין העלען גייסט באַגינענדיק צו טאַגן.

פריערדיך ענגעלס

(28 נאָוועמבער, 1820 — 5 אויגוסט 1895)

דער צווילינגסברודער פון דעם גרויסן גרינדער פון אונזער תורה, דורך וועלכע „איך און דו“ פארוואַנדלען זיך אין „מיר“, און מענטשנדיגער, גערויבט פון מענטשנזין, פון אַלץ, וואָס גיט צו

מוט צו באַקעמפן יעדן שופט און שינדער, וואָס שינדן שפּילנדיק מיט אונז אין בלינדע קו, זיי אַלס פאַרבלענדער און דאָס פאַלק אַלס בלינדער, — דער גרויסער ענגעלס גייט היינט אין זיין רו.

זיין צווילינגסברודער, זיין קאַמעראַד-אין-וואַפן, זיין מאַרקס, וואָס האָט אונז אין דער וויסמעניי געמאַכט פאַר מענער פון באַדריקטע שקלאַפן,

און לערנענדיק צו לעבן ברידערלאַך-געמריי, עמפּפאַנגט אים היינט, און אונז, דעם פאַלק דעם שלאַפן, לאַזט ער זיין מעכטיק ווערק צו ווערן שטאַרק און פריי.

דער „אמת“ (באַסטאָן), 16טן אויגוסט, 1895.

נאָך ק. גאלאפ — א סאַנעט

(קורץ נאָך זיין טויט)

ער רומ! פאַר דער צייט פון יסורים געטריבן
 אין קבר אַרײַן, ליגט ער טויט פאַר דער וועלט
 נאָך אימער געליבט, דאָך שוין מער ניט געקוועלט,
 אַליין ניט מער פּיאיִק צו האַסן, צו ליבן.

ער רומ, ער וואָס איז ביז צום ענדע געבליבן
 באַגייסטערט פאַר פּרייהייט, פאַר וואַרהייט באַזעלט,
 ער רומ, און דעם אידישן אַרבייטסמאַן פעלט
 דער פּריינט, וועלכער האָט אים געפירט און באַשריבן.

ער רומ, נאָך אַ דאַזעלטן קאַמף און אַ לאַנגן
 מיט'ן שונא פון פאַלק און מיט'ן שונא פון ברוסט,
 פון ערשטן געיאָגט און פון צווייטן געפאַנגען;

ער רומ אַ דערשטיקטער פון ביז און פון הוסט,
 פונ'ם קאַמף, וואָס אין אים איז ער מוטיק געגאַנגען
 אַן אַפער פאַר פּרייהייט, געאַפערט מיט לוסט.

יאנואר 28, 1892. „פרייע וועלט“, פעברואר, 1892.

וועגן אים — ק. גאלאפ

וואָס האָסטו געוואונען דורך אונזער פאַרלוסט,
זאָג אומבאַרטהערציקער מױט?
ניט שוין האָבן אונזערע שמערצן דיין ברוסט,
די שוואַרצע ברוסט דינע דערפרייט?

וואָס האָסטו געוואונען דורך אונזער פאַרלוסט,
זאָג, גרויזאמע שטיפּמאַמע ערד?
ביי דיר איז ניט פולער, ביי אונז אַבער פּוסט,
עס ראָסט אין דיין שייד אונזער שווערד.

וואָס האָסטו געוואונען דורך אונזער פאַרלוסט,
זאָג, ווייסע מגפה, דו, זאָג?
ניט-שוין האָסטו פריידן געפונען און לוסט
אין אונזער אומענדלאַכן קלאַג?

זיי שווייגן, די שווינדזוכט, די ערד און דער מױט,
זיי האָבן קיין האַרץ ניט, קיין זין;
אַזוי ווי עס שווייגט איצט באַגראַבענערהייט,
באַשאַטענערהייט — קאַנסטאַנטין.

„וועקער“ (לאַנדאָן), 13טן יאָן 1893 (צו גאלאפּס ערשטן יאַרצייט).

צו יעקב גארדינ'ס ערשטן יאָרצייט

(א הלום אויפ'ן וואָר)

ער איז שמיל.
 ניט א זילבע פון זיין מויל,
 ניט א בליק פון זיינע אויגן;
 ד' ווייס, עס איז צום רעדן פויל,
 ווערטער פלעגט ער אָפט פארבויגן.
 אָבער ס'האַט דאָך אַלץ אַ שיער,
 „גיב אַ וואָרט, אַ בליק גיב מיר!“
 דאַכט זיך, איך פאַרלאַנג ניט פיל.
 ער איז שמיל.

שמיל איז ער.
 רואיק ליגט ער אין זיין בעט,
 צוגעמאַכט האַלט ער די אויגן;
 ניט ער רירט זיך, ניט ער רעדט,
 ער, וואָס איז אָפט הויך געשטויגן,
 ער, וואָס עד הויס נאָך ווערט
 פון די טויזנטער געהערט,
 מ ו ז ער שווייגן? ניט ער וויל?
 ער איז שמיל.

שמיל איז ער.
 אפשר איז ער טאַקע טויט?
 מאַלע וואָס עס קען פאַסירן.
 אַנדערע לעבן טויטערהייט,
 מתים פירן און מאַרשירן;
 איז ניט מעגלאַך, אַז זיי האַבן
 לעבעדיקערהייט באַגראַבן

אים — א שפאן ווייט פון זיין ציל?
ער איז שמיל.

שמיל איז ער.
נאר זיין מוזע שוועבט ארום
איבער מעלפאמענע'ס מעמפל;
א פארגעס-מיד-ניט, א בלום
אין א לענטע מיט זיין שמעמפל
מראגט זי אונמער זיין פארטרעט.
מרויערט און אן ווערטער רעדט,
זאגט אן ווערטער לאנגזאם שמיל:
„ער... איז... שמיל!“

גאָט במקום שכל

(אין ענטפער אויף שכל במקום גאָט פון יהואש)

נאָר זיך און נאָר די גאַנצע וועלט;
 מיט דיין איראַניע־שמויכל,
 באַרים זיך, אַז דו דאַרפסט ניט גאָט —
 דיר קלעקט דיין בלויווער שכל...

דאָך זאָג מיר, פרוינד, ווען ס'קומט די נאַכט,
 און דו ביזט ביחידות,
 און שטיל און פינסטער איז אַרום,
 און ס'האַרץ דיינס קראַנק און מיד איז —

ווען ס'שטעלט די מרה שחורה זיך
 אַוועק ביי דיר צוקאַפנס,
 און ס'פערלען קאַלט אויף דיין געזיכט
 פון יאוש־שווייס די טראַפנס —

ווען ס'גלאַצט מיט פוסמע אויג־לעכער
 דער טויט פון אַלע עקן,
 און ס'בלאַנדזשעט דיין נשמה דורך
 אַ מדבר פול מיט שרעקן —

זאָג, פרוינד, צי קומט דיין קלאַרער זין,
 אַ טרויסט דיר דאָן צו שאַפן? —
 צי העלפט דיר דאָן דיין ב מ ק ו ם - גאָט,
 וואָס דו האַסט זיך באַשאַפן?

צי ליגט ניט דאַמאָלט ווי אַ טרום,
 זיך קאַרמשענדיק אין דרויען
 דיין שכל - ג ב ו ר, וואָס ביי ט אַ ג
 שטאַלצירט מיט זיין כלי־זיין? —

— יהואש.

נאר זיך און נאר די גאנצע וועלט
מיט דיין נחמה-שמייכל;
בארים זיך, אז דו האסט א גאט
ווען ס'באנקראטירט דיין שכל.

דאך זאג מיר, פריינט, ווי הייסט דיין גאט?
ווי זעט ער אויס? וואו איז ער?
האט ער קיין פייער-ריטער ניט?
האט נאר א פארעדיז ער?

דאס איז דאך ניט דער ראכע-גאט,
דער נוקם און דער נוטר,
וואס אים דערשפירט אין פערטן דור
אן אומגליקלאכער טויטער?

דאך ניט דער מכול-גאט, וואס מאכט
ווי דאן, פאר מתן תורה,
פון רעדזשיא און מעסינא היינט
א סדום און אן עמורה?

איז דאס פילייכט דער קריסטנגאט,
דער גאט פון לויטער ליבע,
וואס דארף אין תוך קיין גיהנם ניט
און ברעט נאר... על פי סיבה?

און אויב ער אויך ניט, וועלכער דען
קומט איידער ס'ווערט פארצויגן
דער לעבנס-פארהאנג, און עס ווינקט
דער טויט פון טויזנט אויגן?

קומט איידער ס'גייען אויס די ליכט,
 און שמוס ווערט דער אַרקעסטער,
 און עס דערהערט זיך אַ געהויל
 פון בת-היענה נעסטער?

זאָג, ברודער, וועלכער גאָט קומט דאָן
 אַ טרייסט אונז צו פאַרשאַפן?
 און קומט אַ גאָט — זאָג, האָט ניט אים
 דיין במקום-גאָט באַשאַפן?

צו כנסת ישראל

(פאר א. ליעסין — א מחנה)

א, גלויב זיי ניט, אלטימטשקע, כנסת ישראל,
 איך בין ניט אנטרונען געווארן פון דיר;
 מיר דאכט נאר, דיין לאנד בלייבט שוין ארץ ישמעאל,
 אפילו אויב דיינס איז עם אויפ'ן פאפיר.
 מיר דאכט פאלעסטינע איז ניט מער דיין מדינת,
 און סתם „טעריטאריע“ — איך האלט ניט דערפון;
 איך זע ניט קיין ראלע אויף אזיע'ס בינע
 פאר דיר. אבער, מאמינקע, איך בין דיין זון.

און, מאמע, מיר שמארצן די אייביקע וואונדן
 אויף דיר, וועלכע בלייבן רק אפן און ניי;
 דעם לייב שניידט דער שטריק מיר, וואס דיך האלט געבונדן,
 דיין גלות — ער לאזט מיר ניט אטעמען פריי.
 עם ברענט אויף מיין שמערן דער חותמו-של-קין,
 און ברענט דעם ארט פון דיין גילדענעם ציין,
 און גערן פארוואנדלט וואלט איך אין כלי-זין
 מיין פען, פאר דיין קאמף, אין מיין הייליקער היץ.

דו האסט אבער, מאמעניו, אלערליי קינדער,
 פארציי מיר, איך ליב זיי ניט אלעמען גלייך,
 געשארענע שעפסן, געמעסטעמע רינדער —
 דער צורר אליין שידט אפ ארעם פון רייך.
 איך פיל זיך א פרעמדער אין יעדער אסיפה,
 וואו איבער בארויבטע רעגירט א האבון.
 איך קען אים ניט לויבן. איך טויג ניט צו חניפה,
 ער איז ניט מיין ברודער, דאך איך בין דיין זון.

ניין, גלויב ניט, אַלטימשקע, כנסת ישראל,
 ניט אַפּמריניק בין איך געוואָרן פון דיר.
 מיך האָט ניט געפּאַנגען די מאַכט פון סמאל,
 קיין כישוף האָט לילית געהאַט איבער מיר.
 ס'איז אמת, איך בין ניט אין יענער אַגודה,
 וואו ס'ראַנגלען זיך פּרושים מיט עשׂוים געזינד,
 אויך טראָג איך די פּאַן ניט פון מחנה יהודה,
 דאָך, מאַמעניו, טייערע, איך בין דיין קינד.

אין טרוים, אויפ'ן וואָר — רק מיר שטייט פאַר די אויגן
 צום פעלן צוגעשמידט פּראַמעטיי דער טימאַן.
 און איך זע ווי זיין בלוט ווערט פּונ'ם אַדלער געצויגן,
 זיין האַרץ מיט רציחה געריסן, און דאָן —
 ווי ס'וואַקסט אַפּ טאַג-טעגלאַך דאָס האַרץ פון דאָס נייע,
 להכעים דעם פייניקער, בלוטיק און ווילד;
 און יעדעס מאָל זע איך דיין אַלטע, דאָך נייע
 געשטאַלט אין דעם שרעקלאַכן, גריכישן בילד.

און קומט אָן דיין אַדלער, דאָן גיסן זיך טראַפּנס
 פון בלוט פון מיין האַרצן בעת דיינס ווערט פאַרצוקט,
 און קומט דיין רפואה, דאָן שטיי איך צוקאַפּנס
 ביי דיר, אויף דיין מאַרמיר-מגילה פאַרקוקט.
 באַוואונדער דיין אייביקייט, מאַמע, דיין כח
 צו לעבן, געדייען, זיין אַלט און דאָך שטאַרק;
 צו שמעלן זיך געגן אַ וועלט מיט אַ מח
 געשאַרפט אויף אַ מילשמין, וואָס ברעכט דיר דעם קאַרק.

און גלויב מיר, איך וואָלט זיי געגלויבט, דיינע גלויבער,
 אין זייערע לופטשלעסער וואָלט איך געלעבט;
 איך וואָלט צו דער ווירקלאַכקייט'ס שטימע אַ טויבער,
 אַ בלינדער צום לעבן געווען; וואָלט געשמרעכט,

צוזאמען מיט זיי, צו דיין לאַנד פאַר דער אומה,
 צו אַלץ — נאַר אַוועק פון מיין דאָ, פון מיין היינט;
 איך וואָלט זיי געפאַלגט, דיינע גוטע און פּרומע,
 און, מאַמינקע, ווייסטו, איך האָב זיי ניט פיינט.

איך קען אַבער ניט. ווען דער שמערץ גייט אַריבער,
 פאַרלאַנגען די חושים צוריק זייער רעכט;
 דאָן זע איך שלאַנגען אין וועג, זע די גריבער,
 אַ מאַרש אַ געמאַכטן, אַ שמער וואָס איז עכט.
 דערביי רופט אַ בת-קול: מען דאַרף ניט מער האַבן
 צו זיין אַ נאַציאָן היינט אָן אייגענע לאַנד;
 פאַרשאַטן ווערט ביסלאַכווייז איצט יעדער גראַבן,
 דער גרענעץ פאַרשווינדט, עס וואַקסט דער פאַרשטאַנד.

און דו פלאַנצסט זיך בוימער אין יעטוועדער גאַרטן,
 אין יעטוועדן קלימאַט, און איטלאַכער בוים
 איז טיף איינגעוואַרצלט, און בליט זאָגאַר דאַרטן,
 וואו לאַנג שוין פאַרגעסן איז כּבל, איז רוים.
 און וואָס פאַר אַ בלעטער עס זאָלן ניט טראַגן,
 די בוימער — מען זעט, זיי געהערן צו דיר;
 און זינגען זיי שירה, דאָן הערט מען זיי זאָגן
 אין אַלערליי שפּראַכן דיין אידישן שיר.

דו ביזט ניט אַ פּאַלק דורך די הייל פון מכּפּלה,
 דעם כּותל מערכי, דעם חורבן, דעם טויט;
 קיין שכינה אין טרויער, קיין אַנדער אַבלה,
 קיין ירמיה'ס קלאַג מאַכט די בלאַסקייט ניט רוים.
 דו לעבסט און דו ליידסט, דו געפינסט דיין רפּואה
 פון גלעד אין זיך, אומעטום, וואו דו ביזט;
 דו לעבסט אין כּך-אַמוץ'עס צוקונפּט-נבּואה,
 פון דורות וואָס קומען מיט יוכל באַגריסט.

און פונקט ווי דו דאַרפסט ניט קיין האַר-באַנד, קיין שייטל,
 קיין שנירלאַך פערל, קיין צירונג, קיין שייך,
 קיין גילדערנע קייטל, קיין הערינג אין קלייטל,
 קיין ווינקעלע מיסט אין שטוב — אידיש צו זיין,
 אזוי קענסטו בלייבן צו קינדער אַ מוטער,
 אפילו ניט אין די געצעלטן פון שם,
 און איך קען אַ זון דיר זיין, מאַמע, אַ גוטער,
 ווייט פון הר הבית, ווייט, ווייט פון דערהיים.

אַ זון, יא אַ זון אַ געטרייער,
 געטריי צו זיין מוטער, געטריי אויך צו זיך,
 געטריי צו דעם וועלט-קאַמף, דעם פעלקער-באַפרייער,
 וואָס מוז, ווען די צייט קומט, באַפרייען אויך דיך.
 אזוי וועל איך לעבן און דיר, מאַמע, דינען,
 ביז אַפּ לויפט מיין זאַמדגלאַז, ביז אַלץ איז אויס.
 איך וועל אַבער דאָן פון דיר אויך ניט אַנטרינען:
 דער טויט וועט געפינען מיין קאַפּ אין דיין שוים.

למי החותמת ?

דו שפייסט מיט אַ קללה מיין נאָמען אַרויס,
 מיט סם און מיט גאַל און מיט האַס ;
 דו שפייסט מיך פון דירות, פון קראַמען אַרויס,
 פון כלל, פון דערהיים אויפ'ן גאַס.
 דיין פנים פאַרקרימט און דער נאָז האַלב פאַרריסן,
 ווילסט דו מיך, ר' יודל, ניט קענען, ניט וויסן,
 דאָך זאָג נאָר דעם אמת,
 למי החותמת ?

דער שמעקן איז וועמעס ?
 די בענדלאַך, די פיינע.

מיין שמאַך — אויב ניט דיינע ?

למי החותמת ? ביי מיר איז דאָ אין האַנד,
 דער משכון פאַר תּאוה, געקויפטע מיט שאַנד ?

* *

*

איך קום אויפ'ן גאַס נאָך אַ קונה אַרויס,
 אַ קונה פאַר לוסט, אָן אַ האַרץ...
 דו שפייסט אויס : „אַט קומט זי, די זונה אַרויס !“
 דו שניי-זויים — אויף מיר, אַזוי שוואַרץ...
 דו, כשר'ער איד, קערסט צו מיר צו דעם רוקן :
 אַ חרפה אין פנים אַזעלכע צו קוקן.
 און דאָך, זאָג דעם אמת,
 די חרפה איז וועמעס ?
 למי החותמת ?
 די פתילים, דער שמעקן.
 דער שמוץ מיט די פלעקן ?
 זאָג, איז ניט געפאַלן מיין אומשולד אַ קרבן
 פאַר דיר, בעת מיין ליבע אין ברוסט איז געשטאַרבן ?

* *
*

איך קום אויפ'ן גאס מיט די שטערן אַרויס,
זיי פינקלען, פאַרמונקלט בין איך ;
איך קום מיט מיין קופּערנעם שטערן אַרויס,
אַ פּלעק האָט מיין שטערן אויף זיך.
אַ פּלעק, אַן אַמאָליקן ברען מיט אַ שטעמפל,
געבראַנדמאַרקט, ר' יודל, אין לילית'עם טעמפל...
דאָך זאָג נאָר דעם אמת,
דער זיגל איז וועמעס ?
למי החותמת ?
ווער האָט מיך אין שטרודל
פון שאַנדע, ר' יודל,
פאַרשלעפט, אויב ניט דו, און פאַר'סמ'ט מיר די ברוסט,
ווער האָט מיך מיט גיפטיקע ליפּן געקושט ?

6טן יוני, 1916.

* *
*

דער אַדלער פליט הויך
און הויך שטייגט דער רויך
דער אידישער מול, ער שטייגט אַמאַל אויך
דער אמת אליין
וואָס מער ער איז ריין
קומט אויף און פאַרזינקט ווי אין וואַסער אַ שטיין.

דער העלפאַנד איז שטאַרק
און שטאַרק איז דער קאַרק
פון אים וואָס פאַרשלינגט גאַר די עופות פון מאַרק.
קריטיק נאָר איז שוואַך
שיסט שאַרף און פאַלט פלאַך,
ווערט גיך וואָס נאָך סוכות פון סוכה די סכך.

„ ס א פ א „

איר אַרעמע האַרץ איז אַ תּפֿיסה,
 אין וועלכער, אין קייטן געשמידט,
 גייט אויס, אין לנאַגזאַמער גסיסה,
 איר ליבע פון וועכטער געהיט.

אַ פּסול'ע ליבע, אַ טריפה,
 וואָס האָט אָן אַ ברכה געברענט,
 געפלאַקערט צום סוף ווי אַ שרפה,
 מיט האַס פאַר באַשרענקונג פון ווענט.

אַ ליבע אָן חופּה, אָן רינגען,
 פון וועלכער די צניעות אַנטלויפט,
 וואָס דינגט ניט און לאָזט זיך ניט דינגען,
 און קויפט ניט, און ווערט ניט פאַרקויפט.

וואָס נעמט פאַר אַ קום אַ נשמה,
 און גיט אָפּ איר וועלט פאַר אַ קום,
 און גיט פאַר באַטרוג, אַלס נקמה,
 אַ גיפּט-טראַנק אַנשטאַט דעם גענום.

אַ ליבע אָן שרעק פאַר ריכטער,
 אָן חרפה פאַר לייטן, פאַר גאַט;
 וואָס וויל ניט און קען ניט זיין ניכטער,
 און לאַכט פון דעם אַפּלאַכער'ס שפּאַט.

וואָס לאַכט פון קברנים און טרונעס,
 פון תּליות פון פעמליעס, פון שמריק;
 צודריבלט די שמריק, און מאַכט סטרונעס,
 און שפּילט אויף זיי גיהנם-מוזיק.

* *

און איצט, אין אַ לאַנגזאַמער גסיסה,
 גייט זי, איר באַזיצערין, אויס;
 עס פּלאַצן די ווענט פון איר תּפּיסה,
 דער טויט שטופּט די ליבע אַרויס.

דער שלאָס מיט די קיימן צושפּרינגען,
 אויס וועכטער, אויס אַייזערנער שטאַנג!
 די ליבע, אַ פּרייע, קען זינגען,
 צום אַפּשיד, איר שוואַנען-געזאַנג.

ס'איז אויס אין די אויגן דער פייער,
 געשטילט איז דער קאַמף אין דער ברוסט;
 און דאָ איז דער טויט, דער באַפּרייער,
 מיט זיך נעמט ער ליידן און לוסט.

און ער איז צו איר ניט געקומען,
 ווי ס'קומט אָן אַ שונא אין לאַנד;
 דעם טויט האָט זי ליבענד גענומען,
 אים געבנדיק פּריינדלאַך די האַנד.

זי בעט ניט ביים טויט קיין דערבאַרמונג,
 זיין שמייכל פאַרלאַנגט זי, זיין גלעט;
 זי גייט צו איר לעצטער אומאַרמונג,
 צום קבר — איר חתונה-בעט.

א מאמע'ס הארץ

(אן אלט פראנצויזיש ליד)

אמאל האט א בחור, א יונגער, געליבט,
 אי-וויי איז צו מיר, אי-וויי, אי-וויי!
 אמאל האט א בחור, א יונגער, געליבט
 א מיידעלע, וועלכע האט אים ניט געליבט.

באפוילן האט זי אים: „ברענג מאָרגן צו מיר“ —
 אי-וויי איז צו מיר, אי-וויי איצונד —
 זי האט אים באפוילן: „ברענג מאָרגן צו מיר
 דאָס האָרץ פון דיין מוטער צו שפייזן מיין הונד.“

דער'הרג'עט זיין מוטער האט ער אויפ'ן שמעל,
 — אי-וויי איז צו מיר, וויי איז מיר און ווינד! —
 זיין מוטער דער'הרג'עט האט ער אויפן שמעל,
 און אי זמיט איר הארצן געלאפן געשווינד.

און לויפנדיק איז ער געפאלן אויף דר'ערד,
 אי-וויי איז צו מיר, מיר שוידערט, מיר גרויט, —
 און לויפנדיק איז ער געפאלן אויף דר'ערד,
 און דאָס האָרץ האט געראלט אינ'ם קויט.

דאָך ליבעספול האט אים דאָס האָרץ נאָרגעפרעגט,
 אי-וויי איז צו מיר, וויי איז מיר און ווינד! —
 דאָס מוטער'ס האָרץ האט געפרעגט נאָר ביי אים:
 האָסטו דו זיך ניט וויי געטאָן, טייערעס קינד?

א הספד אויף דאָנאַ בלאַנקא

זי איז פריי!
 א, איך ווייס, עס איז דום,
 איר געזונטע, איר קלוגע;
 און איר קוקט אויף מיר קרום
 בעת איר הערט ווי איך שריי:
 זי איז פריי, זי איז פריי!
 נין, איך בין ניט משוגע,
 כאַטש די פרייע ליגט טויט,
 כאַטש זי ליגט קאלטערהייד,
 אין אַ שרעקלאַכן זאַרג,
 אין אַ זאַרג האַרט און שוואַרץ,
 פול מיט פעסט, ווי אַ זומפ;
 כאַטש דער טויט ווי אַ באַרג
 דריקט איר ברוסט, פרעסט איר האַרץ
 און איך שריי: זי איז פריי!
 כאַטש איר האַרץ איז שוין פוסט,
 ווייל אַ טייוולשער פומפ,
 מיט אַ העלישער קראַפט,
 האַט פון האַרצן איר בלוט,
 פון איר לעבן די זאַפט
 אויסגעזויגט, ווי די ברוסט
 זויגט הייס-הונגעריק אויס
 דאָס קינד בעת עס רוט,
 בעת עס ליגט און עס רוט
 ביי דער מאַמען אין שוים.

זי איז פריי!
 זי איז מער ניט קיין ווייב,
 קיינעס'ס ווייב! זי איז פריי!

קיין געזעץ, קיין שום זימע
 האַלט איר הייליקן לייב
 ניט אונטער אימיצענ'ס שוץ;
 איבער איר ניט קיין שליטה
 איצט דעם, וואָס דעם שוץ
 קויפט זיין גאַלד, קויפט דער פּוץ
 אויף איר גוף, וואָס דאָס גאַלד
 האָט באַצאַלט; ווייל זי האָט
 איצט ניט צירונג, ניט גאַלד,
 ניט קיין הייזער אין שטאַט,
 ניט קיין פעלדער אויפ'ן לאַנד,
 ניט קיין זייגער אויפ'ן וואַנד,
 ניט מער האַלד...

זי איז פריי!
 די אַנטשלאַפענע פרוי,
 מיט די אויגן פאַרמאַכט,
 פאַר דער צייט, פאַר דער נאַכט,
 יענע אויגן העל-בלוי,
 ווי דער הימל-אָזור,
 בעת די געכט זיינען שיין,
 ווען ס'באַזינגט די נאַמור,
 אַ זינג-פּויעלעך כאַר,
 מיט אַ קינדערשן חן,
 אין דעם ליד, דעם רעפּריין,
 און די בוימער אַרום,
 פאַר באַגייסטערונג שמום,
 רוישן בראַוואַ אַנטציקט.
 זי איז פריי, און זי שלאַפט,
 מיט די אויגן פאַרמאַכט,
 פאַר דער צייט, פאַר דער נאַכט,

אן א נאכט ליד פארוויגט,
 ליגט זי זיך רואיק און שלאפט,
 מער ניט דענקט, אדער טראכט,
 מער ניט דענקט, אדער טראכט,
 נאר איר גוף זאגט: „גוד-באי!“
 זי איז פריי, אלץ פארביי!

זי איז פריי!
 און איך זאג אייך, זי וועט
 איצטער האבן א בעט,
 אפשר שמאל, אפשר קליין,
 דאך פאר זיך נאר אליין;
 זי וועט שלאפן אליין,
 ניט פון קיינעם געשמערט,
 און ס'וועט רוען אליין,
 אין א קעסטלע קליין,
 איר געהייליקטער לייב.
 זי איז מער ניט, איר הערט!
 קיינעמ'ס האב, קיינעמ'ס ווייב,
 ס'האט קיין שליטה אויף איר
 קיין צווייפטיקער טהיר,
 קיין שום שד, קיין שום גאט —
 זי איז איצטער שוין פריי!

זי איז פריי!
 און איך שריי: זי איז פריי!
 געגן גאט'ס טיראניי,
 געגן הימל און ערד,
 געגן דין און געזעץ,
 געגן ביקס, געגן שווערד,

געגן רייטער און פערד,
געגן יעדער געוואלם
אין יעדוועדער געשטאלם:
זי איז פריי!

1901

הומאָר און סאַטירע

מײן גזר-דין

זיי זיצן און קלערן,
און קנייטשן דעם שמערן,
עס גיסט זיך פון פנים דער שוויים;
זיי קלערן די ריכטער.
צי בין איך א דיכטער,
אן אמת'ער דיכטער, ווער וויים!

זיי פילן אז וויכטיק
איז: קלאַר זאל און ריכטיק
ארויסקומען דער פרינגאוואַר;
וואָס דאָ ווערט אַנמשידן,
בלייבט תורה פאַר אידן
— מסיני — פון קינפטיקן דור.

און קודם כל דבר
באַטראַכט מען מײן עבר
א שטייגער וואָס זעט מען ביי מיר;
הערסט! לויטער דבורים
פון נויט, פון יסורים,
רק זיפצעט, רק קרעכצעט מײן שיר.

וואו רויזן און ליליען
און ליבעס-אידיליען
ערפילן דעם לעבן מיט לוסט;
וואו מיידעלאַך זימע
נשמות אין תפיסה
פאַרנעמען, צו זיך, אין דער ברוסט;

וואו אָמור אין וועלדער,
 אין גערטנער און פעלדער
 שיסט פּיילן פון בויגן אַרום
 און ס'יאַגן זיך נאָך אים
 פאַרוואונדעט מלאַכים,
 פאַר פּרויען פאַרשמעלט אומעמום ;

וואו חיה'לאַך ברומען
 און פליגעלאַך זשומען,
 און ס'קייכן זיך קינדער אין כאַר ;
 וואו ווינמעלאַך בלאַזן
 און ס'טרייסלען זיך האַזן,
 און וואו-ערנעץ צוויי ווערט אַ פאַר ;

וואו בערגלאַך און מאַלן,
 אַ לאַנדשאַפט צו מאַלן,
 פאַרלאַנגען אַ קינסמלער-מאַלאַנט,
 און ס'גרינט פאַר די בוימער
 אַן אייביק ל"ג בעומר,
 רייסט ממש אַ שיר פון דער האַנט ;

וואו פייגלאַך אויף צווייגן
 צו פייגלאַך אין שמייגן
 אַ פרייהייטס-גרום פיפצענען צו ;
 און קינדער, אין וויגן,
 צופרידענע ליגן
 און לאַכן זיך מיט זיסער רן. —

אַ זיפּ זאַל באַזינגען
 אין פּערזן, וואָס קלינגען
 ווי איכּה אַן אויך-מיר פּאַעט !

זאל צרות באקלאַנגן,
רק טראַכטן פון מאַגן,
דערפאַר, ווייל נאַר צרות ער זעט!

* *

*

בעת ליבע און לעבן
כסדר נאַר וועבן
גאַרדינען פאַר לוסטיקע זינד,
קומט ער מיט'ן דלות
פון אַרעמע כלות,
פון וויבלאָך, וואָס גייען צו קינד!

פון גאַנץ פרשת נח
אים קריכט נאַר אין מח
דער מבול, וואָס גיסט און פאַרוויסט;
ער זעט ניט דעם עיקר
ווי נח ווערט שיכור
פון וויין, וואָס דעם לעבן פאַרוויסט.

אויף פיסלאַך, וואָס טאַנצן
אַ לעבן אַ גאַנצן,
זיין אויג זעט אַ הינער-אויג בלויז,
און הענט פול מיט רינגען
אים מאַכן נאַר זינגען
פון דינסט-הענט, אין גאַס און אין הויז;

ער זינגט אַנעים זמירות
פאַר אַרבעט און שכירות,
פאַרגעטערט אַ הובל, אַ שער;
רק שירים, תשכחות

גיט ער בעל-מלאכות,
ווער ווייס, וואָס מיט אים איז דער מער !

אַלץ האָט דאָך אַ גרענעץ,
ווי שמערט גיט אַ גענעץ
אַמאָל דעם אכיונים-געזאַנג ?
ווי ווערט דאָס גיט גודנע
אין זאַכן פאַסקודנע
צו פּורקענען זיך אזוי לאַנג ?

אַן אויפהער ווערט נמאס
אַפילו אַ צימעס,
אַ פשיטא שוין שימערע זיך ;
דעם איידעלן מענטשן
באַשעפטיקט דער בענטשן
פיל מער, ווי דער שטאַפן דעם בויך.

* *

*

היינט פרענט אים בחרם
ווי ס'קלינגען מזמורים
מיט פאַרבן, וואָס זינגען ווי טענץ,
ווי היינטיקע צייטן
רעיונים/לאַך רייטן
אויף קליאַטשקעלאַך פון דעקאַדענץ ;

ווי ווייבערשע מענער,
און הינערשע הענער,
און ציגעלאַך אמת'ע בעק,
אויף שמאַלצעס מאַרשירן
דורך פּערוז, וואָס פירן
פון אַלצדינג, צו אַלצדינג אַוועק ;

ווי היציקע שטרעלן
 א וואַלקן באַפּאַלן,
 דערפאַר, וואָס ער זופּט אויס דעם ים,
 בעת בלאַסע סאַראַקעס,
 וואָס פּאַסטן הפּסקות,
 דאָס טוען, ווייל ס'בעט זיך צום גראַם.

אים פעלט די מאַדערנע
 קאַלירמע לאַמטערנע,
 וואָס לייכט און מאַכט בולט דאָס אַלץ,
 וואָס פינקלט אָן פייער;
 ווער גיט דאָ אַ דרייער
 פאַר עברי מיט פעפּער און זאַלץ?

מען ווירקט אויף די חושים
 אָן טראַפּ, אָן דגושים
 לאַ דוקאָ איז לאַגיגע היינט;
 אַט גראַד דורך אַ קרימונג
 באַשאַפט מען אַ שטימונג,
 וואָס גלייך איז, דאָס האַט מען איצט פיינט

* *
 *

בקיצור הדבר,
 ווי ווייט אונז זיין עבר
 באַווייזט וואָס זיין דיכטונג באַטייט,
 איז קלאַר אַז זיין פּלאַץ איז
 מער צווישן פּאַרטאַטשעס
 ווי צווישן פּאַעטישע לייט.

רבתי, ווער קויפט ?

ווער קויפט א פעדער ?
 א פען א פאנטאנקע,
 ווי שמאל שמארק א פעדער
 און בויגזאם ווי לעדער
 און דאך ניט קיין קראנקע,
 ניט ראסטיק, ניט שוואך.
 ווער קויפט אזא פעדער, רבתי ?
 רבתי, ווער דארף אזא זאך ?

ווער קויפט א פעדער ?
 א פען א גענימע ;
 א פען, וואס ניט יעדער
 אויף איר האט כסדר
 געקענט האבן שליטת,
 דאך נוצלאך זיין קען...
 ווער קויפט אזא פעדער, רבתי ?
 רבתי, ווער דארף אזא פען ?

רבתי, וואס באַט איר ?
 אהער די מטבעה !
 געלט, דאכט זיך, האט איר,
 רבתי, וואס באַט איר ?
 ק"ן קערבלאך, א מאה ?
 איך בעט ניט קיין סך.
 ווער קויפט אפ מיין פעדער, רבתי ?
 רבתי, ווער דארף אזא זאך ?

עשׂו כח

זאגט יאנקעלע מח
צו עשׂו'ל האנט :
דיר פעלט, צו דיין כח,
מיין שארפער פארשטאנד.

זאגט עשו : מיין ברודער,
וואס טויג מיר זיין קלוג ?
צום בלייבן ביים רודער
האב'ך שכל גענוג.

דער איד אין דער וועלט

דער איד איז אַן אומה'לע
וואונדערבאַר קליין,
און אַלעמען גיט ער
די קראַפט און דעם חן.
דער איד איז דער חיריק'ל
אונטער'ן יוד ;
דער פינטעלע אין דעם
און איבער'ן וואָו ;
דער איד איז דער מפיץ,
דער אַכץ אינ'ם האַ,
דער דגש אין כף,
אינ'ם פּא, אינ'ם תּיו ;
דער איד איז אַן אומה'לע
מורא'דיק קליין
ווערט'נט כּמל בששים
און לעבט ניט אַליין.

„זשארגאן“

דא שטייט א מאן, וואָס הערט מיין ליד
און שמייכלט צו דערביי;
זיין פנים זאָגט: ווי קומט אַ איד
צו פערזן-שרייבעריי?

ער מיינט, אַז דיכטן אין זשארגאן
איז היילע פאַנטאַזיע.
„ווי קומט דער לשון פון סמארגאן
— פרעגט ער — צו פאַעזיע?“

איך ענטפער אים: אַ מענטש קען זיין
אַ דיכטער אין זשארגאן,
פונקט ווי מען קען אין ריין לאטיין
אַ דומן שמייכל מאַן.

איך זאָג אים אויך, אַז איך אליין
האַב ליב די שפראַך דערפאַר,
וואָס איר קען שווער אַמאָל פאַרשטיין
אַן איינגערעדמער נאַר...

„פרייע וועלט“, יאנואר, 1892.

פילאָנמראָפּן

ווען זיי זויגן אויס דעם לעצמן מראָפּן
פון דעם אויסגעקוועלטן מענטשנ'ס בלוט,
ווערן די וואַמפירן — פילאָנמראָפּן,
פריינטלאַך, פרום און גוט.

ווען זיי קריכט פון האַלז שוין יעדער ביסן,
און אין מאַגן ליגט אַליץ ווי אַ שטיין,
לאַזן זיי דעם אַרעם מאַן געניסן —
צייטנווייז אַ ביין.

און דער שקלאַף האַט בושע פאַר אַ טימל,
פאַר אַ נאַמען, און ער כאַפט אַראָפּ
האַסטיק, זיך פאַרבויגנדיק, די הימל
פאַר'ן פילאָנמראָפּ.

און ער ווייס ניט, אַז די פילאָנמראָפּן
וואַלטן ניט געקענט זיין פרום און גוט,
ווען דער טווער וואַלט געהאַט אין מראָפּן
מער פאַרשמאַנד און מוט!

„וועקער“ (לאַנדאָן). 3טן פעברואַר, 1893.

גאַט'ס סטראַפּטשעס

זיי קומען און דערציילן אייך :
 איר דארפט זיין פרום און גוט,
 און מאַן וואָס זיי באַפעלן אייך,
 און ליב האַבן די רוט.

זיי קומען און זיי זאָגן אייך :
 איר דארפט ניט דענקען פיל,
 אז ווען די טרייבער יאָגן אייך,
 האַט דאָס אַ צוועק, אַ ציל.

זיי קומען און דערקלערן אייך :
 איר האַט אַן אַנדער וועלט,
 וואו קיינער וועט ניט שמערן אייך
 צו מאַן וואָס אייך געפעלט.

זיי קומען און פאַררעדן אייך
 דעם שמערץ מיט פרומע רייד ;
 און גיבן אין גן-עדן אייך
 נחמות — נאַכ'ן טויט.

איר הערט זיי, הערט זיי, נאַרעלאַך,
 און ליידט, און נעמט צו קלעפּ,
 און האַלט אויס אַל די האַרעלאַך,
 וואָס ברעכן אייך די קעפּ.

„ראַדיקאַלע“ פאַלקס-פאַרטרעטער

זיי קומען צום פאַלק און זיי זאָגן :
 דו טראַגסט אַזאַ שרעקלאַכן יאָך.
 מיר וועלן דיר העלפן אים טראַגן,
 דו גיב אונז אַזוי פיל אַ וואָך.

דער אַרבעטער איז זייער גלויביק
 און אַכטעט אַ מאַן אין אַ פּראַק ;
 ער איז נעבאָך אימער און אייביק
 געוועזן אַ גרויסער פּראַסאַטאַק.

ער נעמט אָן די הילף מיט פריידע,
 דער העלפער, ער נעמט זיין געצאָלמ,
 און ער און זיין פריינט האַבן ביידע
 זיך איינער דעם אַנדערן האַלט.

ער קען ניט די טובה פאַרגעסן,
 און גיט זיי אַ הערצלעכן דאַנק,
 דערפאַר וואָס זיי העלפן אים עסן
 און שוויצן פאַר אים ביים געטראַנק.

דערפאַר וואָס זיי העלפן אים טראַגן
 די לעסטיקע קליידער און שוין...
 און נעמען די מי פון פאַרמאַגן
 כמעט גאַר אין גאַנצן אויף זיך.

„פרייע וועלט“, יולי 1892.

איש תם יושב אוהלים

וואָס קימערט ר' יאָנקלען די שיינע נאַטור,
די וואַנדער פון מילי-מיליאָסן פון וועלטן?
ער זיצט זיך ביים ספר, פאַרטאָן אין זיין דרוש,
ר' יעקב, דער מאַן, וועלכער זיצט אין געצעלטן.

די בערג, און די בוימער, די ליליע, די רויו,
זיי זיינען פאַר אים נאָר פאַראַן אין משלים;
וואָס ווייס ער פון פויגעלאַך, בלעמעלאַך, גראַז?
ר' יעקב איש תמים איז אַ יושב אוהלים.

און חרוב איז דער בית המקדש שוין לאַנג,
ניטאָ מער קיין קטורת, ניטאָ קיין מזבח;
וואָס טויגן די בשמים, דאָס בלימל, די נאָז,
אַן יענעם פאַרצייטיקן ריח-ניחוח?

אים אַרט ניט די הערלאַכקייט פון דער נאַטור,
אַליין פון דער שכונת'ס זיו איז ער אַ נהנת.
אַ מציאת דעם ים, מיט'ן טייך, מיט'ן שטרעם...
ער האָט בלויז איין איינציקע וועלט — דאָס איז יענע.

נאָר יענע וועלט איז אים אַן אמת'ע וועלט,
דאָס לעבן אין דער וועלט פאַרגייט ווי אַ חלום.
וואָס טויג אים צו וואַנדערן ווייט פון געצעלט?
ר' יעקב איש תמים איז אַ יושב אוהלים.

עם שמיים געשריבן

מען גלויבט, אז צוויי מאָל דריי איז זיבן,
 אי על-פי דין,
 אי על-פי זין,
 כל זמן דאָס שמיים נאָר וואו געשריבן,
 און קיין זאך איז ניט איבערטריבן,
 און גראַד פון אום,
 און גלייך פון קרום
 ווערט, ווען עם שמיים אזוי געשריבן.

די גאַנצע וועלט געהערט צו דיבן,
 די שיינע וועלט,
 מיט גאָר די געלט,
 און דאָס איז רעכט: עם שמיים געשריבן.
 אין דלות בלייבט, איז רק געבליבן,
 דער מאָן וואָס שאַפט
 און בלייבט אָן קראַפט;
 אז דאָס איז כשר, שמיים געשריבן.

אַלץ וואָס ער מאַכט ווערט אויפגעריבן
 פון יענעם'ס מויל,
 וואָס איז צו פויל
 צום מאָן, אזוי שמיים אויך געשריבן.
 מען הייסט דעם אַרבעטער זיך איבן
 אין שפּאַרעריי,
 אין שנאַרעריי,
 מען זאָגט: עם שמיים אזוי געשריבן.

אַט האָט גאָט אַדם'ען פאַרטריבן
 פון פאַראַדיז,

די מעשה איז
 אן אמת, ווייל זי שטייט געשריבן.
 און גאט, ער האט אונז אויסגעקליבן
 צו דינען אים
 מיט אונזער שמים
 דריי מאל א טאג, ווי ס'שטייט געשריבן.

עס טאר א איד זיך ניט פארליבן,
 ווייל ליבע פאסט
 פאר דעם, וואס שפאסט
 און לאכט פון אלץ וואס שטייט געשריבן;
 וואס איז באשערט ווערט ניט געקליבן,
 א אידיש קינד,
 וואס לויפט פון זינד,
 ליבט גאט און טוט וואס שטייט געשריבן.

און ווערן דארף אין יאך געטריבן,
 אט ווי דער אקס,
 אן ארטאדאקס,
 געפינען קענט איר דאס געשריבן;
 דעם קיסר מוז ער פאלגן, ליבן,
 ווייל נאר א ליץ
 ברעכט א געזעץ,
 א פרומער היט וואס שטייט געשריבן.

ווי רייכע לייט לעבן

רייכע לייט צופרידענע
 לעבן אויף פארשידענע
 אופנים אין דער וועלט :
 מאַנכע פון זיי פוצן זיך,
 אַנדערע פאַרשמוצן זיך,
 און אַלע צוליב געלט.

*

* *

איינער איז אַ סוועטערל
 ביז ער ווערט אַ פעטערל
 און לייט געלט אויף פראַצענט ;
 לייט געלט רואיק זיצנדיק,
 רויבנדיק, ניט שוויצנדיק,
 ווי פריער אַרבעטס-הענט.

עלעגאַנט זיך קליידנדיק,
 און בנעימות ריידנדיק,
 און זעלטן ווען פאַרטאָן,
 קומט ער אויף אַסיפות היינט,
 נעמט און גיט הניפות היינט,
 און איז אַ גאַנצער האָן.

דאָ גייט אום אַן אַנדערער :
 אַמ-דער איז אַ וואַנדערער
 און פאַרט אום זוכן גליק,
 מאַכט געלט אין אויסמראַליע,
 שפענט עס אין איטאַליע
 און קערט זיך אום צוריק.

אין דערהיים זיין ווייבעלע
 לעבט זיך ווי א מייבעלע,
 געלאסן און געהיים —
 מיט א מאן אן אנדערן,
 ביז עס קומט פון וואנדערן
 דער רייזנדער אהיים.

איר שענקט ער א רינגעלע,
 אים שענקט זי א אינגעלע,
 עס ווערט ניט פיל גערעמ...
 נאָר מען ווייס אין שמאַט דערפון,
 ווייבער מאַכן שפאַט דערפון,
 און ענדלאַך ווערט א גמ.

דאַרמן שטייט א שרייבערל,
 וועלכער איז א קלייבערל
 פון ניס פאר א בלאַט;
 לעבט פון ליגנס פעטלאַכע,
 וועלטלאַכע און געטלאַכע,
 שרייבט און איז זיך זאַט.

מענטשן קריטיקירנדיק,
 און זיין פעדער פירנדיק
 מיט חוצפה און מיט שמאַלין,
 מאַכט ער מען זאָל לייענען
 ווערטער, וועלכע קלייענען
 זיך פונקט ווי גלאַז צו האַלין.

ווייניק וואָס פאַרשטייענדיק,
 דאָך דאָס צינגל דרייענדיק,
 לעבט אנדערשוואו א מאַן:

אַט-דער רופט זיך פריידיקער
און ער איז אַ ליידיקער,
אַ שטייפער באַראַכאַן.

ער איז פרום ביי פרומע לייט,
גוט און קלוג ביי דומע לייט,
און וואו עס בעט זיך — לינק;
און פאר אלע נייגונגען
האַט ער איבערצייגונגען,
און בייט זיך וואונדער-פלינק.

אין אַ שמילן ערמעלע
זיצט און מאַכט אַ קערמעלע
אַ זון פון אַ באַנקיר;
שפילט, אַ סך פאַרלירנדיק,
אַבער ווייניק שפירנדיק:
דער מאַמע איז אַ גביר.

באַלן און טעאַמערן
קלעקן ניט צו פטר'ן
דעם פאַמער'ס אוצר גאַלד;
אויף קאַנצערטן גייט ער ניט,
דען מוזיק פאַרשטייט ער ניט,
און קאַרטן האַט ער האַלד.

קאַרטן און צו עסן פיל,
אויסערדעם מעטרעסן פיל,
וואָס אים פאַרדינגט די נויט;
אַרעמע פאַרבלענדעמע,
וועלכע פאַר געשענדעמע
עס מאַכט דאָס שטיקל ברויט.

יענער יונגער מאנטשיקל
 איז א שארלאטאנטשיקל,
 וואס רופט זיך אדוואקאט;
 ערלאכקייט באליידיקט ער,
 לומפעריי פארטיידיקט ער,
 און לעבט ווי א מאגנאט.

יונגע לייט פארצאכטן אים,
 ווייל די מיידלעך אכטן אים
 און בעטן אים ביי גאט;
 ער — ער מאכט זיי הנ'דעלאך,
 ווייזט די ווייסע ציינדעלאך,
 די פערד אין זיין קארצט.

און מיט כיטרע ריידעלאך,
 קריומשקעלאך און דריידעלאך
 פארקרימט ער וואס איז גלייך;
 און ער איז א טויז אין שטאט,
 האט א גרויסע הויז אין שטאט
 און שווינדלט און איז רייך.

מיט דער תורה האנדלענדיק,
 אין נאט'ס וועגן וואנדלענדיק,
 גייט אום א פיינער מאן;
 ער איז א דוכאוונער איד,
 זייער א גרונטאוונער איד,
 און שטאלץ ווי גאנץ קידאן.

און ער האט א בייכעלע,
 מיט א קליינעם טייכעלע
 פון ספיריטוס דארין;

דען ער מאַכט אַ שנעפּסעלע
ווען ער שערט אַ שעפּסעלע,
און שערט עס על פי דין.

וואו ער זאָגט קיין דעה ניט,
גיט ער די מטבעה ניט,
דאָך נעמט ער וואו ער קען;
אַ, ער איז ניט שעמעדיק,
און ער פרעגט ניט, געמענדיק,
פון וועמען, ווי און ווען.

אַט זעט איר אַן אַלטינקן,
שטייפלאַכן און קאַלטינקן
פאַרראַסטן גענעראַל;
ער איז מער קיין שעכטער ניט,
טויג שוין פאַר אַ פעכטער ניט,
דאָך רעדט ער איבעראַל.

רעדט פון די פאַרגאַנגענע
טוימע און געפאַנגענע
אין שלאַכטן אויפ'ן פעלד;
ווערט באַגייסטערט טראַכטנדיק,
ווי ער האַט זיך, שלאַכטנדיק,
געמאַכט דעם נאַמען העלד.

און ער גייט אום לויבנדיק
זיך אַליין, און גלויבנדיק,
אַז איינער וועלכער גיסט
בלוט אין אַ מלחמה ניט,
האַט גאָר קיין נשמה ניט,
און לעבט כמעט אומזיסט.

דארטן דער צולאזענער,
 ברייטלאך אויפגעבלאזענער,
 און פיין-געגאלטער פראנט,
 איז דער האלב פארווילדעטער,
 גראַבער, אומגעבילדעטער,
 דער בערוזען-ספעקולאנט.

מאסן געלט פארדינענדיק,
 לעבט ער שפינוועבס שפינענדיק
 פאר פליגן אין דער לופט;
 פרייע לייט און ערלאַכע
 האַלט ער פאר געפערלאַכע,
 און יעדן פאר אַ שופט.

אַנגעבלאָזן שטייענדיק
 זעט איר אים זיך דרייענדיק
 אין פּוץ, אין גלאַז, אין פּראַכט —
 פון סאַלאַנען ליכטיקע,
 צווישן גרויסע וויכטיקע
 פּערזאָנען יעדע נאַכט.

דאָ איז אַ פאַרדאַרבענע,
 דעננאָך שייַן-געפאַרבענע
 און אייביק-יונגע פרוי;
 שטייט אין שפיגל זוכנדיק,
 קלייבנדיק און פלוצנדיק
 די האָר וואָס ווערן גרוי.

זי איז אַ באַלעזענע,
 רעדט ווי אַ געוועזענע
 פּראַפעסאָרקע מיט פּריינט;

פראָזן האָט זי עטלאַכע
וועגן ליבע געטלאַכע
אווואו נאָר זי דערשיינט.

רעדט פון די אַמאָליקע
ערנסטע און „דראַליקע“
ליובאַוויקעס אָן צאל;
חוזק פון זיי מאַכנדיק
זאָגט זי, בימער לאַכנדיק:
איך וועל זיין פרום אַמאָל...

אויב איר ליענט צייטונגען
ווייסט איר די באַדייטונגען
פון יעדן מין געוועט;
קענט געוויס די סקאַטשקע-לייט,
אַלע פערד און קליאַטשקע-לייט,
פון וועלכע יעדער רעט.

איצט באַטראַכט דאָ גייענדיק
שכור און זיך פרייענדיק
דעם מאַן וואָס „מאַכט אַ בוך“;
נאָרן האָט געפונען ער,
און איז אַ געוואונענער
און לאַכט פון זייער פלוך.

און ער גלעט זיין בערדעלע,
דאַנקענדיק דעם פערדעלע,
די נאַרעלאַך און גאַט;
טראַגט דאָס געלד אין „בענק“ אַרײַן,
גיט דערנאָך אין שענק אַרײַן,
און שכור'ט אָן כלאַפּאַט.

יעדער קען ר' שמעיה'לען
 מיט זיין ווייבל היה'לען
 מיט לייבקען זיין יונגאטש,
 מיט זיין הארץ די שטיינערנע,
 מיט זיין האנט די ביינערנע,
 וואס גיט מיט פרייד... א פאטש.

ער באוואוינט פיל צימערן,
 וועלכע בלישצען, שימערן
 מיט זילבער און מיט גאלד;
 און מען זאגט אז שרפה-געלט
 האלט ער גיט פאר טרפה געלט,
 און האט א פייער האלד...

צינגער ביזע, שעדלאכע
 זאגן, אז מיט עטלאכע
 און צוואנציק יאר צוריק
 האט ער פון א פייערל,
 אין א קליינעם מייערל,
 געמאכט א גרויסן גליק.

טויזנטער פארמאגנדיק,
 דענאך זיך באקלאגנדיק
 אז קאם-קאם קומט ער אויס,
 לעבט זיך נעכאך קוועלנדיק,
 רייכער ווערן וועלנדיק,
 א גביר אין יענער הויז.

ער איז אין פארוואלטונגס-ראט
 פון אן אונטערהאלטונגס-בלאט,
 און קריגט מער ווי א דאנק,
 איז אויך א דירעקטארל,

אָדער אַן אינספעקטאָרל,
 אין — גאַט ווייס וועלכע — באַנק.

האַט דערצו פרנסות פיל
 און פון זיי הכנסות פיל
 און שיט מיט געלט זיך אָפּ;
 דאָך דאָס אַלץ קלעקט אים ניט,
 און די פעטקייט שמעקט אים ניט —
 דעם אַלטן קוגל-טאַפּ.

זעט איר דאָרטן פאַרנדיק
 אים, וואָס איז געוואָרן דיק
 פון בייזע איבערגענג?
 ניט פון קריינק פון אייגענע,
 קורצע און פאַרצויגענע, —
 דערפון האָט מען אַ קרענק.

ער האָט זיין דיקלאַכקייט
 גאַר פון דער אומגליקלאַכקייט
 פון די, וואָס ער קורירט;
 מענטשן, וועלכע גלויבן אים,
 צאָלן גוט און לויבן אים
 און פאַרן וואו ער פירט.

מענטשן וואָס באַדענקען גוט,
 אז מען דאַרף צו קרענקען גוט
 אַ דאַקטאָר'ס מעדיצין;
 מענטשן, וועלכע שטאַרבנדיק,
 שטאַרבן ניט פאַרדאַרבנדיק
 זיין מסחר אַז אַ זין.

יענער שמייף-פארשפילעמער,
אימער איינגעהילעמער
אין רעק פון שווארצע מוך,
וועלכער קוקט אויף יעדערן
ווי א גאז אויף פעדערן,
און ווי א בלאז אויף פוך ;

דאס איז א ראבינערל,
כלומרשט נאָר אַ דינערל —
אַ דינערל פון גאַט,
אַבער ער האָט עטלאַכע
טויזנטער, פון געטלאַכע
רחמנות, אין קאַמאַד.

מאַסן געלט פאַרדינענדיק,
דאַוונט ער, גאַט דינענדיק,
און דאַוונט זייער פרום ;
שמע ישראל שרייט ער גוט,
אין עלינו שפייט ער גוט,
און בלאַזט זיך אומעטום.

* * *

רייכע לייט צופרידענע
לעבן אויף פארשידענע
אופנים אין דער וועלט :
מאַכע פון זיי צירן זיך,
אַנדערע פאַרשמירן זיך.
און אַלע ליבן געלט.

און זיי אַלע האַכעווען, —
האַכעווען, באַראַכעווען

די אויסגעקוועלמע הענט;
 אַמ-דער דורך אַ בלעמעלע,
 יענער דורך אַ צעמעלע,
 אַן אַנדערער דורך רענט.

דער, געזעצלאך לאַמבענדיק,
 יענער, געטלאך בדהנ'דיק,
 אַ דריטער פון פראַצענט;
 פון פראַצענט, פון וועקסעלאך,
 געמענדיק פון עקסעלאך
 וואָס קריכט נאָר אין די הענט.

קוקט ניט וואָס זיי רייסן זיך
 צווישן זיך, און בייסן זיך,
 און כאַפן דער פון דעם;
 דאָס איז נאָר אַ קלייניקייט,
 ווייל מען קען אַן אייניקייט
 זיך לעבן רייך, באַקוועם

און דער רייכטום זייערער
 וועט אַן אומגעהויערער
 באַטרוג זיין אזוי לאַנג,
 ביז דער לעבן אייערער
 וועט ניט זיין אַ פרייערער, —
 פון יאָך פריי און פון דראַנג.

„וועקער“ (לאַנדאָן), 23טן דעצ. 1892 — 6טער יאנ. 1893.

גאט מאמאן

גאט מאמאן איז א גליקלאכער,
 א ברייטלאכער,
 א פעטלאכער,
 א' זאמער גאט, א דיקלאכער,
 א וואונדערבארער גאט;

ער שיקט צו זיינע קינדערלאך,
 און קנעכטעלאך
 פיל העכטעלאך,
 פיל שעפסעלאך, פיל רינדערלאך,
 און אלצדינג וואס ער האט.

ער גיט זיי שארפע מוח'לאך,
 ניט וויציקע,
 דאך שפיציקע,
 הייסט בויען זיי מזבח'לאך
 פאר אים אין יעדער שמאט.

זיי בויען אים אלטארעלאך, —
 די גרינדערלאך,
 די שינדערלאך,
 און אפפערן אים נארעלאך,
 און הימן זיין געכאט.

ער פרייט זיך אויף זיי קוקנדיק,
 די קרעמערלאך,
 די נעמערלאך,
 זיי זעענדיק זיך בוקנדיק
 אין שמויב פאר זייער גאט.

זיי זעענדיק, די צופערלאך
פאַרכאַפנדיק,
פאַרקלאפנדיק
פיל זילבער, גאַלד און קופערלאך,
דאָן מאַכנדיק באַנקראַט.

און נחת פון זיי קלייבנדיק,
פאַרשפיצט ער זיי,
באַשיצט ער זיי
צו גנב'ענען, פאַרבלייבנדיק
די פני פון יעדער שמאַט.

ער היט זיי מיט סאַלדאַמעלאך,
וואָס שיסן גוט
און גיסן בלוט
מיט ביקסעלאך, האַרמאַמעלאך,
מיט פולווער און מיט שראַט.

גאַט מאַמאַן איז אַ גליקלאַכער,
אַ ברייטלאַכער,
אַ פעמלאַכער,
אַ זאַמער גאַט, אַ דיקלאַכער,
אַ וואונדערבאַרער גאַט.

בודעל-פאליטיק

א, די קוואלן פון די וואלן,
 יענקי דודעל'ס פאליטיק!
 וועמעס מאגן קען פארטראגן
 אל-די שקרים וואס זיי זאגן —
 גראַבע שקרים, פעט און דיק ?

אויסגעשפוקמע, אַפגעדרוקמע,
 פאלן ליגנס אָן אַ ברעג;
 יענקי דודל, ווי אַ פודל,
 שפרינגט און לאַשטשעט זיך צום בודל,
 לאַשטשעט, דרייענדיק דעם עק.

דעמאָקראַטן, פון אַ זאַטן
 מאַגן מייקענען אויס רייד,
 וועלכע נאַרן אין זיך שפאַרן,
 אין אַ גוף אַ שוואַכן, דאַרן,
 און פאַרשלינגען בלינדערהייט.

און זיי שטימען, און זיי קרימען
 זיך אפילו ניט דערביי —
 פאַר די רייסער, פאַר די בייסער,
 פאַר'ן טרייבער, אונטערשמייסער
 אין דער דאָלאַר-מאַכעריי ;

ווייל זיי גלויבן די וואָס רויבן
 זייער לעבן, לייב און קאַפּ;
 זייער בכורה ווערט אַ סחורה,
 פונקט ווי עשו'ס אין דער תורה,
 פאַר אַ רויטן לינוענטאַפּ.

אידן, טייטשן, פלעכטן בייטשן
 פאַר די אַרבעטער פון לאַנד;
 ערין'ס קינדער, ווי די רינדער,
 גייען ווערן ביי דעם שינדער
 פאַר אַ זופ די רעכטע האַנד.

יענקי גופא שטייט קיין שמופע
 העכער ניט אין „גיב און נעם“,
 ווי די גרים, די בני גרים,
 וואָס זיי האַלט ער פאַר ממורים
 פון זיין ליבן אַנקל סעם.

און דעם זעקסטן פון דעם נעקסטן
 חדש וועלן זיי מיט היין,
 וואַרפן גאַלקעס פאַר די פאַלקעס,
 אום געקלאַפט צו ווערן מלקות,
 אום צו קריגן גוטע שמיץ.

* *

אַ די קוואַלן פון די וואַלן,
 יענקי דודל'ס פאַליטיק!
 דעמאָקראַטן — אַקראַבאַטן,
 כאַפּ דער רוח זייער טאַטן,
 גיב זיי אַרבעטער, אַ שמריק!

רוסלאנד און פראנקרייך

די צארישע רעגירונג האט אין
יאָר 1890 געמאַכט אַן אַנלייגע
פון 350 מיליאָן פראַנק אין פאַרז.

די בלויע פראַנצויזישע געלט-רעפּובליק
טרינקט ברודערשאַפט צו צו דעם רוסישן צאַר;
זי ווינשט דעם דעספּאָט צום טיראַנעווען גליק
און חנפּעט אים און ער איז לוסטיק דער נאַר.
שאַמפּאַניער און וואַדקאַ — ווי פריינדלאַך זיי זיינען,
ווי הערצלעך קושט די גיליאַטינע דעם קנוט!
זאל ווירקלאַך פראַנצויזישע גלייכהייט דערשיינען
געבונדן אין יוכטע, געפאַרבן מיט בלוט?
שאַמפּאַניער און וואַדקאַ געמישט מיט אַיינאַנדער,
די געלט-רעפּובליק טאַנצט מיט צאַר אַלכסנדר,
זי גיט אים ממתקים און איר קושט די האַנד ער!

די בלויע פראַנצויזישע געלט-רעפּובליק
טרינקט ברודערשאַפט צו צו דעם רוסישן צאַר;
זי זאָגט זי מוז האַלטן די דייטשן אין צוויק,
איר שרעקלאַכסטער פיינט אַבער הייסט: קאַמונאַר.
איר פיינט איז דער דייטש ניט, ניט דער אימפּעריענער,
איר פיינט איז דער פאַלקס-פריינט מיט האַרץ און מיט מוט,
דער אַרבעטער מאַכט איר אַ שרעק אָן, ניט יענער,
פאַר אים דאַרף זי פאַניע'ס אַלמעכטיקן קנוט.
דערפאַר גיט זי געלט אים און איר קושט די האַנד ער,
דערפאַר טרינקט זי פריינדשאַפטלאַך מיט אַלכסנדר
שאַמפּאַניער און וואַדקאַ געמישט מיט אַיינאַנדער.

די בלויע פראַנצויזישע געלט-רעפובליק
 טרינקט ברודערשאפט צו צו דעם רוסישן צאַר ;
 זי וועט אים, וואַרשיינלאַך, נאָך שענקען אַ שמריק
 צו הענגען דעם נעקסטן געפאַנגענעם גבר.
 ווי ליבלאָך זי ווינקט צו אים צו, די הולטייקע,
 ווי גערן זי צאָלט אים פאַראוים פאַר זיין מי,
 פאַר זיינע קאָזאַקן, דעם שפּיז, די נאַגייקע,
 פילייכט פאַר סיביר פאַר אַן אַנדער בלאַנקי.
 שאַמפּאַניער און וואַדקאַ, אַט טרינקט פון איר האַנד ער
 דער דריטער, דער בלוטיקסטער צאַר אַלכסנדר,
 ער קערט זיך אין קבר אום אונזער אימקאַנדער !

די בלויע פראַנצויזישע געלט-רעפובליק
 טרינקט ברודערשאפט צו צו דעם רוסישן צאַר ;
 ווער וואָלט דאָס געגלויבט אַ יאָר ניינצן צוריק,
 אַז זי וועט זיך לאָבן ביים צאַר'ס סאַמאַוואַר ?
 זי האַט, דאָס איז אמת, איר פאַטער געוואָרן,
 גלייך נאָך איר געבורט, און פאַרגאַסן זיין בלוט,
 דאָך ווער וואָלט געקלערט דאָן אַז זי וועט פאַרזאַרגן
 מיט געלט אַזאַ מאַן, ווי דעם מאַן מיט'ן קנוט ?
 דאָס טוט די קאַקעטקע, האַפט פון אַלכסנדר,
 אַז געגן די „שונאים“ וועט שיצן איר לאַנד ער,
 און שטאַפט אים מיט פראַנקן און איר קושט די האַנד ער.

דער רעוואָלוציאַנס-גייסט ער שמייכלט און זאָגט :
 „געדולד, פעלקער אַלע, אַ וויילע געדולד !
 נאָך איז די נאַכט פינסטער, דאָך באלד, קינדער, טאַגט,
 און רוסלאַנד וועט אַפּצאלן פראַנקרייך די שולד.
 דען ווען דער פראַנצויז וועט זיך געבן אַ הויב
 זיין לאַנד און די וועלט פון דער נויט צו דערלויזן,
 וועט רוסלאַנד'ס זשעליאַבאַוו צומרעמן אין שמויב

דעם קנוט, און וועט קומען צו-הילף די פראנצויזן.
דאן וועלן אין קאמף שטיין פאראייניקט מיט איינאנדער,
אנטקעגן דער געלט-מאכט און צאר אלכסנדר,
דאס' לאנד פון בלאנקי און דאס פאלק פון איסקאנדער.

„אריבעטער פריינד“, 21טן פעברואר, 1890.

סענדער און וועלוול

זאָגט סענדער דער שומה :
 וואָס מאַכן די רוימע,
 וואָס מאַכן די סאַציאַליסטן ?
 זאָגט וועלוול דער צווייטער,
 איך דאַנקע, גאַנץ הייטער,
 וואָס הערסטו פון די ניהילסטן ?

זאָגט סענדער : זיי זיינען
 ניט דאָס וואָס זיי שיינען,
 מען זעט זיי ניט ווען מען באַהאַלט זיך.
 זאָגט וועלוול : אַזוי-גאַר !
 זיי ווייזן אַ שמייער
 זיך גאַר ווען די ערד דיינע שפּאַלט זיך.

זאָגט סענדער : וואָס מאַכסטו
 אַליין און וואָס טראַכסטו
 צו טאָן מיט די רוימע מגפה ?
 זאָגט וועלוול : מיר אַרמ ניט
 כל-זמן דאָס פאַרשפּאַרט ניט
 אין שטוב מיך אין צייט פון אַ שרפה.

זאָגט סענדער פון רייסן :
 מיין פריינד, איך וואָלט שמייסן
 ביז טויט סאַציאַל-דעמאָקראַטן.
 זאָגט וועלוול : דאָס טויג ניט,
 אַה, איך לאַז פון אויג ניט
 אַרויס, פריינד, דעם סוף פון דיין טאַטן.

זאָגט סענדער : ר' קרוב,
 דערווילע ווערט חרוב

דער טראָן דורך די העלישע תורה.
 זאָגט וועלוול : פאַרשטייט זיך,
 מיין מח, ער דרייט זיך..
 איך האָב טאַקע צייטנווייז מורא.

זאָגט סענדער : ביים רודער
 צו בלייבן, מיין ברודער,
 מוז ווערן געמאַכט אַ מלחמה.
 זאָגט וועלוול : רעכט האַסמו,
 דאָס זאָגנדיק בלאַזטו
 אַריין מיר אַ נייע נשמה.

זאָגט סענדער : היינט לאַמיר
 באַרעכענען טאַמער
 איז גלייכער אַז טאַקע מיר ביידע.
 זאָגט וועלוול : איך רעכן,
 דאָס קען אונז ניט ברעכן,
 איך שלאָג זיך מיט דיר, פריינד, מיט פריידע!

„פרייע וועלט“, יולי, 1892.

אלער ליי

די פארפארענע

אן ענגלישער פראסט איז א זעלמענער גאסט,
 ער קומט אויף ניט לאנג יעדן ווינטער;
 פון קצינים געליכט, פון אכיונים געהאסט,
 דערשיינט ער, פארווילט ער, פארשווינדט ער.
 אט ווילט ער אויך היינט אין זיין מאנטל פון גרוי,
 פארווילט ער און ווערט ניט געלינדער;
 מיר דאכט זיך אים שילטן, איך הער ניט גענוי,
 אן ארעמער מאן און זיין קרענקלאכע פרוי,
 און זייערע דריי קליינע קינדער.

דעם ארעמען מאן און זיין קרענקלאכע פרוי,
 און זייערע דריי קליינע קינדער,
 זיי טרעפט אויפ'ן לאנד אין א וואלד וואס איז גרוי,
 דער פראסט און ער זאגט: „גייט געשווינדער!“
 די ארעמע לייט ווארפט א צאן אן א צאן.
 געשווינדער? וואס העלפט דא דער זאגן?
 וואס קען אזא ווייבל א קרענקלאכע טאן?
 און קינדערלאך יעדער פארדארט ווי א שפאן,
 זיי קענען די פיס ניט דערטראגן.

אך קינדערלאך, יעדער פארדארט ווי א שפאן,
 זיי קענען די פיס ניט דערטראגן,
 צוויי שמונדן שפעטער ווערט פון הויז
 ארויסגעווארפן בארנעמ'ס ווייב,
 זי מיט איר אינגל גייט ארויס
 און מיט דעם עופ'עלע אין לייב;
 דעם לענדלארד'ס הארץ איז ניט פון שטיין,
 ער האט ביי זיך אין יארד א שטאל,

אהין לאַזט ער איר וואוינען גיין ;
זי גייט אויף יעדן פאל.

אין קבר ליגט דער ריוועמער,
קליין באַרנעט מאָס פון בערנער סטריט,
און דאָ גריסט אַ פאַרגליווערטער
די וועלט זיין קינד, וואָס קען אים ניט.
אין שטאַל קומט אָן זיין אַרעם קינד,
מיט אַ געשריי אין אונזער וועלט ;
דאָך ווערט ער איינגעשטילט געשווינד :
ער שטאַרבט אַוועק פאַר קעלט.

.1885

דער לאַנדאַנער „פּאָג“

איך פרעג די זון, ווארום זי לאַזט
דעם שוואַרצן נעפל איר פאַרשמעלן;
ווארום זי זאל דעם ווינט וואָס בלאַזט,
אים צו פאַרטרייבן ניט באַפעלן?

זי ענטפערט מיר, איר איז דער „פּאָג“
אַ ליכער פריינט, וואָס זי מוז אַכטן:
ער מאַכט אַז זי זאל יעדן טאָג
ניט דאַרפן אונזער לאַנד באַטראַכטן.

„איר האַט געמאַכט אַייער פּלאַנעט
— זאַגט זי, די זון — פאַר אַ גיהנם:
דער מענטש — ער ווערנט און האַבעוועט,
באַ'גנב'עט דעם, באַ'גול'ט יענעם.“

„ער אונטערדריקט זיין פלייש און בלוט,
די הענט, וואָס קאַרמענען אים, בייסט ער.
ער טרייבט און יאַגט, און שלאַגט מיט וואומ,
און וויל זיין אומעטום אַ מייסטער.“

„איך דאַנק דערפאַר דעם שוואַרצן פּאָג
ווען ער פאַרשפאַרט מיר אַפּט צו זען
אין איין שטאַט, ווייניקסטענס איין טאָג,
די זאַכן וואָס ביי אַיך געשעען.“

דער בלינדער פידלער

ארויף משיפסייד, ניט ווייט פונ'ם מאָנומענט,
שטייט אויף דעם טראַטואַר טאַג-טעגלאַך
א בלינדער מאָן, וואָס האַלט אין דאָרע הענט,
אַן אָפּגעניצטן, אַלמאָן אינסטרומענט,
און שפּילט אַ ניגון אומגעהויער קלעגלאַך.

פון וואָנען נעמט זיך דיזער מוזיקאַנט ?
וואו רומט ער אַוים ביינאַכט די ביינער ?
ווער ווייט ? אים זעען מענטשן אַלערהאַנד,
דאָך קיינעם פון זיי איז ער ניט באַקאַנט —
אַרום אים טראַכט פון מויונטער איך איינער.

ווייל איך פאַרשטיי דעם טרויעריקן שפּיל,
וואָס קומט אַרויס פון זיינע סטרוניעס;
דעם ניגון וועלכער דריקט אַוים אַזוי פּיל
יסורים פון אַ לעבן אָן אַ ציל
און רו צווישן פּילגעליכמע טרוניעס.

ארויף משיפסייד, ניט ווייט פונ'ם מאָנומענט,
איז שרעקלאַך גרויס דער רויש טאַג-טעגלאַך;
מען פאַרט, מען לויפט, מען קאַכט זיך און מען ברענט,
און קיינעם שמעלט ניט אָפּ דער אינסטרומענט,
וואָס שפּילט זיין ניגון אומגעהויער קלעגלאַך.

קעגנזאצן

טויזנטער ווייז בלישצען היינט אַזונט די שמערן,
צירנדיק אויבן דעם הימל מיט פראַכט;
דאָ אויף דער ערד בלישצען אויגן מיט טרערן,
טרערן פון פנימ'ער — שוואַרץ ווי די נאַכט.

טויזנטער ווייז צוויטשערן צווישן די בלעטער
פייגעלאַך לוסטיק, אויף בוימער אין וואַלד;
דאָ קרעכצן קראַנקע אויף שמיינער און ברעטער,
זיפצן געשפענסמער אין מענטשן-געשמאַלט.

טויזנטער ווייז בליען אין גאַרטן די בלומען,
געבנדיק פון זיך אַ ליבלאַכן דופּט;
דאָ וועלקן קינדערלאַך, דאַרבן, פאַרקומען,
קינדער פאַרשפאַרטע אין פעסטיקע לופּט.

* *

*

פייגעלאַך זינגען, אַעס שמייכלען די שמערן,
און מיט'ן ווינטעלע שפילט זיך די בלוז;
אַך, זיי, די גליקלאַכע, קענען ניט הערן
זיפצנדיק מענטשן אַרום און אַרום...

יעמען-צייט

פייכמער, קעלמער ווערט דער וועטער,
זעלמן איז איצט העל;
פון די בוימער פאלן בלעטער
טרוקן, דאָר און געל.

אַ, וואו איז די פרוכט געכליבן,
זייער זומער'ס פרוכט?
האַט מען שפאס מיט זיי געטריבן,
האַט זיי גאַט פאַרפלוכט?

פרעגט זיי ניט, ווייל טויבע, שטומע,
נאַרן זיינען זיי:
טראַגן קענען נאָר די דומע
פירות אַלערליי...

אַבער אַלצדינג וואָס זיי טראַגן
גייט אין פרעמדע הענט;
ווינטער שטייען זיי און קלאַגן,
הייל ווי אַפגעברענט.

און זיי שטייען און זיי פּרירן
מיט אַ פליכן קאַפּ,
ביז מען ברענגט אַ האַק צו פירן,
וועלכע שניידט זיי אַפּ...

„פרייע וועלט“, יאנואר 1892.

א פאק צרות

אן גייט אן אלטע פרוי
און טראגט א שווערן פאק;
די פרוי איז דאר און גרוי,
פאר'הושכ'ט ווי איר זאק.

זי טראגט די שווערע לאסט,
איר בויגן זיך די קני;
דען זי, די אלטע, פאסט,
זי לעבט און ווייס ניט ווי.

און פרעגט איר: וואס זי האלט
פארבראגן אין איר זאק?
און ווייסט איר וואס עס שפאלט
דעם רוקן איר אין פאק?

דאס זיינען זעכציק יאר
יסורים גרויס און שטארק,
וואס האבן נאך א האר
געבראכן היינט איר קארק.

זי טראגט אויף זיך דעם טויט
פון א געליבטן מאן,
און אירע קינדער'ס נויט
איז אויך דארין פארטאן.

זי טראגט צושטערטע פרייד
און צרות אהן א שיעור,
און פילט ווי יעדעס לייד
וואקסט רק אין פאק ביי איר.

אַן גייט זיך די פרוי
און שלעפט די שווערע לאַסט ;
זי איז פאַרשוואַרצט און גרוי,
זי שלעפט, זי ליידט, זי פאַסט.

אין חשך ציינגעהילט,
צט בויגט זי זיך און טראַגט ;
מען ווייס ניט אויב זי שילט,
מען הערט ניט אויב זי קלאַגט.

„וועקער“ (לאַנדאָו), 3טען מערץ, 1893.

מיין אמביציע

ניט מעכטיק און גרויס צו זיין שטרעב איך,
 איך האָף ניט אַ קינסטלער צו זיין;
 אויך ניט פאַר אומשטערבלאָכקייט לעב איך:
 דאָס קומט מיר אין זין ניט אַריין.

איך ווייס, אַז איך האָב קיין טאַלאַנט ניט
 צו לעבן איין טאַג נאָך מיין טויט;
 איך האָב אַזאַ פעדער אין האַנט ניט
 צו ווערן באַרימט ווייט און ברייט.

נאַר אַ י י זאָך האָף איך צו דערלעבן,
 כל-זמן עם איו האַפּנונג פאַראַן:
 איך מיין, אַז מיין ווערק דאַרף מיר געבן
 דעם טיטל — „אַן ערלאַכער מאַן“.

„פּריווע וועלט“, יאַנואַר, 1892.

*

* *

א טיפער, טיפער ברונעם
 איז די פארגאנגענהייט,
 און פערל שעפ איך פון אים,
 אן מי צו יעדער צייט.

איין עמער גייט אַרונטער,
 זיין חבר גייט אַרויף;
 און קוים דערגרייכט דעם גרונט ער,
 גיט ער א זופ, א זויף.

ער זויפט, דער בראַווער קערל,
 ביז ס'מוט א צי דער שמריק:
 ער זופט זיך אן מיט פערל,
 און שטייגט אַרויף צוריק.

און אַט דער שטייגער ש י ט אַוים,
 אן אייגנס דאָ פאַר מיר;
 צום אומגליק זאָגט ער ניט אַוים,
 ווי מ'זוערט אַ יוועליר.

ס'גיט פערל, גרויסע, קליינע,
 דער עמער, אַלערהאַנד,
 עס פעלט נאָר דאָ אַ היינע
 מיט היינע'ס קינסטלערהאַנד.

אויף שנירלאַך צו ריינע,
 אין גאַלד צו זעצן זיי,

אין פראכטגעוואָנט צו נייען
נאָך מוסטערס אַלערליי.

די איינוואוינער פון שעלן,
די קינדער פונ'ם ים
ווי אותיות אויסצושמעלן,
אין פערזן מיט זיין גראַם.

די פערל צו פארוואַנדלען
אין לידער האַנק-זיס;
אין ראַזשינקעס און מאַנדלען,
אין יאָדע-רייכע ניס.

כדי, אויך, ס'זאלן ווערן
צוריק אַ פערל — צוויי
פון היינע'ס ליבעס טרערן,
דורך היינע'ס לאַרעליי.

*
* *

Down in the forest something stirred,
It was only the note of a bird.

טיף אין וואַלד האָט די לופט זיך גערעגט,
אַזוי שטיל, אַז איך האָב'ם קוים געהערט ;
דאָך, באַלעבט, האָט דער וואַלד זיך באַוועגט,
ווי אַ שיף אין איר האַפן געקערט.

טיף אין וואַלד האָט די לופט זיך גערעגט,
ס'האַט אַ פּויגעלע'ס פּיפּן זיך באַוועגט.

ס'שמיים דעם לעבנ'ס פּרימאַרגן פאַר מיר,
און איך גאר נאָך אַ גלעט פון דיין האַנד !
און, געליכטע, איך וואָך ביי דיין טיר,
אַבער ס'וואַרט זיך ניט מער נאַכאַנאַנד.

טיף אין וואַלד האָט די לופט זיך גערעגט,
ס'האַט אַ פּויגעלע'ס פּיפּן זיך באַוועגט.

ס'האַט די לופט טיף אין וואַלד זיך גערעגט,
און איין ווינטל דעם אַנדערן פּרעגט :
וועט ערוואַכן די ליבע ? און באַלד ?
און אַ ווידערהאַל ענטפּערט : און באַלד.

טיף אין וואַלד האָט די לופט זיך גערעגט,
ס'האַט אַ פּויגעלע'ס פּיפּן זיך באַוועגט.

*

* *

אויף מיין לעבנסוועג
 עטוואס בארג-ארעם
 האב איך, ליבסטע, דיך
 באגעגנט,
 און האב אויפ'ן שמעל
 זיך מיט זין און טאקט
 מיט פארנינפטקייט
 געזעגנט.

וואס קען שארפן איצט
 וואס — פארנינפטקייט
 אין דיין געגנווארט
 מיר טויגן?
 בעת דיין קול ערשאלט
 בעת עס שפיגלט אפ
 זיך מיין וועלט אין דיין
 פאר אויגן.

און אזוי האב איך
 זיך מיט זין און טאקט,
 זיסע טייבעלע,
 געזעגנט
 אין דעם אויגנבליק
 ווען דיין צויבערבליק
 האט מיין אויג, מיין בליק
 באגעגנט.

מײן שוואנענגעזאנג *

עס קומען געדאנקען פון טויט אויף דער עלטער,
ווי ס'קומען אין אונט געדאנקען פון שלאף,
ווי ס'קומען אין הערבסט, בעת די נעכט ווערן קעלטער,
געדאנקען פון ווינטער, מיט פרעסט אן א סוף.

און שווימען אין מח ארויף די געדאנקען,
דאן מאלט זיך ניט ווילנדיק אויס יענע שמונד,
ווען ס'קומען געזעגענען זיך מיט דעם קראנקען
די טויט-קאנדידאטן, דערווייל נאך געזונד.

צוזאמען מיט אט די אין קרעכצפולן חדר,
דערוע איך אומשטערבלאכע מויטע ביי זיך;
אלץ אלטע געליבטע אין אייביקע קליידער,
זיי שוועבן אן פליגל, זיי גייען אן שייך.

זיי דארפן ניט שייך, ניט סאנדאלן, ניט זאקן,
זיי רירן ניט מער אן די בלאטיקע ערד;
עס קומט ניט צופום אהער הלל הזקן,
ניט רייט ער, דער נשיא, אריין אויף א פערד.

ער שוועכט אין דער לופטן אין זויבערע ריינע,
תכריכים פון זייד אין מיין צימער אריין,
אזוי קומען: בערנע, ביעלינסקי און היינע,
און שעללי דער מלאכ'ל, ליבלאך און פיין.

* די ערשטע זעקס פערזן זיינען על פי טעות אריין אויף זייט
128. ווערן זיי דא געגעבן פון דאס ניי.

און בייראָן, דער געמלאַכער בעל מרה-שחורה
און מאַרים דער נביא פונ'ם ערד-פאַראַדיז,
און געבן זיי ליבלינגע פיל פון דער תורה,
בן-עמרם אין מיטן — אַ גייסטיקער ריז.

און דאָ אין צימער דער שפּאַניער סערוואַנטעס,
אַ בוחן לכבות ווי שעקספיר דער גאַט;
פאַרוואַקסן מיט אים זעט מיר אויס ראַזענאַנטע'ס
אומשטערבלאכער רייטער — זיין העלד דאָן-קיכאַט.

דאָן זע איך אַ ליבלינג פון עלטערע צייטן,
ישעיה בן אמוץ מין דיכטער-פּראָפּעט;
אויך ער קומט צופום ניט, ער קומט ניט צורייטן,
ער שוועבט צו און ברענגט מיט אַן אַנדער פּאַעט.

דער וועלט'ס מליץ-יושר! אַט איז וויקטאָר הוגאָ,
געשטראַפּט אונז, געוויון די צוקונפּט ווי ע ר...
ביים לעבן געהאַלטן פאַר שעדלאַך-משוגע
אין מוסר, אין טרייסט-רייד — סיי יענער, סיי דער.

און דאָ איז דער ליבענדער, ליבלאַכער שיללער,
נאָך אימער מיט אַפּשיי פאַר געטהע זיין פּריינט,
די פּאַלמע אים אַפּטרעטן אימער נאָך וויל ער
אים, פּויסט'ס און מעפּיסט'אַ'ס באַשעפּער — נאָך היינט.

איצט ווינקט צו מיר היינע, גאַט אַמור'ס געזאַנדטער,
זיין אויג אויפ'ן שוועל פון מיר שליידערט אַ שטראַל,
עס זאָגט מיר זיין שמייכל: אַן שטייט אַ באַקאַנטער:
דיין ליבלינג און מיינער... אַהין קוק, לאַסאַל!

אַ בליק פון אַ לייב אין גסיסה נאָך האַט ער,
דער העלד פון זיין צייט, דער גיגאַנט פון זיין לאַנד,

דאַרט שמייט ער, און נעבן אים איכמען, דער פאַמער
פון נאַראַ, פון הילדא, פון העדדא, פון בראַנד.

און הונדערטער אַנדערע גרויסע נשמות,
געלייטערט דורך יאַרן, דעם מיגל פון צייט,
דער זיג לאַנג גערייניקט פון בלוט פון מלחמות,
דער קאַמף פון די גיפּט און די גאַל שוין באַפרייט.

דער בייסענדער וויץ פון זיין רשעות געשידן,
די אַייזערנע לאַגיק נאָך שאַרף, אַבער מילד. —
זעט! מאַרקס און באַקונין זיי לעבן אין פרידן,
דער שפּיז שוין לאַנג פאַרראַסט, און אין ווינקל דער שילד.

און לעסינג מיט מענדעלסזאָהן — קיינמאַל פאַנאַנדער
געטיילט — זעען ביידע אויס יונג עד היום,
און יונג זעט אויס הערצען, דער גרויסער איסקאַנדער,
דער רוסישער עמוס — דער קול פונ'ם תהום;

דער מאַן מיט אַ מעכטיקן שופּר צו וועקן
פון שלאָף אַ האַלב-טויטע, פאַרשאַלטענע לאַנד,
אַ לאַנד, וואו די פעלדער באַדעקן
מיט תליות, און ביקסן — מיט בלוט נאַכאַנאַנד.

אַ לאַנד, וואו עס וואוינען אי גראַציען, אי מוזען,
אין ערלאַכע הערצער, אין הערלאַכע קעפּ,
דאָך פּוריען רעגירן, די ברוט פון מעדווען,
די פּרייהייט אין קיימן געשמידט ליגט אין סקלעפּ.

אַהא! מײן ריש לקיש! דער לערנער פון תורה,
וואָס ווייס וואָס אַ שווערד איז, וואָס ליבט אַן אַ שיעור.

ליבט שיינקייט און פרויען — דער גרויסער אמורא,
ר' יוחנן'ס שוועסטער, איר פרעגט נאך ביי איר.

זיי קומען די ליבלינגע מיינע אין צימער,
פון אלערליי לענדער, פון יעטוועדער צייט,
איך גיב זיי מיין גרום פונ'ם לעבן ווי אימער,
זיי ברענגען א גרום פון דער אנדערער זייט.

דאך זיינען ניט אלע פון זיי שוכני עפר,
וואָס וואוינען שוין לאנג אין אַ בעסערער וועלט,
פאַרצן צווישן זיי מער ווי איין קבר-שלאַפער,
וואָס האָט עד היום נאָך ביי אונז זיין געצעלט.

און נעענטער ווי אלע צו מיר שטייט דאָ איינער,
נאָך פריש איז זיין קבר, נאָך גאַנץ איז זיין בעט;
קיין צייט, קיין מויער, קיין ציגל, קיין שטיינער
פאַרשמעלן דעם אַרט ניט, וואו ס'רוט דער פּאַעט.

דאָס האָט ער א הויב זיך געטאָן פון די בלומען,
דעם קבר פאַרלאָזן, איצט איז ער ביי מיר.
אהער מיט די גייסטער די גרויסע געקומען
איז ער און ער עפנט צום אַפּשיד די מיר.

און דאָ נעבן גאַרדינען שטייט אַ נשמה
— פאַרצערט איז געווען שוין ביים לעבן דער גוף —
ער איז דער פאַרקערפערטער האָט, די נקמה
פאַר אומרעכט, פאַר רויב — דער גזר-דין און דער רוף.

און גאלאָפּ ביי אונז איז געווען זיין נאַמען.
זיין שאַפּן באַגריסט מיר, נאָך אימער ניט אַלט,

און נעבן אים זע איך — אַה, הערצלעך ווילקאַמען! —
אַ ליבלעכע, הערלעכע פרויענגעשמאַלט.

*

* *

און דושנע ווערט מיר צווישן אַל' אַט-די גייסטער,
משמעות דאָס ווער איך אַ גייסט שוין אַליין,
נאָר קליין בין איך, פיל איך זיך, צווישן די מייסטער,
אינ'ם קרייז פון די ריזן אַ מילבעלע, קליין.

דאָך ווילט זיך אַן ווערטער ניט שיידן פון לעבן,
עס בעט זיך אַ לידעלע, עפעס אַ וואָרט;
ניט-שוין וועל איך אים אַן אַטיעזדנע ניט געבן,
ישראל'יק דעם פּועל, גלייך דאָ אויפ'ן אָרט?

נאָר וואָג איך צו זינגען מיט ז י י ניט אַרום מיר:
אַ זיפּץ אַן אַ טעקסט איז דער איינציקער קלאַנג,
וואָס איך קען אים לאָזן, דעם פּאַלק אין זיין קומער,
דער זיפּץ — ער פאַרבלייבט שוין מיין שוואַנענזאַנג.

.1910

א י נ ה א ל ט :

פארווארט — — — — — פון קלמן מרימ

לידער וועגן לידער

- 9 — — — — — מיינע פאלקסלידער
- 10 — — — — — לידער פאר מיר
- 11 — — — — — טרויעריקע מוזיק
- 12 — — — — — פרנסה און פארנאם
- 13 — — — — — די מוזע און דער מוז
- 14 — — — — — איך לעב די פאעזיע

ארבעט און נויט

- 17 — — — — — אמת'ע ליבע
- 18 — — — — — צום ארבעטער
- 19 — — — — — א, טוליע מיך צו צו דיין ווארעמער ברוסט
- 21—20 — — — — — א חודש אן ארבעט
- 22 — — — — — אין סלעקצייט
- 26—23 — — — — — דאס ליד פונ'ם העמד
- 28—27 — — — — — ביינאכט אין שמאט
- 30—29 — — — — — דער יתומ'ל
- 31 — — — — — אן ערלאכע באטריגעריין
- 33—32 — — — — — א מיידעלע אין דער סיטי
- 34 — — — — — אין רעגן, אין ווינט און אין קעלמ
- 39—35 — — — — — די ארעמע מאריע
- 41—40 — — — — — דער אלטער מאן און דער נייער יאָר
- 42 — — — — — דריי שוועסטער
- 44—43 — — — — — דאָס עופ'עלע אין וואַלד
- 46—45 — — — — — אויפ'ן סטרענד
- 47 — — — — — צו די פאר'הלומ'מע
- 48 — — — — — חן-גריבעלאך
- 50—49 — — — — — קינדערשע מוזיק
- 51 — — — — — קליון-עמעלע
- 56—52 — — — — — דאָס געשפענסט
- 57 — — — — — מרה שחורה
- 58 — — — — — די וועלמ פאר די רויכע

60—59	-----	צער בעלוי חיים
61	-----	בלומ־מראַפנס
63—62	-----	שמום, מויב, בלינד
64	-----	האנד און פאַרשטאַנד

פרייהייט און קאַמף

67	-----	אין קאַמף
68	-----	מיון מעלעפאַן
70—69	-----	עס רירט זיך
72—71	-----	די מאַרסעליעזע
73	-----	די רויםע פאַן
75—74	-----	אַ בעזים און אַ קער!
76	-----	דער פרויהייטס־גויס
79—77	-----	צו מיינע ברידער
83—80	-----	אַ טרויס־געזאַנג
85—84	-----	צום „אַרבעטער פרוינד“
87—86	-----	די צוקונפט
89—88	-----	אַ קאַמף־געזאַנג
93—90	-----	דאַס ליד פונ'ם לוי־שקלאַף
94	-----	פאַרווערטס, פאַראויס!

ליריק

97	-----	צו די קלוגע
98	-----	וואַלט איד...
99	-----	מיון שבועה
100	-----	עס זעט זיך לאַנד
101	-----	אומגעדולד
102	-----	אַן עצה
103	-----	פאַרמיי־פאַליטיק
104	-----	איר קענט מוט געוואַלד ניט
106—105	-----	רעכטס אַדער לינקס
107	-----	צעטומלט
108	-----	מיון פאַר מייבעלאַך
109	-----	נעכטן, היינט און מאַרגן
112—110	-----	שטימען אין דער לופט
114—113	-----	אין מינוטן פון פאַרצווייפלונג
116—115	-----	אויף אונזערע קברים

בין השמשות געדאנקען

119	פאר דיר האָב איך קיין מורא נישט
120	נישט קשה
122—121	ווער ווייס
123	נישט לאַנג...
125—124	ביידע וועלמן
127—126	מײן איינציקער פאַרלאַנג

יוגנט חלומות

(ליבע און ליידנשאפט)

131	פאַרלאַרענער גרעדן
132	מיר קומען צו חלום פאַרשטאַרבענע קוסן
133	אַלץ וואָס דאַס לעבן קען געבן
134	איך שטעל נישט אַ האַנט אויס נאָך ליבע
135	עס קומט מבקר־חולה זיין
136	גערן וואָלט איך ווי שלמה המלך געלעבט
137	ווען איך וואָלט געוועזן יהושע בן־נון
138	זיי זיינען זיך דאַרטן געזעסן די צוויי
139	עס טרעפן זיך, שלינגען זיך ליפן צוויי פאַר
140	אַ, די פּוסטע, קאַלטע, טונקל־גרויע ווערטער!
141	און ווידער אַמאל איז זי שבעה געזעסן
142	זיין וואָלט איך אַ קינדער־קעניג
144—143	איך ווייס, איך ווייס
145	אַ מורא־דיקער נול
146	איינציק און אַלײן, דו שיונע
147	לינגס
148	ווען אַ האַרץ וויינט...
150—149	נישט געטריבן האַט קאַטאַוועס
151	היינט לעבן מיר
152	לאַנגזאַם קרוישקעט זיך אַרויס
154—153	מײן חורבן

פאַרשידענעם

159—157	אין עולם התהו
161—160	נאָכ'ן באַנקעט
164—162	דוד'ס האַרץ
171—165	פּערדינאַנד לאַסאַל

172	מארקס דער זיגער
173	פרידריך ענגעלס
174	נאך ק. גאלאפ — א סאנעט
175	וועגן אים — ק. גאלאפ
177—176	צו יעקב גארדינ'ס ערשטן יארצייט
180—178	גאט במקום שכל
184—181	צו כנסת ישראל
186—185	למי החותמת ?
187	דער אדלער פליט הויך
188	„סאפא“
189	און איצט, אין א לאנגזאמער גסיסה
190	א מאמע'ס הארץ
194—191	א תספור אויף דאנא בלאנקא

הומאר און סאטירע

201—197	מיון גור דין
202	רבותי, ווער קויפט ?
203	עשו'ס כוח
204	דער איד אין דער וועלט
205	„זשארגאן“
206	פילאנטראפן
207	גאט'ס סטראפטשעס
208	„ראדיקאלע“ פאלקס-פארטרעטער
209	איש תם יושב אוהלים
211—210	עס שטייט געשריבן
222—212	ווי רייכע לעבן
224—223	גאט מאמאן
226—225	בודעל פאליטיק
229—227	רוסלאנד און פראנקרייך
231—230	סענדער און וועלוול

א ל ע ר ל י י

236—235	די פארפארענע
237	דער לאנדאנער „פאג“
238	דער בלינדער פידלער
239	קעגנזאצן
240	יעסען-צייט
242—241	א פאק צרות
243	מיון אמביציע
245—244	א מיפער, מיפער ברונעם
246	מיף אין וואלד האט די לופט זיך גערעגט
247	אויף מיון לעבנס-וועג
252—248	מיון שוואנענגעזאנג